Haninge kommun

Över-siktsplan 2030

- med utblick mot 2050

SAMRÅDSFÖRSLAG

Oxnö. Foto: Eva Simonsson

Innehåll

Inledning

Läsanvisning 6

Vision och mål 6

Omvärldstrender 6

Nationella och regionala mål 7

Nationella mål 7

Haninge i regionen 7

Lokala förutsättningar 9

Haninges vision och mål 9

Ett attraktivt och hållbar Haninge 10

Allmänna intressen

Bebyggd miljö 12

Utbyggnadsstrategier 12

1. Prioritera en utbyggnad i regionala stadskärnan inom 1200 meter från resecentrum. 12
2. Bygg i stationsnära områden och längs med pendeltåget 13
3. Förtäta utmed huvudgator och i centrumnära lägen i Vendelsö och Brandbergen 13
4. I kustnära områden prioriteras flerbostadshus nära kollektivtrafik och i anslutning till befintlig bebyggelse 13
5. Utbyggnad av småhus i kustnära områden tillkommer främst nära kollektivtrafik och i anslutning till befintlig bebyggelse 13

Bebyggelseutveckling 13

Tätortsbandet växer 13

Handelsutveckling 14

7 500 nya arbetstillfällen 15

Levande landsbygd 19

Jord- och skogsbruk samt fiske 20

Kustnära bebyggelse 21

Kvalitet och innehåll 21

Stadskvaliteter 21

Levande landsbygd och skärgård 21

Rum för möten 22

Boende för alla 22

Barnperspektivet 23

Tillgänglighet 24

Delaktighet 24

Trygghet 24

Hälsa 24

Utbildning 24

Arbete 25

Plats för lek och spontana fritidsaktiviteter och idrott 25

Närhet till naturen 26

Ekosystemtjänster 27

Kultur och kulturmiljö 27

Haninge erbjuder det attraktiva och hållbara boendet

- Bostäder och arbetsplatser är integrerade och det finns inga barriärer mellan verksamhetsområden, bostadsområden och kommundelar.
- Invånarna kan skapa sig det boende som stämmer överens med deras behov genom blandade, tillgängliga boendeformer och upplåtelseformer.
- Bebyggelseutvecklingen sker i huvudsak nära befintlig infrastruktur, och skapar underlag för samhällsservice, handel och kollektivtrafik.
- Attraktivt boende finns såväl i tätorten, som på landsbygden och i skärgården.
- Tillgängligheten till natur, parker och vatten är god.

Haninge ger de stora möjligheterna för näringsliv och lärande

- Vårt växande näringslivs behov möts genom strategisk markanvisning och planläggning.
- Det finns ett nära samarbete mellan näringsliv, offentlig sektor. forskning/utveckling och skola.
- Olika branscher växer i kluster för ökad tillväxt.
- Våra kommundelar är levande med lokal handel och service.
- Vi tillvaratar Haninges potential inom besöksnäringen, areella näringar och närproduktion.

Mark- och vattenanvändningen 30
Norrby 30
Vendelsö (Gudö) 30
Vendelsömalm 31
Brandbergen 31
Vega 33
Regionala stadskärnan Haninge 36
Jordbro 40
Västerhaninge 42
Tungelsta 44
Krigslida 46
Hemfosa 48
Kust och skärgård 50
Årsta havsbad 50
Gålö 50
Dalarö 51
Muskö 51
Ornö 52
Utö 52
Bebyggelsens funktioner 54
Trafik och kommunikationer 54
Vatten och avlopp 58
Avfall 60
Materialförsörjning 62
Energi 62
IT-infrastruktur 63
Miljö- och riskfaktorer 63
Översvämningar 63
Ras, skred och erosion 64
Luftföroreningar 64
Förorenade områden 64
Radon 64
Strålning 65
Miljöfarlig verksamhet 65
Buller 65
Skyddsavstånd 67
Hästar 67

Obebyggd miljö

Grönstruktur 68
Naturen runt hörnet 68
Biologisk mångfald och skydd av värdefull natur 69
Gröna kilar 69
Tysta områden 71
Blåstruktur 71
Vattenförekomster 71
Sjöar och vattendrag. 71
Grundvatten 72
Stränder och strandskydd 72
Vattenbruk 72
Havet 72

Mellankommunala intressen 74
Samarbeten 74
Stråket Globen - Norvik 74
Riksintressen 75
Riksintressen 3 kap. Miljöbalken 75
Yrkesfiske havsområdet, MB 3 kap. 5 § 75
Naturvård, MB 3 kap. 6 § 75
Friluftsliv, MB 3 kap. 6 § 75
Kulturmiljövård, MB 3 kap. 6 § 75
Järnväg, MB 3 kap. 8 § 75
Väg, MB 3 kap. 8 § 75
Sjöfart, MB 3 kap. § 8 75
Vindkraft, MB 3 kap. 8 § 75
Energidistribution, MB 3 kap. 8 § 76
Totalförsvaret, MB 3 kap. 9 § 76
Riksintressen 4 kap. Miljöbalken 76
Kustområdet och skärgården, MB 4 kap. 4 § 76
Natura 2000, MB 4 kap. 8 § 76

Hållbarhetsbedömning

Bakgrund 78
Avgränsning och alternativ 78
Bidrar översiktsplanen till hållbar utveckling? 78

Fortsatt planering

Utvecklingsprogram 80
Planerings- och utredningsinsatser 80

Förklaring av Plankartan och Strukturplaner

Plankartan 81
Stadsbygd – landsbygd 81
Tät, medeltät och gles stadsbygd 81
Nya bostäder på landsbygden och skärgård 81
Utredningsområde 81
Tätortsnära grönområden 82
Spårväg Syd 82
Grönstråk 82
Strukturplaner 82

Underlag 83

Haninge arbetar för minskad påverkan samt ökad anpassning inom klimat- och miljöområdet

- Den biologiska mångfalden och kvalitén på våra vatten och sjöar är god.
- Kollektivtrafiken är tät och i tätorterna är det lätt att gå och cykla.
- Användningen av förnyelsebar energi är hög i kommunen.
- Planering och byggandet är hållbart både vad avser områden, material, tekniska lösningar och produktion.
- Vi har kvar vårt öppna landskap och den värdefulla jordbruksmarken.

Inledning

Syftet med översiktsplanen är att visa vår vision, konkreta strategier, mål och riktlinjer för mark- och vattenanvändningen fram till år 2030 och med utblick mot år 2050. Den anger inriktningen för och utvecklingen av den bebyggda miljön i tätorter, på landsbygden och i skärgården men även för den obebyggda miljöns grön- och blåstruktur. Översiktsplanen är ett stöd för framtida planering och beslut och sätter varje plats i ett större och övergripande sammanhang. Översiktsplanenen innehåller även riktlinjerna för bostadsförsörjningen[1].

Läsanvisning

- De riktlinjer som är formulerade i översiktsplanen anger vilken utveckling vi vill ha och utgör utgångspunkt i all planering av den fysiska miljön. Riktlinjerna ligger i punktform i en tonad ruta i texten.

Översiktsplanen har delats in i fem huvudkapitel. Det första kapitlet, Inledning, beskriver översiktsplanens vision och mål. I det andra kapitlet, Allmänna intressen, beskrivs utbyggnadsstrategier, kvaliteter, innehåll och utvecklingsmöjligheter för kommunens mark och vatten. I det tredje kapitlet Obebyggd miljö redogörs för grön- och blåstrukturen, mellankommunala intressen och riksintressen. Det fjärde kapitlet, Hållbarhetsbedömning, innehåller utvärdering av vilka konsekvenser översiktsplanen har på den ekologiska, sociala och ekonomiska hållbarheten. I det femte kapitlet, Fortsatt planering, beskrivs hur den fortsatta översiktliga planeringen kommer att se ut efter det att översiktsplanen antagits.

Vision och mål

Översiktsplanens vision, mål och planeringsinriktningar har formulerats utifrån rådande omvärldstrender, nationella och regionala mål samt lokala förutsättningar i Haninge.

Haninge har hög tillgänglighet och erbjuder attraktiva miljöer och mötesplatser

- Skärgården är lättillgänglig med goda kommunikationer och infrastruktur.
- Det finns hållbara trafiklösningar i alla kommundelar.
- Våra levande parkmiljöer och bostadsområden är attraktiva mötesplatser för människor.
- Haninge är en framträdande kultur-, fritids- och idrottskommun med hög tillgänglighet till möteslokaler, anläggningar och rekreationsområden.
- Våra unika kulturmiljöer är väl bevarade och utvecklade som populära besöksmål.

Omvärldstrender

Ett flertal omvärldstrender påverkar kommunens långsiktiga utveckling. Klimatförändringarna förväntas innebära ett varmare och blötare klimat i Östersjöregionen. Vi kan förvänta oss perioder med såväl extrema regn som extremt torrt väder. Utsläpp av växthusgaser behöver minska betydligt framöver vilket ställer krav på hur samhället ska utvecklas för att främja hållbarhet. Minskad utvinning av olja kommer inom kort att höja priset på oljan och i takt med att oljan tar slut blir det allt viktigare att hitta alternativa drivmedel. Att främja det hållbara resandet är därför en central fråga i den översiktliga planeringen.

Resandet med lokal och regional kollektivtrafik har ökat och i takt med att det blir dyrare att använda bilen är det troligt att fler väljer alternativa färdmedel. Under högtrafik är Storstockholms spårsystem maximalt utnyttjat på både pendeltåg, tunnelbana och lokalbanor, med undantag av Tvärbanan.

Vi kan även förvänta oss att globaliseringen sker allt snabbare på grund av informations- och kommunikationsteknologin. Det innebär att fler internationella företag etablerar sig på den svenska marknaden, det tillkommer ny arbetskraft och nya konsumenter, rörligheten ökar och det finns en allt större valfrihet vad gäller exempelvis val av studieort och arbetsmarknad.

Samtidigt forsätter urbaniseringen där många nu i storstadsområdena väljer att bosätta sig i kringliggande kommuner som Haninge, vilken nu är en av Sveriges populäraste inflyttningsorter. Befolkningstillväxten ökar trycket på bostadsbyggandet och på att utveckla en flerkärnig region. De sociala aspekterna av hållbarhet kan förväntas få en allt viktigare roll i valet av bostadsort. FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning innebär att vi ska främja, skydda och säkerställa rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Stadsmiljöer ska vara tillgängliga för personer med olika slags funktionsnedsättningar, trygga för alla och det ska finnas möjlighet att välja boendeform utifrån livssituation.

[1] *Lagen om kommunernas bostadsförsörjningsansvar (Lag 2013:866)*

Utöver att befolkningen i regionen ökar förväntas den även ändras i sin sammansättning. I hela östra Mellansverige förväntas andelen unga i befolkningen minska. Omfördelningen sker från gruppen 20-64 år till gruppen 65 år och äldre. Den åldrande befolkningen kan förväntas ställa ökade krav på bland annat vård, omsorg och tillgänglighet.

Under senare tid har digitaliseringen även gått fort. I framtiden kan vi vänta oss att tillgången till bra internetuppkoppling ses som en självklarhet. Digital kommunikation kommer vara nödvändigt i såväl arbetsliv som i människors vardag. Distansarbeten kommer troligtvis öka genom möjligheten till digitala arbetsverktyg och webbaserade möten. En sådan utveckling kan komma att medföra att allt fler reser allt mindre i sitt arbete.

Nationella och regionala mål

Översiktsplanen ska bidra till att förverkliga nationella och regionala mål som berör mark- och vattenanvändningen.

Nationella mål

Sveriges riksdag har beslutat om övergripande mål för hur Sverige ska uppnå hållbar utveckling ur ekologiskt, socialt och ekonomiskt perspektiv. Dessa mål är ofta baserade på EU-direktiv och innebär bland annat att alla människor ska ges en god livsmiljö där långsiktig god hushållning med naturresurser och energi främjas samt där bostadsbyggande och ekonomisk utveckling stimuleras. Det innebär en hållbar utveckling av såväl bebyggd som obebyggd miljö i städer, tätorter och landsbygd.

Globalt har klimatfrågan en central plats i den långsiktiga planeringen och så även i översiktsplanen. Riksdagen har beslutat om 16 nationella miljökvalitetsmål inför 2020. Enligt prognoser kommer flera av dessa inte att uppnås i Stockholms län, men kommunerna har ett ansvar för att konkretisera målen på lokal nivån efter egna förutsättningar. I Stockholms län är energiproduktionen och vägtrafiken de största utsläppskällorna och när regionen växer är det en utmaning att samtidigt nå miljömålen.

Haninge kommuns areal utgörs till 80 procent av vatten vilket medför att förhållandena i Östersjön och i vår skärgård är viktiga för kommunens utveckling. EU:s vattendirektiv syftar till att uppnå och bibehålla god ekologisk och kemisk vattenstatus. Sedan 2010 finns även havsmiljödirektivet införlivat i svensk lagstiftning och sedan 2014 havsplanering. Målet att alla EU:s havsområden ska nå så kallad god miljöstatus. Under Sveriges ordförandeskap i EU år 2009 antogs även Östersjöstrategin som har tre övergripande mål: att rädda havsmiljön, att länka samman regionen och att öka välståndet.

I arbetet med EU:s översvämningsdirektiv genomförs en landsomfattande bedömning av områden med betydande översvämningsrisk, med hänsyn tagen till människors hälsa, ekonomisk och samhällelig verksamhet, miljön och kulturarvet. MSB är nationellt ansvarig myndighet för genomförandet medan länsstyrelserna ansvarar regionalt. I Stockholmsregionen utpekas några vattendrag, bland annat Tyresån.

Övergripande nationella mål som bland annat tar upp frågor om folkhälsa, tillgänglighet, sjukvård, mänskliga rättigheter, biologisk mångfald, kultur och skola syftar till att skapa samhälleliga förutsättningar för hållbarhet genom bland annat god hälsa på lika villkor för hela befolkningen och jämlika levnadsvillkor.

På nationell nivå är storstadsregionerna motorerna för Sveriges hållbara tillväxt. Den utveckling som sker där är avgörande för tillväxten i hela landet. Stockholmsregionen har som största stadsregionen i Sverige en viktig roll för att de nationella målen ska uppnås.

Haninge i regionen

Haninge kommuns geografiska läge medför att kommunen är en integrerad del av Stockholmsregionen. I denna storstadsregion innebär det exempelvis att arbets- och bostadsmarknaden är intimt sammanflätad över de administrativa gränserna. Kollektivtrafiken har även en regional huvudman och kulturutbudet är stort, men samtidigt koncentrerat till Stockholms innerstad. Hur Haninge ska förhålla sig till Stockholmsregionen är därför viktigt för kommunens långsiktiga utveckling.

Aktörerna i Stockholmsregionen har gemensamt antagit en regional utvecklingsplan, RUFS 2010, med visionen att Stockholmsregionen ska bli Europas mest attraktiva storstadsregion. För att visionen i RUFS ska fungera som vägledning för utvecklingsarbetet har den konkretiserats i mål och i strategier som anger vägar mot målen, se figur på nästa sida.

Haninge är en motor för tillväxt i regionen

- Den regionala stadskärnan med sina goda kommunikationer är en central mötesplats för ett stort omland. Stadskärnan karakteriseras av täta kvarter och en närhet till arbetsplatser, handel, utbildning, service, kultur och nöjen. Här finns aktiviteter både dag och kvällstid.
- En stark utveckling sker längs stråket Globen-Haninge-Norvik, och Tvärförbindelse Södertörn.
- Förbindelserna mellan stadskärnorna Haninge och Flemingsberg samt till Stockholm och övriga regionen är mycket goda.
- Haninge är en viktig aktör i Östersjöregionen.

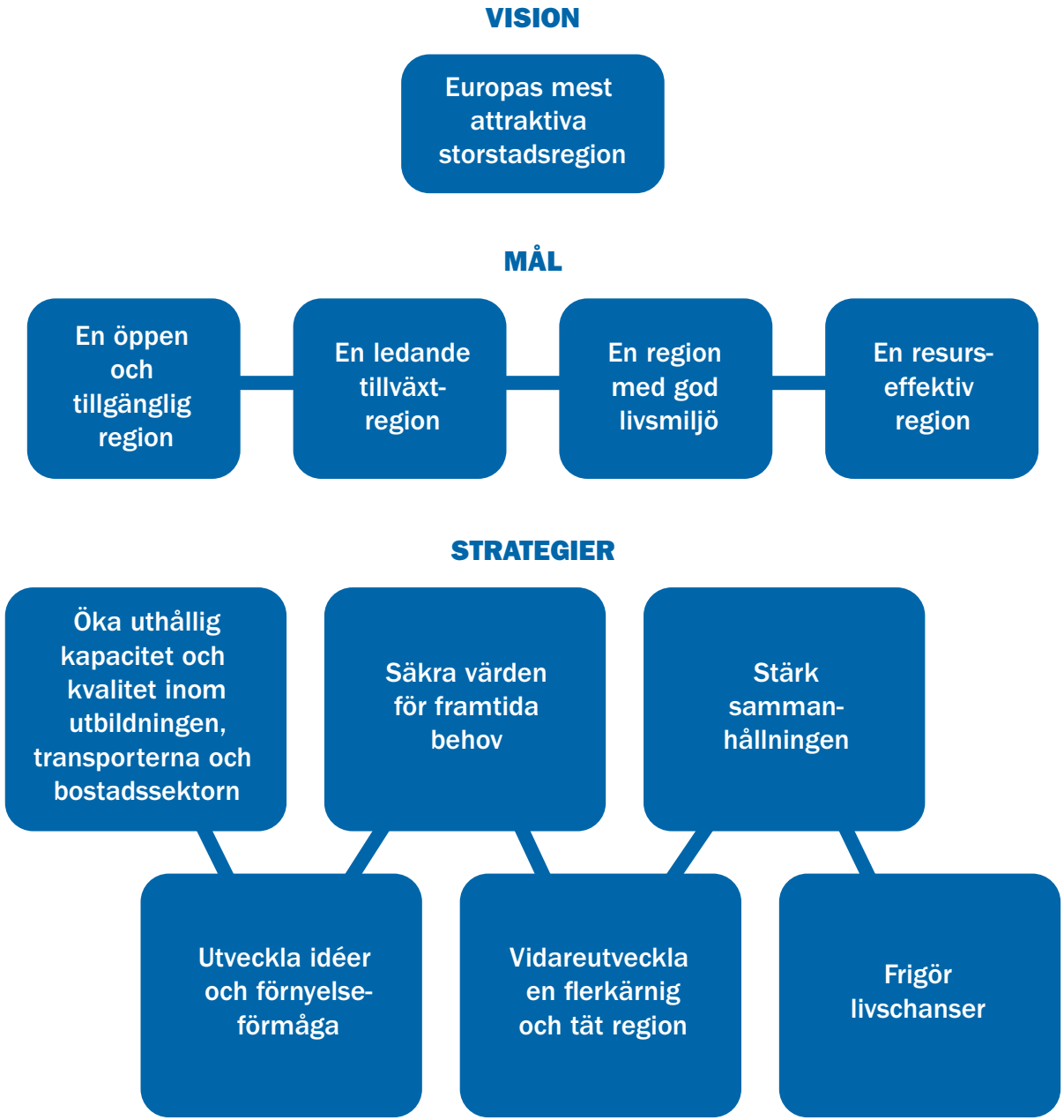

Vision, mål och strategier i RUFS 2010.

RUFS har konkretiserat sex långsiktiga utmaningar i regionen vilka även beaktas i översiktsplanen:

- Att möjliggöra befolkningstillväxt och samtidigt förbättra regionens miljö och invånarnas hälsa
- Att vara en liten storstadsregion och samtidigt internationellt ledande
- Att öka tryggheten i regionen samtidigt som omvärlden upplevs som mer osäker
- Att minska klimatpåverkan och samtidigt utveckla en tillgänglighet som möjliggör ekonomisk tillväxt
- Att åtgärda kapacitetsbrister samtidigt som behoven fortsätter att växa
- Att öppna regionen och samtidigt minska utanförskapet

Flerkärnig region

En av strategierna i RUFS är att vidareutveckla en flerkärning region där Haninge pekas ut som en lämplig plats att utveckla en av regionens totalt åtta regionala stadskärnor. Dessa har som syfte att komplettera och utgöra ett alternativ till Stockholms citykärna. För att stötta arbetet med utvecklingen av de regionala stadskärnorna finns ett handlingsprogram där Haninge kommun, i nära samarbete med Järfälla kommun, är ansvariga för det tredje handlingsområdet; Stadsutveckling. I översiktsplanen avgränsas Haninges regionala stadskärna till samma område som pekas ut i RUFS 2010, det vill säga Vega och Handen, se illustration på föregående sida.

Handlingsområden för de regionala stadskärnorna

1. Ökad tillgänglighet, en förutsättning för tillväxt i de regionala stadskärnorna
2. Synergier mellan investeringar i de regionala stadskärnorna
3. Stadsutveckling
4. Utveckla det kunskaps- och tjänsteintensiva näringslivet

Haninge är den enda utpekade stadskärnan på östra Södertörn och ligger centralt i det viktiga stråket mellan Globen och den nya hamnen Norvik i Nynäshamn, som kommer att generera nya flöden av transporter och trafik utmed stråket.

Översiktsplanen stödjer den målbild som presenteras i RUFS och innehåller detaljer kring hur den regionala stadskärnan kan bidra till utveckling och tillväxt. Kommunens utvecklingsprogram för den regionala stadskärnan beskriver mer i detalj hur utveckingen ska ske.

Lokala förutsättningar

Haninge är en av de kommuner i Stockholms län där befolkningstillväxten är som störst. I och med byggstart av den nya stadsdelen Vega och Haningeterrassen växer nu en regional stadskärna fram centralt i tätortsbandet. Haninge ligger strategiskt mitt i stråket mellan Globen och Norvik som väntas generera ytterligare tillväxt. Såväl befolkning som antalet företag och arbetsplatser är ständigt växande. Här finns attraktiva bostäder både i tätort och i mer lantliga miljöer samt lokaler och företagsområden för nya och växande företag.

Haninge är också en skärgårdskommun med över 3 600 öar, kobbar och skär. I öster sträcker sig Haninge kommuns yta ut till Sveriges territorialgräns som ligger drygt 2 mil från fastlandskusten. Kommunen består till 80 procent av vatten där en stor del utgörs av öppet hav och är en av kommunens stora tillgångar. Utöver den stora skärgården så har Haninge också stora värden i naturen på fastlandet. Haninges 20 naturreservat och nationalparken Tyresta säkerställer att kommunen kommer erbjuda en mångfald av upplevelser och möjligheter till rekreation för alla såväl idag som i framtiden.

Översiktsplanen bidrar till att skapa en långsiktig och hållbar beredskap för framtiden. Vi har formulerat vår vision för Haninge utifrån våra lokala förutsättningar och ovan nämnda omvärldstrender och regionala planer. Visionen konkretiseras med hjälp av fem planeringsinriktningar som beskrivs i kapitlet nedan.

Haninges vision och mål

Översiktsplanen siktar mot år 2030 men har även utblick mot år 2050. Tidsavgränsningen ger en rimlig överblickbarhet och följer den regionala utvecklingsplanen. Våra mål och planeringsinriktningar samspelar med de nationella, regionala och delregionala målen.

Regionala stadskärnor i RUFS 2010.

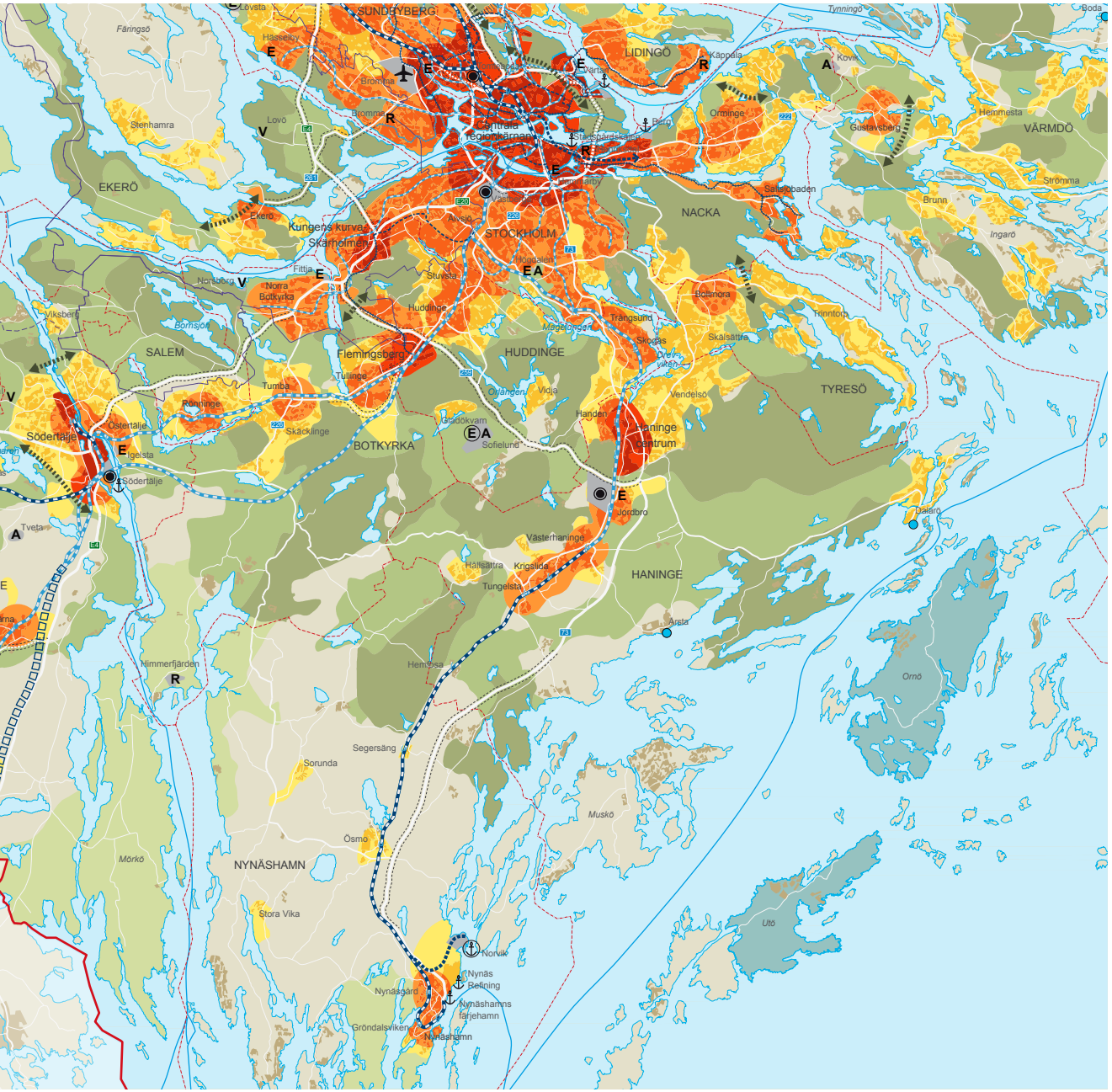

RUFS 2010: Plankarta för Stockholms län 2030, utsnitt från södra Stockholmsområdet.

Ett attraktivt och hållbar Haninge

Haninges vision är att vara den södra porten till Stockholms skärgård och en motor för tillväxt på Södertörn. Vi ska erbjuda mångfald i boende och livsmiljöer i våra levande kommundelar, landsbygd och skärgård med en pulserande stadskärna som den centrala mötesplatsen. Haninge ska även bedriva ett aktivt miljö- och klimatarbete samtidigt som näringslivet expanderar.

Den **Ekologiska hållbarheten** förbättras genom att vi hushåller med värdefull jordbruksmark och natur och främst planerar för en sammanhållen bebyggelse och en väl utbyggd kollektivtrafik, där utvecklingen av Haninges regionala stadskärna är central. Vi skapar förutsättningar för en miljövänligare livsstil genom att i planeringen utgå från gående och cyklisters behov.

Den **Sociala hållbarheten** förbättras genom att vi planerar för en växande befolkning, som ges större möjligheter att själva påverka sina liv. Detta sker med blandade områden med hög tillgänglighet och innehållande ett tillräckligt utbud och variation av bostäder och arbetsplatser, attraktiva mötesplatser och satsningar inom utbildning, kultur, fritid och idrott.

Den **Ekonomiska hållbarheten** förbättras genom att vi utvecklar attraktiva och levande boende- och livsmiljöer inom staden, i tätorten, på landsbygden och i skärgården. Ett nära samarbete mellan företag och utbildning och aktiv markplanering stödjer ett växande näringsliv med stor mångfald.

Fjärdlång. Foto: Fredrik Hjerling

Allmänna intressen

Bebyggd miljö

Den fysiska miljön utgörs av grön- och blåstrukturen, infrastrukturen och bebyggelsestrukturen. I detta kapitel beskriver vi rekommendationer för utbyggnad, bebyggelseutveckling och vilka kvaliteter och vilket innehåll vi vill utveckla i den bebyggda miljön i kommunen. Vi tittar på hur mark- och vattenanvändningen ska planeras och förvaltas och vilka funktioner som behövs för att göra utvecklingen möjlig.

Haninge har utvecklats från en skärgårdskommun till en integrerad del av regionen. Tvätterier och växthusodlingar utvecklades på landsbygden ända in på 1960- talet. 1971 slogs kommunerna Öster- och Västerhaninge samman och under åren 1960-80 skedde ett expansivt bostadsbyggande då Haninges tätorter växte. Kommunens bebyggelse ligger nu koncentrerad i ett tätortsband utmed Gudöbroleden och Nynäsbanan.

Haninge erbjuder även en stadsnära landsbygd och en värdefull kust- och skärgårdsmiljö. Landsbygden utgörs av glesbygd, småorter med mellan 50 och 199 boende som exempelvis Söderby, Utlida och Hemfosa och mindre tätorter med mellan 200 och 499 boende som Muskö och Väländan. I skärgården har öarna Ornö och Utö en viktig funktion som så kallade kärnöar eftersom det fungerar som servicepunkter för befolkningen på omgivande öar och för turismen och friluftslivet. Här finns förutsättningar för att utveckla samhällsservicen och infrastrukturen.

Haninges befolkning har vuxit med 12 procent under 2000-talet, och på senare år med drygt 1 000 invånare om året. Procentuellt har befolkningen ökat mest i Vega, från 2 600 till 3 900 personer. I både Handen och i Gudö-Vendelsö har befolkningen ökat med över 2 000 personer. Västerhaninges befolkning har ökat med 1 200 personer, Tungelsta med 900 personer, Brandbergen med 900 och Jordbro med 1 400. I skärgården och i glesbygden har befolkningen ökat på fastlandet men är oförändrad på öarna.

Utbyggnadsstrategier

Med utgångspunkt i kommunens mål- och planeringsinriktningar för översiktsplanen har ett antal strategier för bebyggelseutvecklingen formulerats. I arbetet med att formulera dessa strategier har en exploateringsstudie framtagits innehållande både analys och utbyggnadsrekommendationer för Haninge kommun. Strategierna föreslår en prioriteringsordning mellan olika utbyggnadsytor fram till 2030 och med utblick till 2050.

I första hand föreslås en utbyggnad i den regionala stadskärnan, som i översiktsplanen innefattar både Vega och Handen och avgränsas på samma sätt som i regionala utvecklingsplanen RUFS 2010. En förtätad regional stadskärna stärker dess attraktionskraft genom att hög täthet leder till ett mer omfattande serviceutbud samt bidrar till en mer trygg och levande stadsmiljö genom omvandling från vägmiljöer till stadsmiljöer i form av förtätning längs huvudgator och inne i bostadsområdena. Genom att bygga tätt på små ytor nära pendeltågsstationerna där många vill bo sparas också mer mark för framtida utbyggnad.

1. Prioritera en utbyggnad i regionala stadskärnan inom 1200 meter från resecentrum.

Det är möjligt att bygga 5 000 - 10 000 lägenheter längs huvudgatorna inom den regionala stadskärnan. Idag bidrar huvudgatorna och mark utmed dessa till att tydligt separera stadsdelarna från varandra. För att öka trivseln, använda marken mer effektivt, knyta samman stadsdelarna och för att stärka den regionala stadskärnans underlag för lokal handel och stadsliv prioriterar vi att bygga längs huvudgatorna inom den regionala stadskärnan.

Det är framför allt i den utpekade regionala stadskärnan som serviceunderlaget kan bli tillräckligt stort för att en betydande lokal service ska kunna växa fram. En utveckling av den regionala stadskärnan gagnar även övriga kommundelar eftersom Handen då kommer kunna erbjuda ett varierat utbud av handel, service och kultur inom kommunen.

Med en förtätning längs gatorna kan också mer levande och trygga gångstråk mellan stadsdelarna skapas. I synnerhet då en utbyggnad kan leda till en gatuomvandling där attraktiviteten för gående och cyklister ökar i stadsmiljön.

Innan en förtätning planeras behöver vistelseytor och mötesplatser kartläggas tillsammans med boende. En förtätning inom bostadsområdena kan erbjuda fler attraktiva butikslägen i kollektivtrafiknära lägen och på så sätt stärka utbudet av lokal service.

2. Bygg i stationsnära områden och längs med pendeltåget

Även nära de övriga pendeltågsstationerna, inom 1200 meter, finns stora ytor som är möjliga för utbyggnad vilka ger möjligheter till arbetspendling med kollektivtrafik och som stärker det lokala serviceunderlaget.

Utöver potentiella utbyggnadsytorna längs huvudgatorna och bostadsområden finns även stora ytor längs med spårområdena som är möjliga att bebygga. Nybyggnation här är främst attraktivt för verksamheter genom sitt kollektivtrafiknära läge men genom att samordna utbyggnad av verksamhetslokaler och bostäder skulle ny bebyggelse med verksamheter mot spåret kunna fungera som bullerskydd för bostäder på andra sidan gatan.

3. Förtäta utmed huvudgator och i centrumnära lägen i Vendelsö och Brandbergen

Även i kommundelarna Vendelsö och Brandbergen som inte har direkt närhet till pendeltågsstation men istället har god kollektivtrafikförsörjning i form av bussar både till Handen, Tyresö, Nacka och Stockholm finns det potentiella utbyggnadsytor utmed huvudgatorna och i närheten av kommundelscentrum.

4. I kustnära områden prioriteras flerbostadshus nära kollektivtrafik och i anslutning till befintlig bebyggelse

Haninge har plats för nybyggnad i kustområdet och intresset att få bygga vid kusten är i flera fall stort. För att främja en hållbar utveckling bör dock flerbostadshusbebyggelse endast tillkomma i anslutning till befintlig bebyggelse och i närheten av kollektivtrafik. Detta för att minska tillskottet av ny infrastruktur och för att öka antalet bussresenärer. I de lägen där det finns möjlighet att bygga både flerbostadshus och småhus prioriteras flerbostadshus eftersom dessa tar mindre ny mark i anspråk per boende och samtidigt ökar underlaget till kollektivtrafiken.

5. Utbyggnad av småhus i kustnära områden tillkommer främst nära kollektivtrafik och i anslutning till befintlig bebyggelse

Det finns stora utbyggnadsmöjligheter för småhus i Haninges kustområde. Samtidigt innebär småhusbebyggelsens att stora markarealer behövs per boende. Om en större del av Haninges utbyggnad skulle ske med småhus skulle kommunens bebyggelse glesas ut. Om ny småhusbebyggelse ska tillkomma bör den lokaliseras till områden nära kollektivtrafik och på utbyggnadsytor som är mindre intressanta för flerbostadshus.

Bebyggelseutveckling

Hela Stockholmsregionen växer och så även Haninge som förväntas öka sin befolkning till drygt 105 000 invånare fram till år 2030. För att kunna erbjuda attraktiva hem åt dessa nya Haningebor behöver vi fram till dess skapa cirka 9 000 nya bostäder i en utbyggnadstakt om 600 stycken bostäder per år. Det är ett högt antal som utmanar oss att hitta förtätningsmöjligheter och nya områden att bebygga. I detta kapitel redovisas var bebyggelseutvecklingen kommer att ske. För detaljerad information om bebyggelseutvecklingen se kapitlet ”Mark- och vattenanvändningen” där utvecklingen beskrivs utifrån respektive kommundel.

Tätortsbandet växer

Kommunens bebyggelse kommer främst att växa i våra stationsnära tätorter och i redan bebyggda områden genom kompletterande bebyggelse som tar hänsyn till platsens befintliga karaktär och identitet.

Nära pendeltågsstationer vill vi utveckla täta stadsmiljöer, framförallt i den regionala stadskärnan Handen. Genom utbyggnad av Tvärförbindelse Södertörn, ny pendeltågsstation i Vega samt på sikt Spårväg Syd bidrar Haninge till att skapa en sammanhållen region på såväl Södertörn som i hela Storstockholmsområdet. Med tydliga strategier för hållbart byggande i tätorterna och på landsbygden vill vi möta den ökande efterfrågan på bostäder, mark och lokaler för företag. Haninge ska fortsätta att växa i samma takt som övriga Stockholmsregionen.

Av kommunens Arkitekturprogram framgår att ny bebyggelse ska harmonisera med den befintliga och bygga vidare på befintliga kvaliteter och förutsättningar, det vill säga på den bebyggelse som redan finns. Ny bebyggelse behöver även ges möjlighet att utveckla nya värden, exempelvis ett levande folkliv i tätorten eller förutsättningar för ny kollektivtrafik utanför tätorten.

Eftersom vi eftersträvar funktionsblandade tätorter prioriteras de funktioner som det råder brist på i den befintliga bebyggelsen för att på lång sikt uppnå en hållbar tätort.

- Vid planläggning eftersträvas en funktionsblandning av bostäder, kommersiell och offentlig service samt arbetsplatser. Särskilt viktigt är att planera för service och arbetsplatser i områden som domineras av bostäder.
- All ny bebyggelse såväl inom som utom tätorten lokaliseras i direkt anslutning till befintlig. Inom tätorten eftersträvas förtätning med hög grad av funktionsblandning. Utanför tätorten tillkommer bebyggelse i huvudsak i anslutning till befintlig bebyggelse med förutsättningar för kollektivtrafikförsörjning.

Här växer vi som mest

Utbyggnader och förtätning kommer främst att ske i tätorterna i områdena runt pendeltågsstationerna Vega, Handen, Jordbro, Västerhaninge, Krigslida, Tungelsta och Hemfosa. Den största utvecklingen kommer att ske i Vega och Handen. För att säkerställa att marken nära pendeltågsstationerna används effektivt och hållbart eftersträvas där en särskilt hög täthet. Längre bort från pendeltågsstationerna prioriteras lägre och mer ytkrävande bebyggelse.

Genom att vi fortsätter att koncentrera ny bebyggelse till det befintliga tätortsbandet utmed pendeltåget kan värdefulla natur- och kulturvärden bevaras. Med denna typ av utbyggnad kan befintlig järnväg och vägar förbättras så att det hållbara resandet ökar.

Handelsutveckling

En styrka för handeln i Haninge är att den i huvudsak är koncentrerad till ett relativt fåtal platser som ligger centralt och som är kollektivtrafiknära. Kommunens två största handelscentrum är inomhusgallerian med närliggande småbutiker i centrala Handen, samt handelsområdet vid Handens trafikplats.

Ambitionen är att låta handeln blomstra där den redan finns idag och inte att lägga ytterligare handel i externa lägen. Eftersom handel i regel föder mer handel förväntas det bidra till att bevara och stärka den lokala handeln.

De flesta handelsetableringar kan förväntas ske i centrala Handen och i området runt Handens trafikplats som redan är välbesökta handelsområden. Dessa områden är centrala delar av den regionala stadskärnan. Med ett utvecklat utbud vid Handens trafikplats kommer det området att dra till sig en ökad regional handel. Handelsplatserna kompletterar idag varandra med ett differentierat handelsutbud och skillnaderna dem emellan bör finnas kvar och förstärkas.

På lång sikt är ambitionen att bygga samman kommundelarna Handen och Vega via Handens trafikplats. Vega behöver dock först utveckla ett eget kommundelscentrum med goda kopplingar till centrala Handen.

Haningeborna väljer i stor utsträckning bilen för sina vardagliga resor. För att främja det hållbara resandet i kommunen bör det vara möjligt att köpa dagligvaror utan bil. Handeln bör därför lämpligen placeras i kollektivtrafiknära lägen och anslutas till trygga och trivsamma gång- och cykelstråk.

Kommundelscentrum

Övriga lokala kommundelscentrum ska utvecklas och stärkas utifrån sina unika förutsättningar. Utmed centrala stråk där många människor rör sig kan det med fördel tillföras verksamhetslokaler i markplan som bidrar till stadsliv. De lokala centrumen behöver också kompletteras med andra besöksanledningar än enbart handel, exempelvis offentlig service, omsorg, arbetsplatser, mötesplatser och kulturutbud. Ett ökat utbud bidrar till att skapa attraktiva och levande kommundelscentrum för boende.

Den externa livsmedelshandeln är idag så stark att ökad konkurrens från mer bostads- och stadsnära livsmedelshandel inte bör innebära några problem för den befintliga externhandeln.

- Kommundelscentrumen vidareutvecklas utifrån sina förutsättningar till attraktiva och levande centrum.
- Handeln utvecklas där den redan finns samt i lägen med god kollektivtrafikförsörjning.
- Längs huvudstråk i Vega, Handen, Jordbro, Västerhaninge, Krigslida, Tungelsta och Hemfosa skapas verksamhetslokaler i markplan.

7 500 nya arbetstillfällen

Näringslivets utveckling i Haninge påverkas av en rad externa faktorer. För kommunen är utmaningen att ta tillvara på de möjligheter som finns, och att maximera utvecklingen inom de områden som har visat sig ha tillväxtkraft tack vare kommunala och externa faktorer.

Antalet företag i Haninge skulle kunna bli fler då kommunen har färre företag per invånare än genomsnittet i Stockholms län idag. Förutsatt en befolkningsökning till drygt 100 000 invånare fram till år 2030 behövs en årlig tillväxt med cirka 400 arbetstillfällen, total cirka 7 500 stycken, för att behålla nuvarande arbetsplatskvot på 67 procent. En satsning behövs för att rekrytera nya kunskapsintensiva företag till kommunen.

I ett långsiktigt utvecklingsperspektiv kan ökade möjligheter till arbete i kommunen också innebära fler boende i kommunen, givet att möjligheterna till arbete kan kompletteras med attraktiva livs- och boendemiljöer.

I Haninge är utpendlingen större än inpendlingen och kommunen ligger i ett relativt perifert geografiskt läge jämfört med andra regionala stadskärnor i regionen. Det är dock troligt att vårt läge i framtiden kommer att upplevas mer centralt i takt med att hela regionen förtätas och att företag börjar söka mark i eller omkring de regionala stadskärnorna.

Haninge ligger mitt i stråket mellan Globen och Norvik som har en väl utvecklad transportinfrastruktur i form av motorväg och dubbelspår på Nynäsbanan. Denna infrastruktur är en styrka som ger förutsättningar för utveckling på östra Södertörn. Stråket har därför, inte minst med tanke på den planerade hamnen i Norvik, identifierats som Stockholmsregionens kanske viktigaste utvecklingsstråk. I Haninge finns fortfarande tillgång till utvecklingsbar mark för fler verksamheter i såväl befintliga som planerade verksamhetsområden, se beskrivning under respektive kommundel. Samtidigt som kommunen bör ta tillvara på den tillväxtpotential som utflyttning av företag från Stockholms stadskärna och den nya

hamnen i Norvik bidrar till, kommer utvecklingen av den regionala stadskärnan öka förutsättningarna för att locka till sig nya kunskapsintensiva företag. Därför bör ett fokus ligga på stadsutveckling inom den regionala stadskärnan.

- Planering för arbetsplatser och verksamheter som inte är störande samt för personal- och besöksintensiva verksamheter sker främst i centrala lägen och i lägen tillsammans med bostäder, service och kultur.
- Transportintensiva och utrymmeskrävande verksamheter lokaliseras i lägen med god transportinfrastruktur.

Planerade arbetsplatsområden

Företagsområdet Albyberg ligger cirka 1,5 km sydost om centrala Haninge vid trafikplats Jordbro i anslutning till Väg 73. Området omfattar totalt drygt 80 hektar företagsmark varav den första etappen utgör 33 hektar och har gällande detaljplan sedan 2011. Tomtstorlekarna ska enligt detaljplanen variera mellan 5 000 och 50 000 kvadratmeter och innehålla ett varierat innehåll av arbetsplatser med företag i olika branscher. Detaljplanen medger industri som inte är störande för omgivningen, men också kontor och hotell. Handelsverksamhet som lokaliseras till Albyberg bör vara kopplad till verksamheter i området. Logistikföretag är verksamheter som accepteras men företagen bör få en underordnad roll i området. Verksamhetsetableringar som inte bör accepteras är bildemonteringar, upplag och hantering av farligt gods.

Området vid Fors trafikplats är beläget vid korsningen mellan väg 73 och Gamla Nynäsvägen i Västerhaninge och omfattar totalt drygt 6 hektar företagsmark. Området är planlagt för kontor, hantverk med tillhörande handel samt handel med skrymmande varor, motell, restaurang och bensinstation.

Idéer för nya områden främst för transportintensiv och utrymmeskrävande verksamheter

Utöver de områden, som redan är planerade när det gäller ny verksamhet, kan noteras en stor efterfrågan på mark för verksamhet relaterade till transporter och lagerhållning. I de ovan nämnda planerade arbetsplatsområden finns, förutom i Jordbro och i viss mån den andra etappen i Albyberg, inte några större ytor för transportintensiv och utrymmeskrävande verksamhet. Som tidigare konstaterats finns en betydande efterfrågan på mark för sådan verksamhet och i branschgenomgången noterades också att såväl byggbranschen som verksamhet kopplad till logistik och transporter har tillväxtpotential. Inför såväl den fortsatta expansionen av bostadsbyggandet i Stockholm och den kommande hamnen i Norvik, Nynäshamn bör därför undersökas möjliga nya markområden för denna typ av verksamhet. Dessa markområden bör i första hand sökas i goda trafiklägen, helst för både järnvägs- och landsvägstrafik.

För framtida ändamål bör därför undersökas möjligheter till utvidgning av verksamhetsmarken i anslutning till Fors trafikplats med hänsyn till dess goda tillgänglighet från väg 73. Dessutom bör prövas i vilken utsträckning mark i anslutning till järnvägen i Krigslida i Västerhaninge och i Hemfosa kan tas i anspråk för verksamheter med koppling till transport och lagerverksamhet. Det kan också noteras att det finns efterfrågan på depåer och uppställningsplatser för pendeltåg liksom för rangerings-/uppställningsplatser för godståg i området Älvsjö-Nynäshamn. Möjliga lokaliseringar för dessa ändamål bör sökas längs sträckan Västerhaninge-Hemfosa.

- Störande verksamheter planeras och lokaliseras i områden på tillräckligt avstånd från bostäder och andra verksamheter.
- Verksamheter som kräver mycket transporter och utrymme placeras i goda transportlägen.

Företagsområden i Haning - lämplig inriktning

	Dagligvaru-handel	Sällanköps-handel	Industri	Lättare verksamhet	Kontor och utbildning	Skrymmande verksamhet	Transport-intensiv och större logistik
1. Albyberg			X	X	X		
2. Brandbergens företagsbyar		X	X	X	X		
3. Fors trafikplats			X	X		X	X
4. Handens trafikplats/ Port 73	X	X			X		
5. Handens industriområde		X	X	X	X		
6. Håga industriområde			X	X		X	X
7. Jordbro företagspark			X	X	X	X	X
8. Kvarntorps arbetsplats-område		X		X	X		X
9. Norrby gärde				X	X		

Eventuellt tillkommande områden

10. Utvidgning Jordbro			X	X	X	X	X
11. Krigslida			X			X	X
12. Hemfosa			X	X		X	X

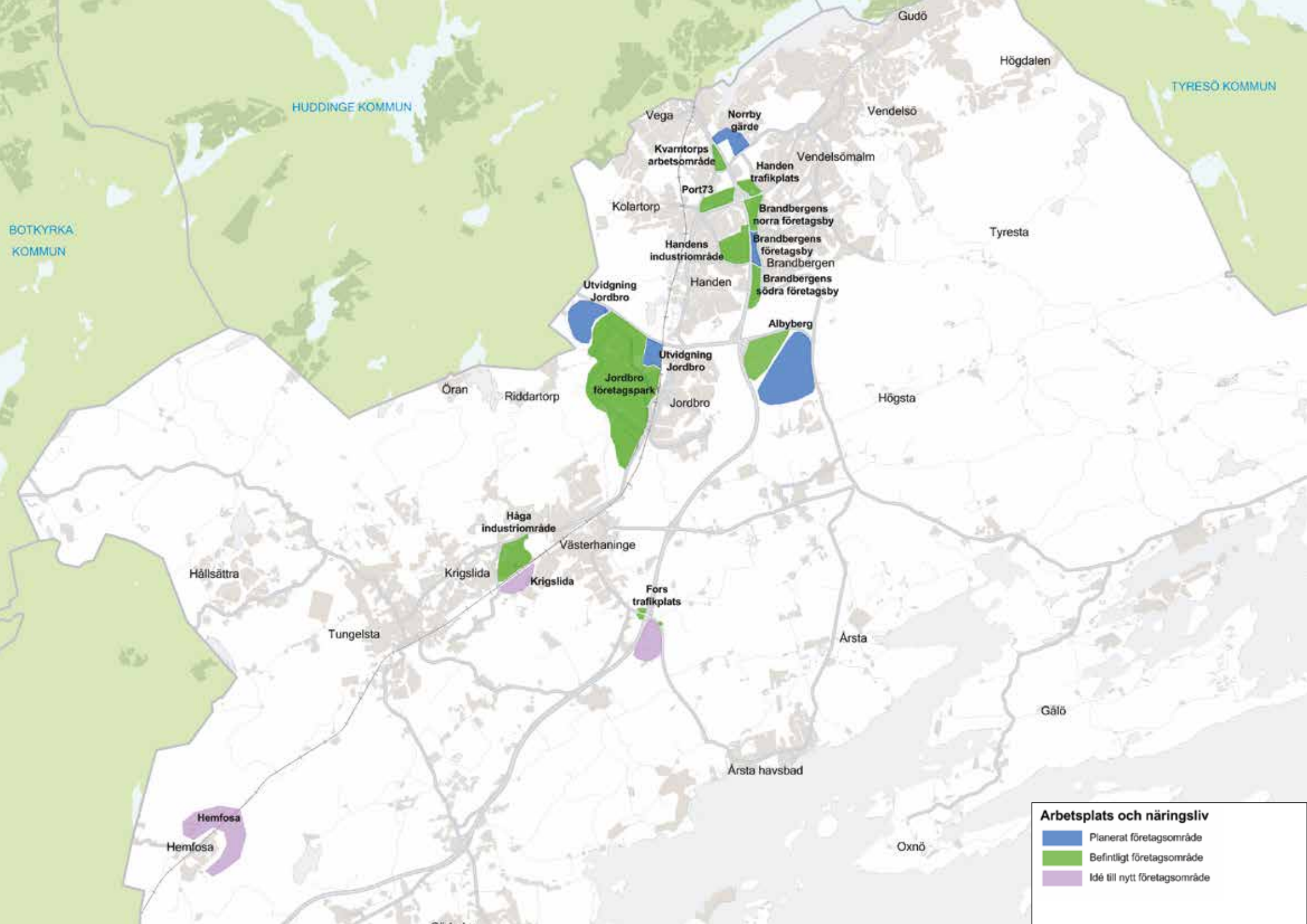
Gudö
Högdalen
TYRESÖ KOMMUN
HUDDINGE KOMMUN
Vega
Norrby gärde
Vendelsö
Kvarntorps arbetsområde
Vendelsömalm
Handen trafikplats
Port73
Kolartorp
Brandbergens norra företagsby
BOTKYRKA KOMMUN
Tyresta
Handens industriområde
Brandbergens företagsby
Brandbergen
Handen
Brandbergens södra företagsby
Utvidgning Jordbro
Albyberg
Utvidgning Jordbro
Jordbro företagspark
Öran
Riddartorp
Jordbro
Högsta
Håga industriområde
Västerhaninge
Hållsättra
Krigslida
Krigslida
Fors trafikplats
Tungelsta
Årsta
Gälö
Årsta havsbad
Hemfosa
Hemfosa
Oxnö
Arbetsplats och näringsliv
Planerat företagsområde
Befintligt företagsområde
Idé till nytt företagsområde

Levande landsbygd

För flera av våra kommuninvånare är det ett attraktivt alternativ att bo nära naturen på landsbygden. Vi vill kunna erbjuda detta alternativ genom en levande landsbygd med varierande boendeformer, arbetsplatser, service och rekreationsmöjligheter.

Haninges landsbygd består redan av både permanentboenden och fritidshus och boendet är i många fall förenat med verksamheter som hästhållning och jordbruk. Här finns även ett flertal fornlämningar från förhistorisk tid, bland annat i Österhaninge där ett av Sveriges största järnåldersgravfält finns.

I Haninge vill vi behålla det öppna landskapet, kultur- och naturvärdena och så långt som möjligt spara värdefulla jordbruks- och skogsmarker. Vid byggande på landsbygden ska hänsyn också tas till de kulturhistoriska värdena och förändringar sker endast om områdets natur- och kulturvärden inte påtagligt skadas.

Vi vill utveckla landsbygden genom kompletterande bebyggelse i områden med befintlig bebyggelse. Det bör även finnas busstrafik i närheten till ny bebyggelse, eller möjlighet att utveckla nya kollektivtrafikformer. På landsbygden välkomnas kompletterande bebyggelse som bidrar till att utveckla lokala och småskaliga näringar och verksamheter.

Flera fritidshusboenden har omvandlats till åretruntboende. Detta innebär kostnader för kommunen eftersom bland annat teknisk försörjning som vatten och avlopp behöver byggas ut i samband med omvandlingen. Ny bebyggelse i kommunen planeras nu därför som förtätning i områden där kommunalt vatten och avlopp kan byggas ut. Inga detaljplaner tas fram för fritidshusområden. Däremot kan enskilda fritidshus byggas.

Att landsbygden utvecklas vid befintlig bebyggelse innebär att nya invånare även kan använda befintlig infrastruktur och kollektivtrafik. I vissa fall kan en bebyggelseutveckling på landsbygden även möjliggöra en utveckling av samhällsservicen och infrastrukturen.

- På landsbygden tillkommer bebyggelse i huvudsak i anslutning till befintlig bebyggelse med förutsättningar för kollektivtrafikförsörjning.
- Tillkommande bebyggelse för det lokala småskaliga näringslivets behov ses som positivt.

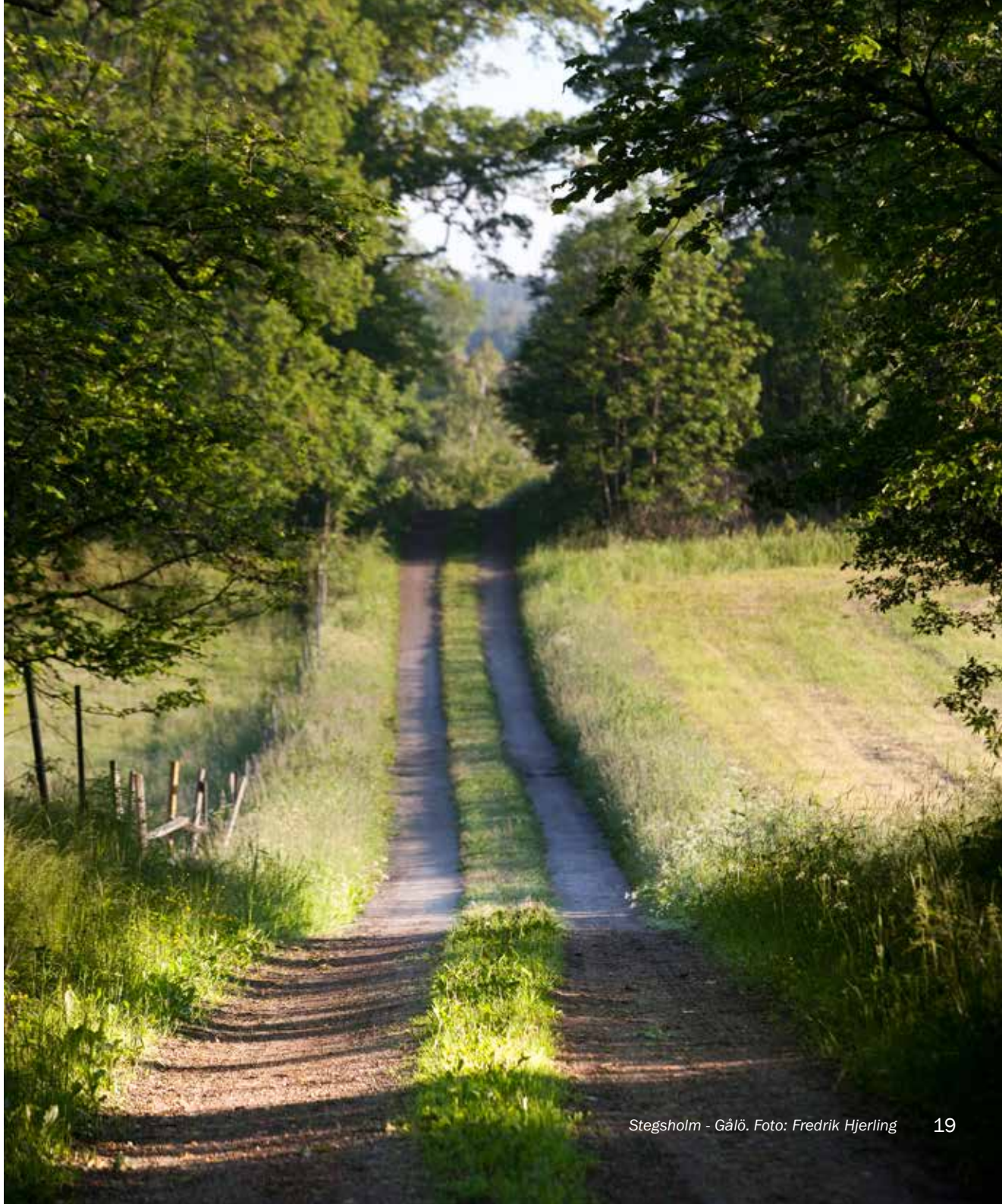

Stegsholm - Gålö. Foto: Fredrik Hjerling

Stegsholm - Gålö. Foto: Fredrik Hjerling

Jord- och skogsbruk samt fiske

Antalet jordbruk, framförallt antalet djurhållande bönder har minskat kraftigt i Haninge de senaste 10 åren. Förutom en minskad matproduktion innebär en omvandling av jordbruksmark en förlust av biologisk mångfald. Naturbetesmarker och ängsmarker är exempelvis de mest artrika marker som finns i Sverige. Den stora artrikedomen är ett resultat av att markerna under lång tid har brukats av människan och för att bevara de natur- och kulturvärden som är knutna till jordbruksmarken måste landskapet fortsätta att brukas, speciellt viktigt är att det finns betande djur.

- Vid exploatering och skötsel av jord- och skogsmark beaktas biotoper med rödlistade arter och dessa värnas.

Haninges skogar är viktiga utifrån en mängd olika perspektiv. Förutom ekologiska funktioner och biologiska värden har skogen stor betydelse som rekreations- och strövområde. Skogsbruk är även en viktig inkomstkälla för många lantbrukare och andra skogsägare. Målet med kommunens skogsbruk är att den tätortsnära skogen ska vara till för kommunens invånare och att den ska brukas och skötas så att mångfalden av värden och funktioner bevaras och utvecklas. I den tätortsnära skogen ska därför rekreationsintressena prioriteras i första hand. Kommunens skogar ska även skötas så att den biologiska mångfalden samt skogliga kulturminnen och kulturmiljöer behålls och helst utvecklas. Under förutsättning att detta sker ska skogen förvaltas så att en hög och kvalitativ tillväxt behålls. Haninge kommun tillämpar så kallat hyggesfritt skogsbruk. Vid hyggesfritt skogsbruk är marken kontinuerligt skogbevuxen och ett visst minsta virkesförråd finns kvar efter avverkning. Skogen blir med denna brukningsmetod på sikt mer åldersblandad och inte lika monoton som vid den mer traditionella skogsbruksmetoden. En åldersblandad skog med lång skoglig kontinuitet gör det möjligt att bevara en biologisk mångfald i skogslandskapet.

- Vid planläggning beaktas den långsiktiga tillgången på rekreationsskog.

När det gäller fisket är en grundläggande förutsättning för en hållbar utveckling är att vattnets kvalitet och fiskens lek- och uppväxtområden skyddas samt att den biologiska variationsrikedomen bevaras. Det är också viktigt att vandringshinder avlägsnas så att fiskar kan förflytta sig via vattendrag till platser för lek och reproduktion.

- Landsbygdens och skärgårdens näringar ges goda förutsättningar att bidra till ett varierat och levande jordbruk, skogsbruk och fiske.

Kustnära bebyggelse

Kustnära områdena definieras här som hela skärgården samt fastlandet inom 1 km från kustbandet. Vid kustnära exploatering gäller samma principer som för byggande på landsbygden. Det vill säga att tillkommande bebyggelse utvecklas så att nya invånare även kan använda befintlig infrastruktur och kollektivtrafik. I vissa fall kan bebyggelseutvecklingen även bidra till en utveckling av samhällsservicen och infrastrukturen.

- I kustnära områden tillkommer bebyggelse i huvudsak i anslutning till befintlig bebyggelse med förutsättningar för kollektivtrafikförsörjning.
- Tillkommande kustnära bebyggelse för det lokala småskaliga näringslivets behov ses som positivt.

Kvalitet och innehåll

När vi tittar mot 2030 och med utblick mot 2050 ser vi främst en utveckling utmed tätortsbandet och i synnerhet i den regionala stadskärnan i Handen. Vi vill erbjuda en levande landsbygd och skärgård med attraktiva boendemiljöer med en variation av såväl bostäder som service, arbetsplatser och möjlighet till rekreation. Nedan beskriver vi vilka kvaliteter och vilket innehåll våra tätorter och kust- och skärgårdsmiljöer ska ha för att skapa attraktiva och hållbara boendemiljöer för kommunens växande befolkning.

Stadskvaliteter

Utmed kommunens tätortsband vill vi utveckla en tät bebyggelsestruktur som erbjuder närhet till handel, arbetsplatser, service och mötesplatser. Den typen av tätare och stadsmässig bebyggelse underlättar vardagen för boende, minskar resandebehovet och främjar det hållbara resandet. I detta arbete värnas orternas befintliga kvaliteter och identitet samtidigt som vi kompletterar med nya värden för att öka attraktiviteten.

I nära anslutning till våra pendeltågsstationer vill vi skapa stadsmässiga miljöer utifrån dessa orters befintliga förutsättningar och unika karaktärer. Den högsta exploateringen och tätheten kommer finnas i den regionala stadskärnan i Handen. Det innebär ett högt exploateringstal men även en mångfald av handel, arbetsplatser, mötesplatser och kulturaktiviteter. Läs mer om den regionala stadskärnans utveckling under dess områdeskapitel.

En stadsmässig planering eftersträvas även i övriga pendeltågsnära lägen med den täta staden eller småstaden som förebild. I alla stadsmiljöer sker en högre exploatering jämfört med områden som ligger längre bort. Bostäder blandas med olika verksamheter som till exempel handel, kultur, friskvård och serviceföretag. I bottenplanen finns lokaler för verksamheter som tillför folkliv och rörelse till gaturummet. Eftersom vi människor påverkas av den fysiska miljön läggs stor vikt vid att skapa varierande arkitektoniska utryck med hög kvalitet.

- Vid planläggning i närheten av pendeltågsstation planeras i huvudsak stadsmässigt med tät bebyggelse, funktionsblandning, bottenvåningar som tillför liv samt med en gestaltningsnivå som tillför arkitektoniska och stadsmässiga värden.

Levande landsbygd och skärgård

Vår stadsnära landsbygd och våra öppna kust- och skärgårdsmiljöer är viktiga för kommunens identitet. De innehåller värdefulla lokala och regionala natur-, kultur-, och rekreationsvärden på såväl land som i den marina miljön. Här ligger fokus på att stärka befintliga kvaliteter, värna områden med höga naturvärden och att varsamt stärka och vidareutveckla innehållet så att dessa miljöer kan vara levande och tillgängliga för såväl fastboende, fritidsboende som besökare. En sådan utveckling förutsätter att vår landsbygd och skärgård kan erbjuda varierade boendeformer, arbetsplatser, service, omsorg och goda kommunikationer.

”Kommunens bostadspolitiska insatser skall långsiktigt, i ett helhetsperspektiv och i samverkan med andra insatser och intressenter om möjligt särskilt befrämja:

att en regional kärna för tillväxt utvecklas i kommunen, samt att Handen utses till årets stadskärna

att attraktiviteten ökar i hela bostadsbeståndet i kommunen relativt den regionala marknaden

att den bostadssociala segregationen motverkas samt att inga utanförskapsområden tillkommer

att bostadsbehoven kan tillgodoses för de kommuninnevånare som har särskilda svårigheter att lösa sina behov på marknadens villkor

att investeringar orsakade av oplanerade överskridande av kapacitetsströsklar i tekniska försörjningssystem och lokaler undviks

att förändringar av bostadsbeståndet inriktas mot att uppnå minskad klimatpåverkan från bebyggelsen genom lokalisering till attraktiva kollektivtrafiklägen samt genom att tillkomsten av energieffektiva bostäder och lokalt producerad förnybar energi stimuleras”

***Arbete pågår med revidering av de bostadspolitiska riktlinjerna. Dessa ska arbetas in i översiktsplanen. Riktlinjerna ovan kommer från gällande bostadsstrategi (antagen i KF 2011-05-02)**

LÅNGSIKTIG SOCIALT HÅLLBAR UTVECKLING

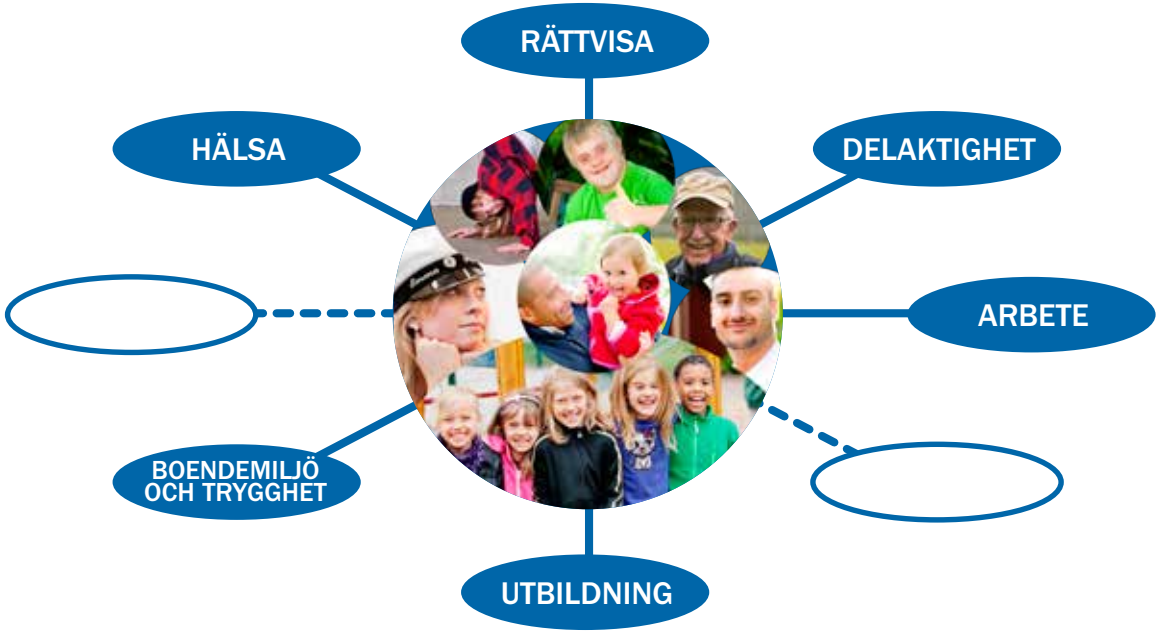

Långsiktig hållbarhet bygger på sociala aspekter som hälsa, rättvisa, delaktighet, arbete, utbildning, boendemiljö och trygghet.

Rum för möten

I tätorternas gatumiljö och på gång- och cykelstråken mellan välbesökta platser och verksamheter finns ett behov av en befolkad och levande utemiljö som lockar till vistelse och som sprider trygghet. Utmed dessa huvudstråk vill vi därför skapa ett varierat utbud av kulturaktiviteter, parker och mötesplatser. De ska vara inbjudande och händelserika under årets olika årstider och attrahera människor oavsett bakgrund, kön eller ålder.

Tillgängliga platser för spontana möten integreras i gatunätet och erbjuder utrymme för människor att naturligt stanna upp en stund. Dessa platser bör variera i storlek och innehåll för att tillgodose olika behov. Utemiljön ska kunna erbjuda såväl lugna som mer livfulla och sociala platser.

Viktiga målpunkter, som exempelvis köpcentrum, pendeltågsstation, kulturaktiviteter och skola, knyts samman av urbana stråk där särskild vikt läggs på arkitektonisk utformning, planteringar och tillgänglighet för gående och cyklister. Eftersom dessa stråk används under flera tider på dygnet behöver de vara störningsåliga och med fördel innehålla lokaler för verksamheter i bottenplanen.

- Offentliga rum planeras så att de är mångsidiga och tillgängliga för alla. De integreras i gatunätet och har en hög kvalitet.
- Utveckla och skapa olika typer av trygga, attraktiva och mångfunktionella mötesplatser och stråk inom tätorten.

Boende för alla

Haninge är och kommer i framtiden utgöra en allt mer integrerad del av bostads- och arbetsmarknaden i Stockholmsregionen. Haninge ser denna utveckling som positiv för sina invånare och vill stärka kommunens position på den regionala bostadsmarknaden. Kommunens förutsättningar för att skapa attraktiva hållbara boendemiljöer skall tillvaratas och utvecklas för alla.

Förändringar av bostadsbeståndet i kommunen, såväl via nybyggnad som ombyggnad, skall inriktas mot att uppnå en långsiktigt hållbar tillväxt som kännetecknas av en god balans mellan sociala, ekologiska och ekonomiska aspekter.

Vi vill erbjuda ett varierat bostadsutbud i kommunen. Framförallt i tätorterna där befolkningen växer som mest behöver vi kunna erbjuda boende för alla livssituationer. För att kunna erbjuda varierade upplåtelseformer och bostadstyper anpassas bostadsbebyggelsen efter vad det råder brist på i aktuellt område. Den fysiska miljön kan bidra till att minska klyftor och därmed till att stärka möjligheten till likvärdiga livsvillkor och rättvisa.

Andelen äldre ökar i kommunen och många ungdomar letar också efter sitt första boende. Det är därför viktigt att kompletterande bebyggelse bidrar till att tillgodose dessa människors särskilda behov av små och tillgängliga lägenheter i kollektivtrafiknära lägen och med närhet till service, kultur och rekreation som park, lek, motionsspår, idrott och natur.

- I varje kommundel planeras för ett varierat utbud av bostadstyper och upplåtelseformer.

Barnperspektivet

I all planering finns ett barnperspektiv med enligt FN:s barnkonvention. Dels tas hänsyn till vad aktuell forskning förespråkar för barn i den fysiska miljön och dels fångas barnens egna upplevelser in. Barnens perspektiv är särskilt viktiga för att uppnå goda och trygga livsmiljöer med tillgång till natur, lekplatser, gång och cykelvägar, ytor för spontanidrott, idrottsplatser/hallar och andra anläggningar för både organiserade och egna sport- och friluftsaktiviteter, tillgång till kollektivtrafik och trygga och säkra skolvägar. Därför involverar vi barnen tidigt i planeringsprocesserna exempelvis genom samtal med barnen, barnkonsekvensanalyser och fokusgrupper. Barnen har ofta goda kunskaper om sin närmiljö.

Fika i naturen. Foto: Fredrik Hjerling

Lätt och rätt för alla (2013) ger vägledning för hur kommunen tillämpar FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Tillgänglighet

Haninges bostadsområden och offentliga miljöer ska vara tillgängliga för alla oavsett funktionsnedsättning som rörelsehinder, synskada eller kognitiv funktionsnedsättning. Bostäder och offentliga platser som exempelvis grönområden, lekplatser, idrottsplatser, fritidsverksamheter och kulturverksamheter ska därför utformas utan hinder för personer med funktionsnedsättning. Hinder som finns i samhället ska undanröjas så att dessa platser kan besökas av alla. Att bygga tillgängligt från början sparar pengar på lång sikt eftersom behovet av anpassningar i efterhand minskar. Att bygga tillgängligt är också ett sätt att öka tryggheten för äldre och för personer med en funktionsnedsättning.

Delaktighet

I genomförandet av översiktsplanen är det viktigt med olika former av dialog med såväl medborgarna, företag och kultur- och föreningslivet. Innehåll och former för sådana dialoger är viktiga så att de blir väsentliga delar i kommunens beslutsprocess.

Medborgardialog är ett begrepp för olika vägar för dig som medborgare att vara delaktig i kommunens planering och arbete. Dialogen ska syfta till att ge ett bredare beslutsunderlag för politikerna och möjlighet för enskilda människor och olika grupper att påverka utformningen av det framtida Haninge. Väl planerade och genomförda medborgardialoger är alltså viktiga för att involvera medborgarna och ta tillvara deras kunskap, intresse och engagemang för att stärka och utveckla den lokala demokratin.

Trygghet

Utformningen av den fysiska miljön har stor betydelse för såväl den upplevda tryggheten som för den faktiska säkerheten. Genom medveten planering kan både trygghetskänslan stärkas samtidigt som säkerheten förbättras.

Gång- och cykelvägar ges därför god överblickbarhet och bländfri belysning som inte lämnar vissa ytor i mörker. Gator, torg och mötesplatser upplevs som trygga om de är befolkade av människor i olika åldrar såväl dagtid som kvällstid. De behöver därför planeras och utformas för att skapa möjlighet för olika typer av möten och aktiviteter. Olika verksamheter och aktörer som polis, kommun och föreningar behöver samverka och komplettera varandra för att ge de bästa förutsättningarna för trygghet där människor bor och vistas. Vid skadegörelse återställs miljön så fort som möjligt. Underhåll och planering av parker, gångstråk, gator och torg görs utifrån ett trygghetsperspektiv så att boende kan känna trygghet i att använda dessa miljöer.

Hälsa

God hälsa är grundläggande för att vi ska kunna tillgodogöra oss andra viktiga resurser som utbildning, arbete, bostad och kultur. Haninges befolkning har skilda kulturer, olika grupptillhörigeter och varierande förutsättningar till ett bra liv. Vid planering av nya områden vill vi skapa så goda möjligheter som möjligt för att våra kommuninvånare ska må bra.

Forskningen inom hälsoområdet visar att människors hälsa beror på en rad olika saker som exempelvis kvaliteten på skolan och graden av delaktighet i samhället. Även boendemiljön påverkar vår hälsa. När vi planerar nya bostadsområden och den fysiska miljön i dessa gör vi därför det med människor hälsa i åtanke. Det innebär exempelvis att vi strävar efter god tillgång på grönområden, trygga gångstråk och trivsamma utemiljöer.

- I alla stadsplanerings- och byggnadsprojekt beaktas hur nya och befintliga miljöer kan utformas så att de blir trygga, hälsosamma och tillgängliga för alla.

Utbildning

Utbildning är den fråga som har den största möjligheten att påverka människors situation, ge möjlighet att bryta mönster och att själv skapa sin framtid. Forskning visar att bland de viktigaste skyddsfaktorerna för att ge barn och unga goda förutsättningar är en förskola av hög kvalitet, framgång och god arbetsmiljö i skolan samt en positiv övergång från skola till vuxenliv.

Haninge kommun har fastställt en strategi för att arbeta för ungas trygghet, hälsa och utveckling. En av de grundläggande premisserna i strategin är att utbildning är centralt för att barn och unga ska kunna möta vuxenlivet med trygghet och ansvarstagande. I utbilningen och i utbildningssituationer ingår flera av de ovan uppräknade skyddsfaktorerna som berör förskola och skola, men

även positiva relationer genom att skolan har ansvar för att arbeta mot mobbning och kränkningar. Skolan kan även utgöra en arena för andra aktörer att göra sin del för att stärka skyddsfaktorerna runt barnen.

För den som förlorat arbetet, eller vill byta inriktning senare i livet, måste studiesystemet erbjuda möjligheter till teoretisk eller praktisk omskolning eller vidareutbildning. De mer yrkesorienterade utbildningarna med sin koppling till näringslivet kan spela en särskild roll. Möjligheten till bildning och ett livslångt lärande är berikande både för individen och samhället.

Utbildning är således en central aspekt av hållbarhet. Utbildningen är även beroende av rumsliga aspekter, så som lokalers pedagogiska utformning och skolgårdars utformning.

Arbete

En förutsättning för hållbarhet är att det finns arbete och meningsfull sysselsättning.

Rumsliga samband mellan bostäder och arbetsplatser förkortar inte bara det upplevda avståndet mellan dem, utan ger också andra positiva effekter. T.ex. är arbetsplatsens befolkning dagtid i kombination med bostadsområdets kvällstid ovärderligt för en restaurangägare som vill ha kunder till både lunch och middag, vilket i sig är ett stort plus för en lokal ekonomi och en attraktiv och trygg närmiljö.

I så hög utsträckning som möjligt (med hänsyn till ex. buller) ska bostäder och arbetsplatser samlokaliseras. Placering av kontor respektive bostäder påverkar områdens karaktär dagtid och nattid. Tillgänglighet och närhet till service, tjänster och konsumtion är därför avgörande för hur människor, och framförallt barnfamiljer, väljer att bo och leva.

Plats för lek och spontana fritidsaktiviteter och idrott

Kommunens möjligheter att erbjuda plats för lek och fritidsaktiviteter är viktig för att uppmunta till fysisk aktivitet som stärker folkhälsan. Friluftslivet utgör även en del av besöksnäringen och fungerar som marknadsförare av kommunen, för både framtida företagare och kommuninvånare.

Haninge strävar efter att utgöra en av Sveriges bästa idrottskommuner. För att uppnå detta ska kommunen verka för en meningsfull fritid för alla, ökad hälsa genom att få fler fysiskt aktiva och skapa förutsättningar för bredd- och elitidrott. Ett led i detta är Haninge idrottscampus. Här erbjuds Sveriges främsta elitidrottare möjligheten att kombinera träning med högre studier för att kunna satsa på en professionell idrottskarriär.

Dessutom vill kommunen skapa goda förutsättningar för attraktiva arrangemang vilka förstärker upplevelsen av Haninge som en intressant kommun att besöka, etablera sig i, samt verka och bo i.

Många Haningebor identifierar sig med närheten till naturen och den tätortsnära naturen har stor betydelse för människors möjlighet till vardaglig rekreation. Haninge har nio kommundelsparker; Tungelsta trädgårdspark, Centrumparken, Åbyparken, Höglundaparken, Slätmossens naturpark, Eskilsparken, Brageparken, Brandbergsparken och Sågenparken. Dessa fungerar som grannskapets vardagsrum och alla har sin unika karaktär. Parkerna ska vara så fina och inbjudande att boende gärna tar med sina gäster på en promenad för att visa upp den. Det finns behov av ytterligare kommundelsparker i Vega och Gudö. Detta beaktas vid framtida utveckling i dessa områden.

Ett annat sätt att stärka tillgängligen till naturnära rekreation är att öka tillgängligheten till några av våra stränder och badplatser. Utmed Rudan i Handen och Drevviken i Vendelsö är det exempelvis lämpligt att bygga strandpromenader och gångstråk som är tillgängliga för alla.

Haninge erbjuder även en rad möjligheter till fritidsaktiviteter som exempelvis golfbanor, möjlighet att vandra, rida, cykla och paddla kanot. Vintertid finns även skidspår, skridskobanor och möjlighet till skridsoåkning på våra vatten. Denna variation av möjliga fritidsaktiviteter lockar kommunens invånare till aktiviteter som har betydelse för friluftslivet men också som mötesplats för boende. Vi vill tillföra ännu fler aktiviteter som främjar möten mellan olika människor. Det gör vi genom att exempelvis tillföra bostadsnära utegym, hundrastgårdar och odlingsmöjligheter, men också genom att skapa fler möjlighet till camping och övernattning.

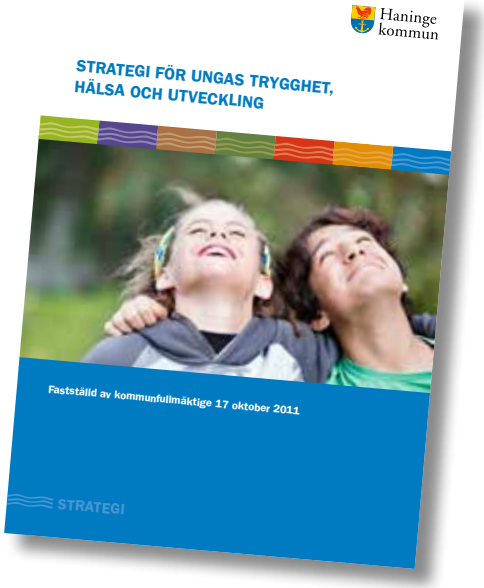

Strategi för unga trygghet, hälsa och utveckling (2011)

Möjligheten till spontana aktiviteter behöver även finnas i en sådan variation att alla kan hitta sin favorit oavsett ålder. Olika behov behöver uppmärksammas när nya bostadsområden planeras och gamla förtätas. Äldre är exempelvis en växande grupp i samhället som har önskemål på fritidsaktiviteter som i vissa fall enbart kräver öppna friytor för egenorganiserad aktivitet.

Friytor används med fördel även av förskolor och skolor där barn och ungdomar tillbringar mycket av sin vakna tid. Det finns klara samband mellan utevistelse hos förskolebarn och minskning av antalet infektioner och stress. Mycket tyder också på att det finns samband mellan minskad allergiförekomst hos barn och utevistelsens längd, liksom mellan utevistelse och förmågan att hantera konflikter. Kvaliteten på utemiljön och tillgång på grönområden vid skolor och förskolor är därför av stor betydelse. Att se både skolgårdar och parker som en del av en gemensam utemiljö innebär att mark utnyttjas mer yt- och kostnadseffektivt.

Det finns en konkurrens om mark för bland annat idrott, motion och rekreation som kan väntas öka framöver. Vi behöver möta den ökande efterfrågan genom att erbjuda likvärdiga möjligheter för alla att delta.

- Vid förtätning och nybyggnad av bostäder säkerställs att det finns strategiskt placerade ytor som ger möjlighet att utveckla närrekreation, spontanidrott och annan fritidsverksamhet. Såväl allmänhetens, skolans och idrottsrörelsens respektive behov beaktas.
- En lekplats eller allaktivitetsyta finns inom 500 meters gångavstånd och en kommundelspark inom en kilometer.
- Tillgängligheten till anläggningar för friluftsliv, idrott och mötesplatser vidareutvecklas för alla.
- Stränder tillgängliggörs med strandpromenader och gångstråk som är lätta att nå för alla.
- Kommunens badplatser och rekreationsanläggningar bibehålls och utvecklas.
- De grönområden som används av förskolor och skolor underhålls och utvecklas. Nya förskolor och skolor planeras så att de får samma gångavstånd till park eller grönområde, allaktivitetsyta och kommundelspark som för bostäder.

Närhet till naturen

Det är attraktivt att bo nära naturen och för att kommunen ska fortsätta att vara attraktiv och hållbar behöver vi säkerställa att det även i framtiden finns god tillgång till parker och grönområden. Grönstrukturen består både av den tätortsnära naturen och av de stora naturområdena och sjöarna runt omkring den bebyggda miljön. Denna grönstruktur binder samman staden och ger utrymme för träning, lek, hundpromenader, umgänge, stadsodling och naturupplevelser. Den är också viktig för att utveckla den biologiska mångfalden och för att behålla intakta ekosystem.

Inom varje kommundel strävar vi därför efter att det ska finnas tillgång till fyra olika typer av grönytor:

- Bostadens trädgård/ bostadsgården
- Bostadsnära park och natur
- Promenad- och strövområden
- Gröna stråk

Bostadens trädgård och bostadsgården

Den egna trädgården eller bostadsgården är den mest bostadsnära grönytan för kommunens invånare. Bostadsgårdar förvaltas inte av kommunen, men dess kvaliteter bevakas i samband med planläggning och bygglov. Gården ska vara lummig, grön och innehålla lekplats för de minsta barnen.

Bostadsnära park och natur

De flesta är beredda att gå upp till 300 meter till ett grönområde eller friyta från bostad. Denna bostadsnära natur eller mindre grönyta har stor betydelse, särskilt för barn, funktionsnedsatta och äldre. Den stimulerar till rörelse och fysisk aktivitet och ska vara möjlig att nå till fots från bostaden.

Promenad- och strövområden

Promenadområden erbjuder cirka en timmes varierande promenad och leder ofta ut till större strövområden utanför tätortorten. Det vill säga ett större sammanhängande friluftsområden där man kan vandra i natur- och kulturlandskap i flera timmar. Eftersom fysisk inaktivitetet är ett växande samhällsproblem så är närheten till dessa större grönområden viktiga för att motivera till fysisk aktivitet. Vi strävar efter att det inte ska vara längre än tre kilometer från bostaden till ett strövområde.

Gröna stråk

Den fjärde och sista typen av grönytor som vi vill ska finnas i varje kommundel är de gröna parkstråken som binder samman viktiga målpunkter i grönstrukturen och lokalsamhället. Attraktiva parkstråk ger invånarna en möjlighet att ta sig mellan olika platser på ett hållbart sätt, samtidigt som de skapar mötesplatser. Dessa gröna stråk binder även samman grönstrukturen ur ett ekologiskt perspektiv.

- Vid planläggning säkerställs att det inom eller i anslutning till varje kommundel finns tillgång till fyra olika typer av grönytor: bostadens trädgård, bostadsnära park och natur, promenadområden och strövområden samt gröna stråk som binder dem samman.

Grön struktur

Hur grönområden hänger ihop är många gånger lika viktigt som vilka naturvärden som finns i de olika områdena. Förlust och fragmentering av livsmiljöer är ett av de främsta hoten mot biologisk mångfald, såväl i Sverige som internationellt. Betydelsen av sammanhängande, ekologiskt funktionella landskap slås fast i EU:s biodiversitetsstrategi till 2020, som nu implementerats i Sverige. I stadsmiljöer eller urbaniserade regioner accentueras fragmenteringsproblematiken. Om livsmiljöernas kvalitet försämras så ökar avstånden mellan artpopulationer och risken för ett utdöende av en hel population ökar. Avgörande för att upprätthålla grundläggande ekologiska processer i fragmenterade landskap är att det finns tillräcklig mängd livsmiljö, en grön infrastruktur, så att arter kan förflytta sig mellan livsmiljöer där de kan reproducera sig[2].

- Viktiga ekologiska landskapssamband beaktas vid planläggning.

[2] *Rapport: "Ekologiska landskapssamband i Haninge" Calluna AB 2014*

Ekosystemtjänster

Naturen ger oss tillgång till naturresurser såsom vatten, skog, fisk, kött och säd. En förutsättning för att naturen ska kunna ge oss dessa resurser är att det finns stabila och välfungerande ekosystem. Ju större den biologiska mångfalden är, desto stabilare är de ekologiska systemen och desto bättre rustade är människan att möta framtidens utmaningar i form av t ex ett ändrat klimat.

Utan att vi tänker på det utför naturens ekosystem en mängd olika tjänster åt oss människor som vi direkt eller indirekt är beroende av för att överleva. Dessa tjänster kallar vi för ekosystemtjänster och är de är antingen helt omöjliga, eller väldigt dyra, att framställa på konstgjord väg.

Ett exempel på en ekosystemtjänst är pollinering. Andra exempel på ekosystemtjänster är grusåsar som filtrerar regnvattnet så att det så småningom blir så rent att det går att dricka. Våtmarker i landskapet tar upp metaller och närsalter och förhindrar därigenom att dessa kommer ut i hav och sjöar. Träd har förmåga att rena luften från stoftpartiklar.

Vi strävar efter att skapa goda livsmiljöer som bidrar till att ekosystemen får bättre förutsättningar att klara olika påfrestningar både nu och i framtiden. Biologisk mångfald integreras därför i tätorterna genom exempelvis renande vattenstråk och plantering av växter som gynnar pollinerande insekter.

- Vid planläggning studeras hur vi kan värna och utveckla våra ekosystemtjänster.

Kultur och kulturmiljö

Kulturen är viktig i ett hållbart samhälle och att den är tillgänglig för alla. Boende och besökare ska kunna mötas och ha gemensamma upplevelser på olika platser i kommunen. Det är särskilt viktigt att det finns ett rikt kulturutbud i den regionala stadskärnan där en hållbar stadsmiljö nu ska ta form och bättre länka Haninge till regionen.

Kulturmiljön är en del av samhällets kulturarv och på så sätt ett minne som ger kontinuitet i vardagen och som bidrar till förståelse för omvärlden. Kulturmiljöerna i Haninge kommer till utryck i

form av exempelvis forntida gravfält, odlad mark, ängar, hagar och skog till nybyggda bostadsområden eller en väg med sina omgivningar. När nya fysiska miljöer växer fram är det viktigt att detta görs i samspel med miljöer som i framtiden kan berätta kommunens historia för att inte tappa identiteten.

Haninge har ett flertal kulturmiljöer och byggnadsminnen som bidrar till att skapa identitet och som även har ett attraktionsvärde för besökare från andra kommuner. Kulturmiljöer av riksintresse beskrivs i kapitlet Mellankommunala och regionala intressen samt riksintressen.

- I samband med exploatering eller andra förändringar inom eller i närheten av värdefulla kulturmiljöer tas särskild hänsyn till de kulturhistoriska värdena och miljön.

Värdefulla kulturmiljöer i Haninge

1. Vendelsö gård – rester av säteri med anor från 1400-talet med gammal landsväg och allé.
2. Tvätterierna i Gudö – sista sammanhållna resten av tvätterinäringen som var stor i Haninge under 1900-talets första hälft.
3. Tutviksvägen, Gudö – välbevarad villabebyggelse med egnahemskaraktär från 1910-talet.
4. Söderby gård – säteri bildat på 1600-talet men med anor från järnåldern.
5. Mellanberg – välbevarad mindre gårdsmiljö från 1900-talets första hälft.
6. Kolartorp – välbevarat torp.
7. Kulturparken i Handen med gamla Folkets hus – bebyggelse som minner om det gamla Handen.
8. Österhaninges gamla kommunalhus.
9. Rudans gård – mangårdsbyggnad från 1700-talet, ekonomibyggnader, torklada, tvättstuga samt rester av en trädgård.
10. Slätmossen – industriminne, lämningar efter torvbrytning under 1900-talet.
11. Svartbäckens skola – kommunens äldsta skola från 1846, idag skolmuseum.
12. Tyresta by – välbesökt friluftsområde sedan 1930-talet, unikt välbevarad 1800-talsbebyggelse. Säkerligen bebott sedan yngre järnålder.
13. Hammarby-Småhamra – byar och gårdar med bygdegravfält från yngre järnålder.
14. Mörby – by med anor från bronsåldern.
15. Sandemar – välbevarad herrgård i karolinsk stil från slutet av 1600-talet. Välbevarad barockträdgård.
16. Vinåker – gårdar i vackert kulturlandskap, brukat sedan förhistorisk tid.
17. Dalarö samhälle – Skärgårdssamhälle med många byggnadsminnen.
18. Furunäs, Smådalarö – Villor från början av 1900-talet, flera ritade av Ragnar Östberg.
19. Pettersvik, Smådalarö – sommarvillor från slutet av 1800-talet
20. Smådalarö kvarn – välkänt landmärke. Ursprungligen från 1774, nu ersatt med en ny efter blixtnedslag.
21. Smådalarö gård – herrgård 1810-tal. Idag restaurang och konferensanläggning.
22. Västerhaninge – gammal kyrkby som blev stationssamhälle, Västerhaninge kyrka, prästgård, tingshus, bra och välbevarat exempel från miljonprogrammet vid Huggarvägen, Mormontemplet, Åby gravfält och andra fornlämningar.
23. Österhaningebygden – med bl a Österhaninge kyrka, Årsta slott och många gårdar med gamla anor, se särskild beskrivning senare i detta avsnitt.
24. Stegsholm – gård på Gålö första gången omnämnd på 1200-talet.
25. Gålö-Askviken – fornborg
26. Tungelsta – centralort i jordbruksbygd, senare hög koncentration av handelsträdgårdar. Växthus, stationshus och Skogs Ekeby herrgård.
27. Stav – värdefull by med gårdar från 1800-och 1900-talen vid slingrande bygata.
28. Årsta Havsbad – unik sportstugesamhälle.

29. Berga slott – slott vid Horsfjärden ritat av Torben Grut och uppfört 1913-15. Fin och delvis välbevarad trädgårds-anläggning.
30. Näringsberg – herrgård, före detta säteri, huvud-byggnad från 1816.
31. Västnora-Östnora – gårdar och byar med förhistoriska anor vid gammal lands-vägsmiljö.
32. Häringe – slott från 1600-talet med omgivande herrgårdsmiljö och träd-gård.
33. Hanveden med stenålders-boplatser.
34. Skidfrämjandets rast-stuga Höjden – uppförd på 1930-talet av Förening-en för Skidlöpningens främjande i Sverige. Ligger intill Sörmlandsleden.

Gränsröset ”Skeppsrån” - uppfördes år 1790 då gränserna mellan Tyresta och Vendelsö fastställdes.

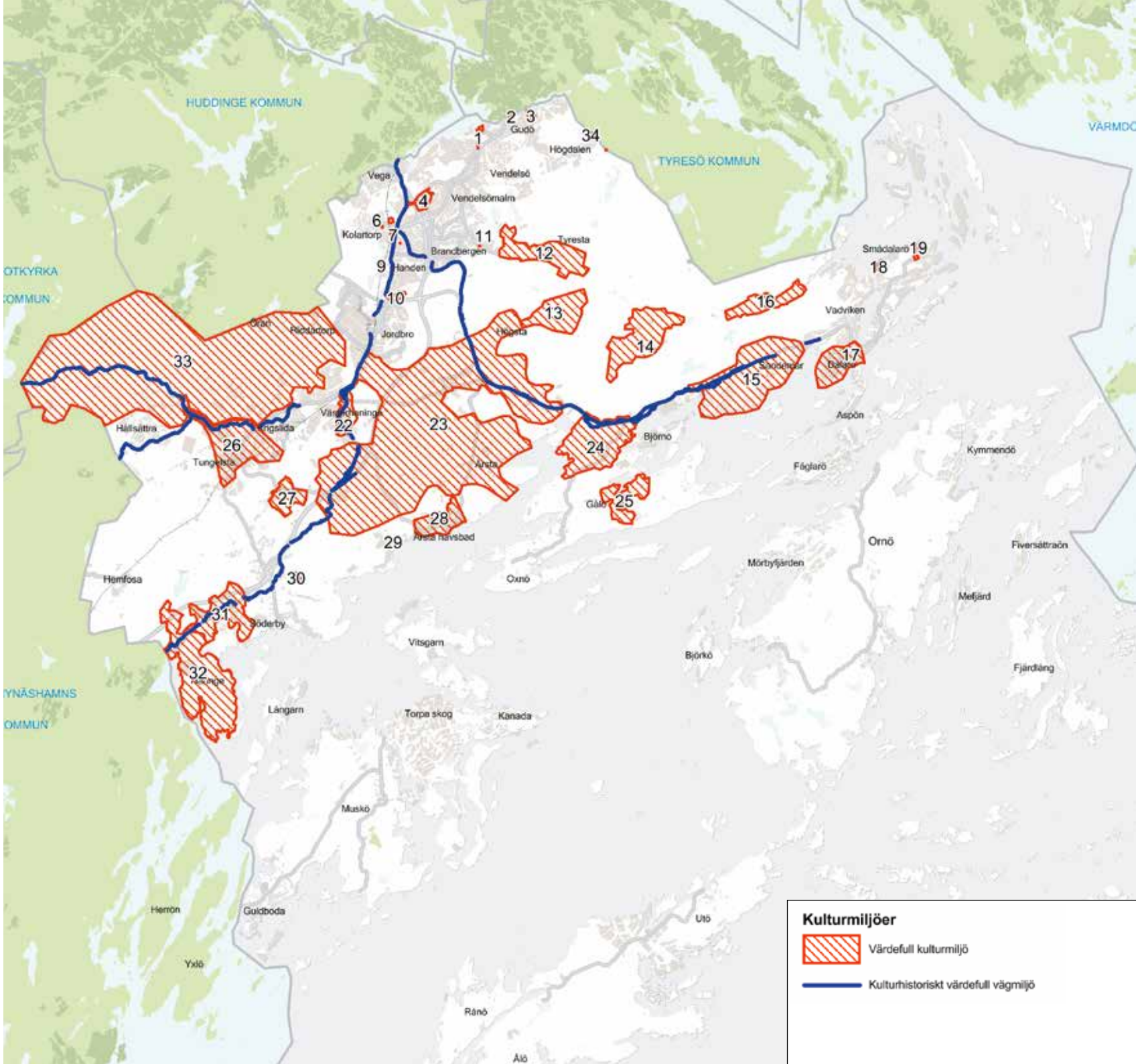

Mark- och vattenanvändningen

Norrby

Norrby började byggas ut på 1930-talet och är idag ett glest fritidshus- och villaområde som gränsar till Drevviken i norr. Allt fler har dock valt att bosätta sig här vilket har skapat ett behov av att succesivt omvandla området till permanentboende. Det innebär exampelvis utbyggnad av kommunalt vatten- och avlopp, gång- och cykelvägar och viss kompletteringsbebyggelse.

Omvandlingen medför också att vi behöver säkerställa en god dagvattenhantering. Drevviken får inte belastas med ytterligare orenat dagvatten. Till följd av klimatförändringar kan vi förvänta oss att vattennivåerna i Drevviken kommer att höjas. Ny bebyggelse behöver därför lokaliseras utanför områden som riskerar att översvämmas.

Norrbyskogen ligger i områdets östra del och är ett viktigt närrekreationsområde för Norrbyborna och dessutom har naturvärden som i ett länsperspektiv är mycket höga.

Utbyggnad av vägar, VA och ny bebyggelse förutsätts ske med stor hänsyn till områdets natursköna karaktär, där väsentliga grönstråk och grönområden i anslutning till bebyggelsen utvecklas och görs mer tillgängliga. Delar av Norrbyskogen kommer beröras av utbyggnaden.

Närheten och tillgängligheten till Drevviken är en tillgång för både boende i Norrby och för hela kommunen. Denna kvalitet skall bevaras och utvecklas vid framtida planläggning, exempelvis genom att utreda anläggandet av en strandpromenad.

I väster gränsar Norrby till väg 73, som är en primärväg för farligt gods. Det och eventuella störningar i form av buller och vibrationer beaktas vid utbyggnad i området.

I takt med att Norrby omvandlas till permanentboenden kommer efterfrågan på lekplatser att öka. Dagens fritidshusbebyggelse saknar lättillgängliga parkområden. I samband med planläggning och förtätning uppmärksammas därför särskilt möjligheten att bygga fler lekplatser och att tillgängliggöra den tätortsnära naturen.

Utredningsområde Norrbyskogen

I syfte att utöka möjligheterna till attraktivt boende och ökad tillgänglighet för både boende och allmänhet till Norrbyskogen så har området Norrbyskogen utpekats som ett så kallat utredningsområde. Tanken är att utreda om förutsättningar finns för att utveckla området mer än det som föreslås i pågående detaljplanearbete med Norrby[3]. Utredning ska visa hur delar av skogen kan exploateras samtidigt som den till tillgängliggörs och de mest värdefulla delarna bevaras.

Norrby gärde

I västra Norrby ligger Norrby gärde som delvis är planlagt för verksamheter men fortfarande är oexploaterat. Dagvattenhantering är en särskilt viktig fråga för Norrby gärde som naturligt renar dagvatten. Området utgör även en entré till Haninge och planering och exploatering sker därför med stor omsorg.

Den nya trafikplatsen Vega med förbindelse över Norrby Gärde förbättrar läget för verksamheter och handel. Då framtida markanvändning inte är fastlagd så markeras Norrby gärde som ett förändringsområde.

Vendelsö (Gudö)

Vendelsö ligger i norra delen av kommunen och gränsar till Tyresö kommun och Drevviken i norr. Området Sågen består av flerbostadshus som främst är byggda under 1950–70-talet. I övrigt består bebyggelsen av villor och radhus samt fritidshus i Gudö.

Vid förtätning anpassas ny bebyggelse till Vendelsös befintliga karaktär och inte högre än fyra våningar. Den redan blandade bebyggelsen i Vendelsö innebär att fortsatt blandning av bostadstyper och upplåtelseformer eftersträvas.

I Vendelsö är det nära till Tyresta nationalpark med stora upplevelsevärden som ger lugn och ro. De delar som gränsar mot nationalparken skyddas därför från exploatering som riskerar att störa den upplevelsen. Mellan befintlig bebyggelse och nationalparken, från Högdalen till Lyckebyn, får ingen ny bostadsbebyggelse tillkomma som minskar dagens och framtidens möjligheter att ta sig ut i naturen. Anläggningar i syfte att skapa nya entréer till Tyresta ses som positivt.

[3] *Detaljplaneprogram Norrby Dnr 2007:42, 2010*

Befintliga enskilda avlopp ska i framtiden anslutas till kommunalt avlopp för att skydda Vendelsös sjöar. Förorenat dagvatten ska renas före infiltration eller utsläpp till vattendrag för att inte förvärra tillståndet i Drevviken. Dagvattenproblematiken i området kring Lillängsvägen är speciellt svår eftersom området ligger i en topografisk sänka. Befintliga ledningar ut från området måste dimensioneras upp för att få ökad kapacitet, men vid skyfall eller långvariga regn kommer området ändå periodvis att översvämmas, varför översvämningsytor i området måste reserveras. Som komplement är det viktigt att planläggning i områden uppströms från Lillängsvägen sker med fördröjningsmagasin.

Liksom i Norrby kan vi även här förvänta oss höjda vattennivåer i Drevviken. Det är även översvämningsproblem längs Lyckån mellan Drevviken och Gudöbroleden. Området kring Lyckån bör således behållas obebyggda och reserveras som översvämningsområden eller dagvattenpark.

Vendelsömalm

Vendelsömalm ligger i nordöstra Haninge och avgränsas i nordväst av Gudöbroleden, i söder mot Brandbergen, i öster mot stora ströv - och naturområden med flera fina badsjöar i anslutning till Tyresta nationalpark.

Bebyggelsen har till största delen tillkommit under 1960–70-talet och består i huvudsak av villor, kedjehus och radhus. Flest flerbostadshus finns i kommundelens södra del, söder om Vendelsömalmsvägen gränsandes mot Brandbergen.

I Vendelsömalm planerar vi inga större förtätningar utan värnar om befintliga miljöer som tillför kvalitet till området. Följande områden ska därför bevaras:

- Grönområdet i dalgången mellan Vendelsömalm och Vendelsö.
- Grönstråket bestående av Eriksbergsparken via skogsområdet söder om Lisebergsvägen och vidare norr om Ramskogsvägen.
- Ströv- och närrekreationsområdena runt Ramsjön och Svartsjön, däribland Nordankärrsberget samt skogspartiet söder om Ramsdalen.
- Grönstråket som förbinder Svartsjön med Forsla kärr samt området öster om bebyggelsen i Svartbäcken, gränsande till naturreservatet Tyresta nationalpark.

Brandbergen

Brandbergen

Brandbergen har fått sitt namn från den stora skogsbrand som utbröt här den 18 juli 1947. Bostadsområdet växte fram på 1970-talet och består idag av flerbostadshus med blandade upplåtelseformer i de centrala delarna, och rad- och småhus runt omkring. I väst finns arbetsplatsområden med kontor, hantverk, försäljning och företag inom motorbranschen. Brandbergen centrum erbjuder både kommersiell och offentligt service. Närheten till naturen och Tyresta nationalpark är en stor tillgång i området som uppskattas av Brandbergsborna.

Naturreservatet Tyresta

I Brandbergen finns utrymme och behov av mindre bebyggelsekompletteringar och förtätningar är tänkbara utmed lederna i närheten av centrum och i grönområdet mellan företagsbyarna. Då utbudet av små lägenheter är begränsat bör ny bostadsbebyggelse kompletteras med små lägenheter.

Områden i närheten av Brandbergen som vidareutvecklas som grönområden i sin helhet är Skutans gård, området runt Svartbäcksvägen samt Forsla kärr. Grönområdet söder om Brandbergen, mellan Skutans gård och Slätmossens naturpark är identifierat som ett så kallat grönt svagt samband mellan de två gröna kilarna Tyresta och Hanveden[4]. Området är viktigt för biologisk mångfald och för att arter, knutna till gammal skog, ska kunna sprida sig mellan de två gröna kilarna. Inom området har Skogsstyrelsen identifierat ett antal nyckelbiotoper och naturvärdesobjekt. I kommunens naturkatalog bedöms delar av området ha mycket höga naturvärden [5]. Här passerar även Sörmlandsleden på sin väg från Tyresta nationalpark till Rudans naturreservat. Hela det aktuella grönområdet är välanvänt för rekreation och friluftsliv.

För en ökad tillgänglighet från Brandbergens företagsbyar till Tvärförbindelse Södertörn och E4 via Huddinge och Flemingsberg finns ett förslag på en förlängning av Söderbyleden söderut genom det svaga gröna sambandet. En flytt av bussgaraget från Handens företagsområde till Dalarölänken (väg 227) söder om Brandbergen förutsätter även en förlängning av Söderbyleden. En flytt av bussgaraget är en viktig del i utvecklingen av den regionala stadskärnan Haninge.

En förlängning av Söderbyleden och en exploatering längs norra sidan av Dalarölänken skulle skada det gröna svaga sambandet. Därför behövs åtgärder för att minska barriäreffekten mellan Tyresta och Hanveden. En exploatering i området bör i första hand lokaliseras till områdets sydvästra del, där naturvärdena är som lägst, samt utformas på ett sådant sätt att det i övrigt minimerar påverkan på omgivande naturvärden.

Brandbergens norra företagsby är inriktad mot kontor, hantverk och försäljning och innehåller service i form av restauranger, bageri/kafé, frisörer samt friskvård. Den södra företagsbyn domineras av företag inom motorbranschen och här finns lunchrestaurang och läkarmottagning. Totalt finns i båda företagsbyarna cirka 100 företag och 1 000 arbetsplatser som bidrar till att ge Brandbergens ett funktionsblandat innehåll.

Trots Brandbergens relativa fysiska närhet till Handen så upplevs avståndet långt på grund av den kraftiga barriär som motorvägen, väg 73, utgör. I arbetet med att utveckla den regionala stadskärnan Haninge behöver Handen och Brandbergens länkas samman genom en ny koppling tvärs väg 73. Området mellan väg 73, Söderbyleden och Brandbergens norra och södra företagsbyar bör utredas för ny bebyggelse i form av verksamheter och bostäder. I samband med utveckling av denna plats tittas även på ytterligare vägförbindelse över väg 73 mot Haninge Centrum.

[4] *Stockholms läns landsting, TMR (2010) Regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen (RUFS)*

[5] *Ekologigruppen (2013) Haninge kommuns naturkatalog*

Illustration av Vega

Vega

Vega ligger i norra delen av Haninge och här byggdes fritidshus under 1940-talet. I sydöst ligger Kvarntorps arbetsplatsområde. Kolartorp och Hermanstorp är under omvandling till permanentboende genom utbyggnad av kommunalt vatten och avlopp.

I Vega sker också en stor del av kommunens bebyggelseutveckling fram till år 2030. Här växer en helt ny stadsdel fram med plats för drygt 10 000 invånare. Vega ingår i den regionala stadskärnan Haninge, syftet är att utveckla de centrala delarna av Vega till en attraktiv stadsdel med god arkitektur som harmoniserar med landskapet.

I utbyggnaden ingår drygt 3 000 bostäder, service, verksamheter och ett nytt kommundelscentrum. Boendemiljön anpassas efter den nya tidens behov. Hållbarhetsutveckling står i centrum och det kommer vara möjligt för boende att vara både klimatsmarta och ekonomiska på samma gång.

I Vega ges förutsättningarna för en levande stadsdel genom tydliga torg- och gaturum, sammanhängande bebyggelse längs gatorna och ett gatuliv som i centrum berikas av verksamheter och service. I samband med utbyggnaden av Vega och den nya trafikplatsen kommer Kvarntorps arbetsplatsområde få ett mer attraktivt kommunikationsläge.

Illustration av Vega pendeltågsstation

Vegas naturkvaliteter ska tas tillvara och bilda en helhet med bebyggelsen. Vid planläggningen bevaras och utvecklas gröna stråk och entréer ut till större ströv- och närrekreationsområden som Hanveden, Rudanområdet och Drevviken. I samband med utbyggnaden förbättras även närheten till bostadsnära park. Delar av Vega har dagvattenproblem som behöver åtgärdas. Klimatförändringarna och utbyggnaden i området medför att behovet av åtgärder ökar ytterligare.

Ambitionen är att Vega ska erbjuda ett varierat boende med närhet till naturen, goda kommunikationer, nära till arbetsplatser, samt god tillgång till allmän och kommersiell service.

Ny pendeltågsstation och trafikplats

För att förenkla vardagen för Vegaborna och skapa möjligheter för fortsatt utveckling byggs en ny trafikplats och en ny pendeltågsstation i Vegaområdet. Gång- och cykelvägar samt kollektivtrafik ges prioritet framför biltrafiken. De nya trafiklösningarna ger möjlighet för människor att resa smidigt och tryggt vare sig de väljer kollektiva färdmedel, cykel eller bil. Kombinationen väg och järnväg ska binda samman regionens trafiksystem samtidigt som den avlastar trafikflödet.

Strukturplan - Vega

Pendeltågsstation

Framtida infrastruktur

Pendeltågsstation

Spårstation

Trafikplats

Dubbelspår - stickspår

Spårväg

GC-väg

Väg

Förtätningsområde

Förändringsområde

Exploateringsområde

Förtätningszon

Grönstråk

Tätortsnära grönområde

Stora opåverkade områden

Naturreservat

Kommundelspark

Planerad park

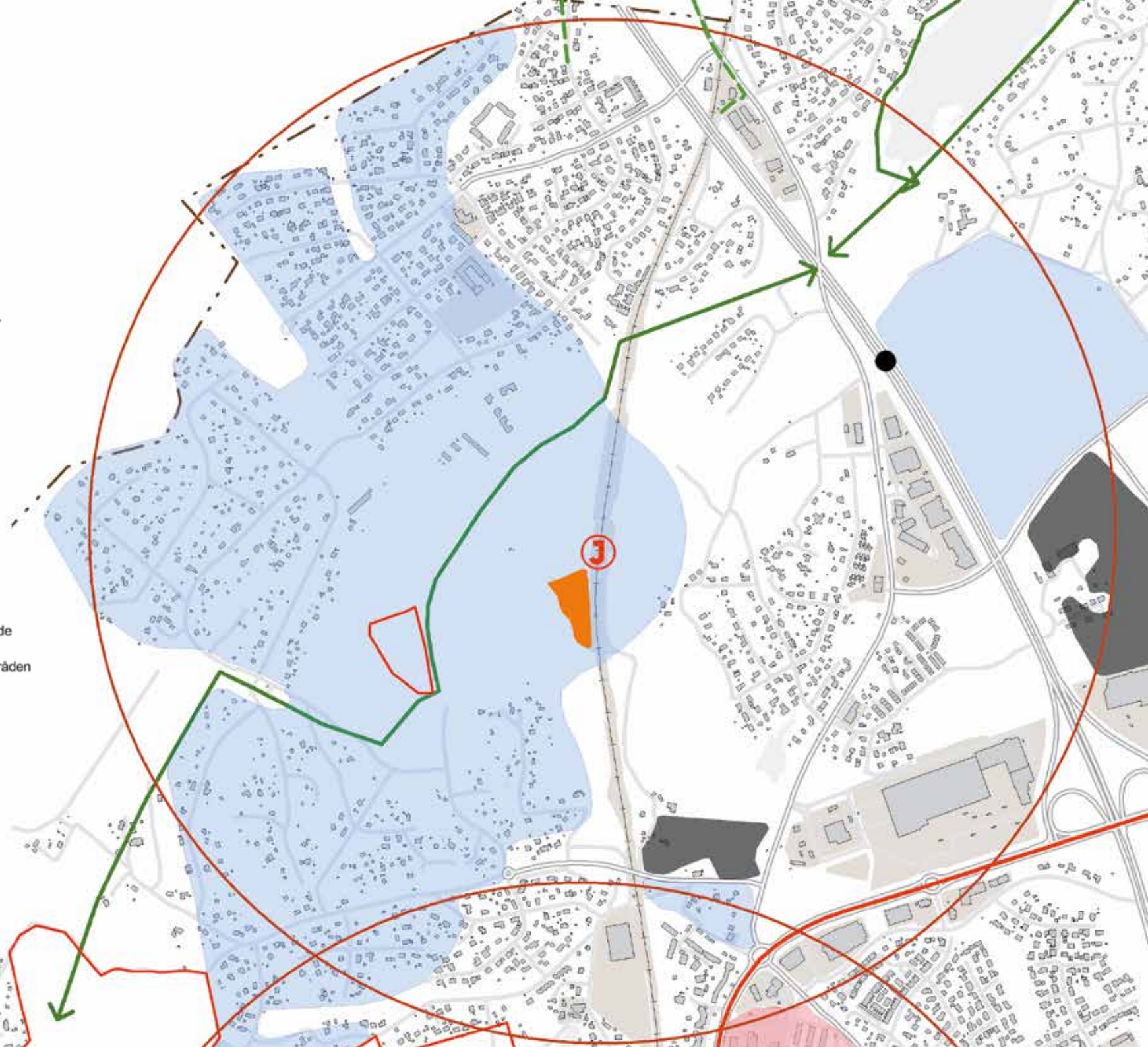

Illustration av Haningeterrassen

Regionala stadskärnan Haninge

Stockholm växer med målsättningen att bli Europas mest attraktiva storstadsregion. För att den utvecklingen ska vara hållbar arbetar regionen för att skapa en tät och flerkärnig stadsregion. Det betyder att tillväxten i befolkning och företag ska koncentreras till åtta platser runt innerstaden (RUFS 2010). På så sätt används marken mer effektivt och förutsättningar skapas för bättre service, mer kollektivtrafik och större utbud på nära håll i hela länet. Haninge är en av de utpekade platserna. Haninge ska som regional stadskärna därmed utvecklas till en trygg stadsmiljö som är attraktiv för boende och verksamheter i hela södra Stockholmsregionen.

Stadskärnan omfattar i huvudsak stadsdelen Handen, vilket är det område som avses när stadskärnan beskrivs i detta avsnitt. I arbetet med att skapa en framgångsrik utveckling av stadskärnan är varumärkesarbetet centralt. Ska stadskärnan konkurrera med andra platser om tillväxt, besökare och invånare krävs ett långsiktigt arbete byggt på sann och trovärdig grund. Här ska samtliga aktörer tillsammans lyfta fram de positiva tillgångar och fördelar som finns och förknippas med stadskärnan. Viktigt är att alla kommunicerar samma bild för att varumärket ska bli känt och tydligt, i arbetet med varumärket ingår uppgiften att hitta ett namn på stadskärnan som kan börja marknadsföras.

En tät och intressant stadskärna

Centrala Haninge utvecklas till en grön stadskärna på gränsen mellan natur och storstad. Visionen är att den regionala stadskärnan Haninge ska vara en central mötesplats och drivande kraft för en långsiktigt hållbar utveckling i södra Stockholmsregionen. Utmaningen består i att varsamt utveckla och förtäta stadskärnan till en levande stad som dagens och morgondagens boende, verksamma och besökare kan känna sig hemma i.

Handen domineras idag av flerbostadshus uppförda från 1950-talet och framåt. Bebyggelsestrukturen har därmed kommit att präglas av efterkrigstidens stadsbyggnadsideal med gles lamellhusbebyggelse ofta placerad mellan grönska och parkeringsytor. Den förtätning som utvecklandet av stadskärnan innebär betyder en kraftig befolkningstillväxt, på sikt en fördubbling av folkmängden vilket ger goda förutsättningar för ett levande stadsliv. För att stadslivet ska komma till krävs också attraktiva offentliga rum där människor vill vistas.

En naturlig utgångspunkt för stadsutvecklingen är den mest centrala delen av Handen där Poseidons torg utgör den självklara mötesplatsen och mittpunkten. Här finns den regionala stadskärnans centrumområde som utvecklas med ambitionen att bli en tydlig målpunkt i vår del av regionen. För att fylla en sådan funktion tillförs området en ny urban struktur med offentliga rum som tydliggör Handens identitet som stadskärna. Pendeltågsstationen och Haningeterrassen är en del av centrumområdet men också en av entréerna till kommunen och utvecklas för att på ett bättre sätt välkomna boende, verksamma och besökare till Haninge. Till centrumområdet fokuseras också ny handel som placeras i bottenvåning på tillkommande bebyggelse.

En bärande princip för stadsutvecklingen är att omvandla Handens storskaliga gatumiljöer till promenadvänliga stråk med potential för handel, service och nöjen. Genom att effektivare nyttja marken och bygga längs gatorna kan stadskärnan förtätas samtidigt som de gröna gårds- och parkmiljöerna behålls och utvecklas. På några ställen skapas nya gator för att göra stadsstrukturen mer samman-

hängande. Även Handen och Brandbergen föreslås länkas samman genom en ny väg över eller under väg 73. Ny bebyggelse utformas varierat för att skapa blandade och livfulla stadsmiljöer.

I framtidens Handen finns mötesplatser där boende, besökare, unga och gamla kan träffas, vistas och utföra sina ärenden och aktiviteter. Mötesplatserna görs attraktiva, trygga och inbjudande genom omsorgsfull utformning där konst integreras i stadsplaneringen.

En levande handel

Med en stor befolkningstillväxt i stadskärnan skapas förutsättningar för en utvecklad handel. En rik och varierad detaljhandel lockar besökare och skapar naturliga mötesplatser. Kommunens två stora handelsplatser; Handens trafikplats och Haninge centrum ligger båda i den regionala stadskärnan. Handelsplatserna kompletterar idag varandra med ett differentierat handelsutbud och skillnaderna dem emellan bör finnas kvar och förstärkas.

En växande detaljhandel kan tillsammans med ett ökat utbud av kultur och nöjen samt nya attraktiva stadsmiljöer samverka till att utveckla stadskärnan som mötesplats i regionen. För att lyckas med detta behöver utvecklingen fokuseras till centrumområdet där pendeltågsstationen, Poseidons torg, kulturhuset och området kring Haninge centrum har goda möjligheter att utvecklas till en levande centrummiljö.

För att den regionala stadskärnan ska fungera som ett komplement till centrala Stockholm och upplevas som en levande och trygg stad är det viktigt att det finns ett levande folkliv såväl dagtid som kvällstid. Kvällsöppna verksamheter som gym, biljard, bowling, restauranger, barer, caféer, pubar, biograf, bingo och kulturhus ska därför samlas nära varandra i stadskärnans centrumområde.

Ett näringsliv i utveckling

Stadskärnan behöver företag från olika branscher, såväl stora som små, som vill växa och utvecklas långsiktigt i kommunen. För att vara ett attraktivt alternativ för näringslivet behöver stadskärnan erbjuda ett varierat utbud av lokaler och en väl fungerande infrastruktur för anställda, kunder och besökare. Då kan också invånarnas efterfrågan på aktiviteter, varor och tjänster för såväl vardag som fritid tillgodoses. Att skapa attraktiva stadsmiljöer och offentliga rum är därför viktigt för näringslivets utveckling.

Illustration av Haningeterrassen

Närheten mellan Haninges och Flemingsbergs regionala stadskärnor medför goda möjligheter att samverka för att attrahera nya företag. Handens företagsområde är under succesiv omvandling mot mindre störande verksamheter. Västra delen av företagsområdet som ligger närmast Haninge centrum utvecklas till en blandad stadsmiljö där bostäder och verksamheter kan integreras medan övriga delar av området närmare väg 73 behålls som verksamhetsområde för tjänsteföretag eller lättare industri av mindre transportintensivt eller störande slag. Fredrikgymnasiets stora område frigörs inom kort när skolan flyttar. En omlokalisering av bussdepån skulle möjligöra en utveckling av hela västra delen av industriområdet.

Tyréns (2013) Parkstråksanalys Haninge.

Unikt läge nära naturen

Den regionala stadskärnan utvecklas i ett unikt läge tätt inpå Hanvedenkilen och Rudans naturreservat. Naturen är en stor del av Handenbornas identitet och har en närvarande roll i stadsmiljön. En viktig potential för stadskärnans utveckling ligger i att erbjuda såväl ett levande stadsliv som ett rikt friluftsliv. För att ta tillvara den här möjligheten behöver mötet mellan stad och natur utvecklas. Rudan kan exempelvis tillgängliggöras bättre för boende och besökare genom att överbrygga järnvägen med mer kvalitativa samband. Även bebyggelsefronten mot naturen är viktig för att skapa bättre visuella samband.

I Handen finns två parker som ingår i kommunens parkplan; Eskilsparken och Brageparken. När stadskärnan förtätas behöver flera nya kvartersparker utvecklas för att säkra en god parktillgång och möjlighet till dagvattenhantering i hela stadskärnan samt för att stärka ekologiska samband.

I kommunens parkstråksanalys finns redogjort för ytor som kan utvecklas till kvartersparker. Folkparken vid gamla Folkets hus är ett exempel på park som kan utvecklas.

Trafik och parkering

Med en fördubblad befolkning i den förtätade stadskärnan ökar trycket på vägnätet, både lokalt och på Nynäsvägens in- och utfarter. För att hantera den ökade trafiken på sikt behöver gatunätet göras mer sammanhängande än vad det är idag och mer promenad- och cykelvänligt. Det nya gatunätet kommer att ge gående, cyklister och bilister en större rörelsefrihet. Det bidrar till att fler människor kan röra sig på Handens gator. Folklivet ökar och bidrar till att öka tryggheten, särskilt kvällstid. Det nya gatunätet kommer även att sprida trafiken på fler gator och minska trycket på Nynäsvägen.

När Handen förtätas för att få mer sammanhållna och attraktiva stadsmiljöer kommer bland annat parkeringsytor att tas i anspråk. Parkeringarna som bebyggs måste till viss del ersättas eftersom förtätningen innebär att fler rör sig i stadskärnan. Nya parkeringar byggs genom mer yteffektiva parkeringslösningar som underjordiska garage eller väl gestaltade parkeringshus med möjlighet till lokaler i gatuplan. Parkeringsutrymmen kan uppföras som gemensamma lösningar för flera fastighetsägare och lokaliseras gärna nära andra målpunkter som arbetsplatser, butiker och service för att i möjligaste mån minska bilanvändningen i vardagen.

Avsikten är att skapa en förtätad stadsmiljö i centrala delen av stadskärnan som erbjuder mycket goda möjligheter att gå, cykla och åka kollektivt. Detta är tänkt att attrahera nya boende vilka inte har behov av bil, samt att stimulera andra till ett minskat bilanvändande och på sikt minskat behov av bil och parkering. Genomförandet av denna ambition är viktig för att kunna hantera trafiken i stadskärnan i framtiden. Detta sker i samverkan med utformningen av mer levande stadsmiljöer som främjar gående och cyklister framför bilister. En tät stadskärna kommer också att möjliggöra en utökning av kollektivtrafiken genom sitt ökande befolkningsunderlag.

- Haninges regionala stadskärna utvecklas för att bli en central mötesplats för invånare, besökare och företag i södra Stockholmsregionen.
- Förtätning sker huvudsakligen längs med gatorna på outnyttjad mark och parkeringsytor för att skapa en mer sammanhållen stadsmiljö. Parkering sker främst i parkeringshus och garage.
- Ett mer sammanhängande gatunät med promenadvänliga gator utvecklas för att knyta samman stadsmiljön. Bebyggelse vid strategiska platser och stråk utformas med lokaler i bottenvåning.
- Centrala Handen med Poseidons torg, Haninge centrum, kulturhuset och pendeltågsstationen utgör stadskärnans centrumområde. Här formas en ny urban struktur med offentliga rum som tydliggör Handens identitet som stadskärna och mötesplats.
- Arbetsplatser som passar i en tät stadsmiljö, exempelvis tjänste- och kunskapsintensiva företag prioriteras för att skapa en funktionsblandad stadskärna.
- Sambanden och tillgängligheten till omgivande stadsdelar och Rudans friluftsområde stärks. På sikt byggs Handen ihop med Brandbergen och Vega.
- Dagvattenfördröjande åtgärder planeras för omhändertagande av dagvatten så väl som för estetisk gestaltning.

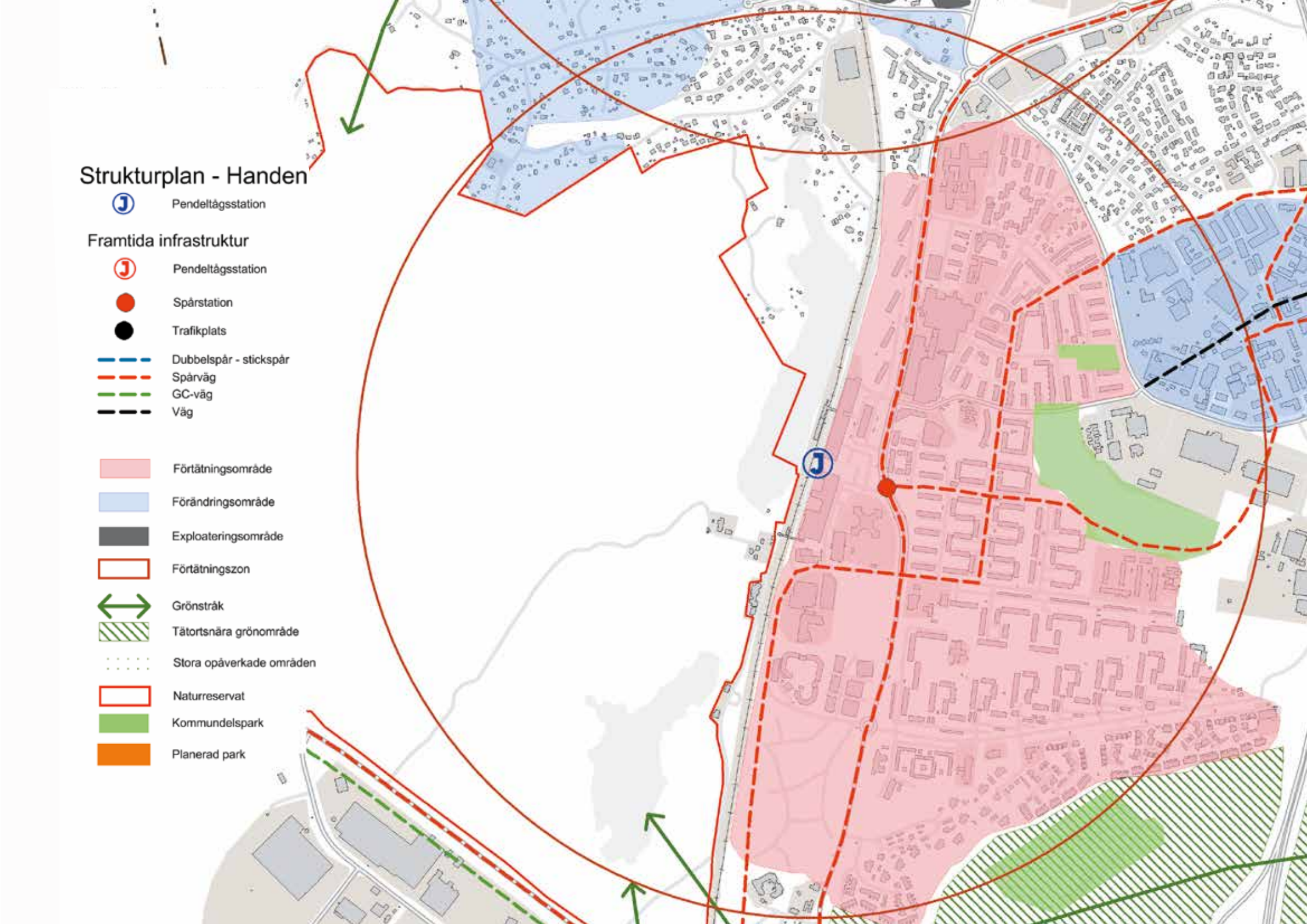
Strukturplan - Handen
Pendeltågsstation
Framtida infrastruktur
Pendeltågsstation
Spårstation
Trafikplats
Dubbelspår - stickspår
Spårväg
GC-väg
Väg
Förtätningsområde
Förändringsområde
Exploateringsområde
Förtätningszon
Grönstråk
Tätortsnära grönområde
Stora opåverkade områden
Naturreservat
Kommundelspark
Planerad park

Höglundabadet i Jordbro.

Jordbro

Jordbro ligger strax söder om Handen och byggdes ut på 1960 – 70-talet med en tydlig uppdelning av företagspark väster om Nynäsbanan och bostadsområden i öster. Kopplingen mellan bostadsområdet och Jordbro företagspark bör stärkas.

Vi strävar efter att fler människor ska besöka Jordbro centrum. Ett sätt är att öka antalet boende genom att bygga fler bostäder i anslutning till eller i närheten av centrum och Hurtigs park. Utvecklingsområden finns därför i centrala Jordbro och i den norra delen av Hurtigs park. Ytterligare bebyggelse längs Södra Jordbrovägen är också önskvärd. Förtätning med mer verksamhet kan möjliggöras på vissa outnyttjade grönytor inom företagsområdet.

Grönstråket mellan Jordbro och Rudanområdet och grönområdet mellan bostadsbebyggelsen och väg 73 (Nynäsvägen) innefattande Kvarntäppans gård utgör ett mycket värdefullt närrekreationsområde för de boende i Jordbro. Söder om Jordbro ligger Jordbro gravfält samt naturreservatet Gullringskärret vilka båda omfattas av skydd mot exploatering.

Vid planering av ny bebyggelse i närheten av järnvägen är det viktigt att beakta de effekter som en framtida utbyggd järnväg med nya tåg kommer innebära (i form av buller och vibrationer) samt att transporterna av farligt gods bedöms öka i framtiden.

Jordbro företagspark

Jordbro företagspark är, med sina 250 hektar planlagd industrimark, ett av Stockholmregionens största arbetsplatsområden. Här finns nästan 200 företag och cirka 4 000 arbetsplatser. De dominerande verksamheterna finns inom lager, distribution och tillverkning. Området har också ett stort antal mindre företag inom industri, verkstad och transporter.

Företagsparken ligger strategiskt bra vid Tvärförbindelse Södertörn och Nynäsvägen med förbindelse med E4/E20 och väg 73. Området är försörjt med järnvägsspår som ansluter till ett tiotal fastigheter. Utvidgning av företagsparken sker främst i dess norra och västra delar.

Delar av området är lokaliserat i skyddsområdet för kommunens reservvattentäkt Hanveden och företagsparkens utveckling sker med hänsyn till detta.

Strukturplan - Jordbro

Pendeltågsstation

Framtida infrastruktur

Pendeltågsstation

Spårstation

Trafikplats

Dubbelspår - stickspår

Spårväg

GC-väg

Väg

Förtätningsområde

Förändringsområde

Exploateringsområde

Förtätningszon

Grönstråk

Tätortsnära grönområde

Stora opåverkade områden

Naturreservat

Kommundelspark

Planerad park

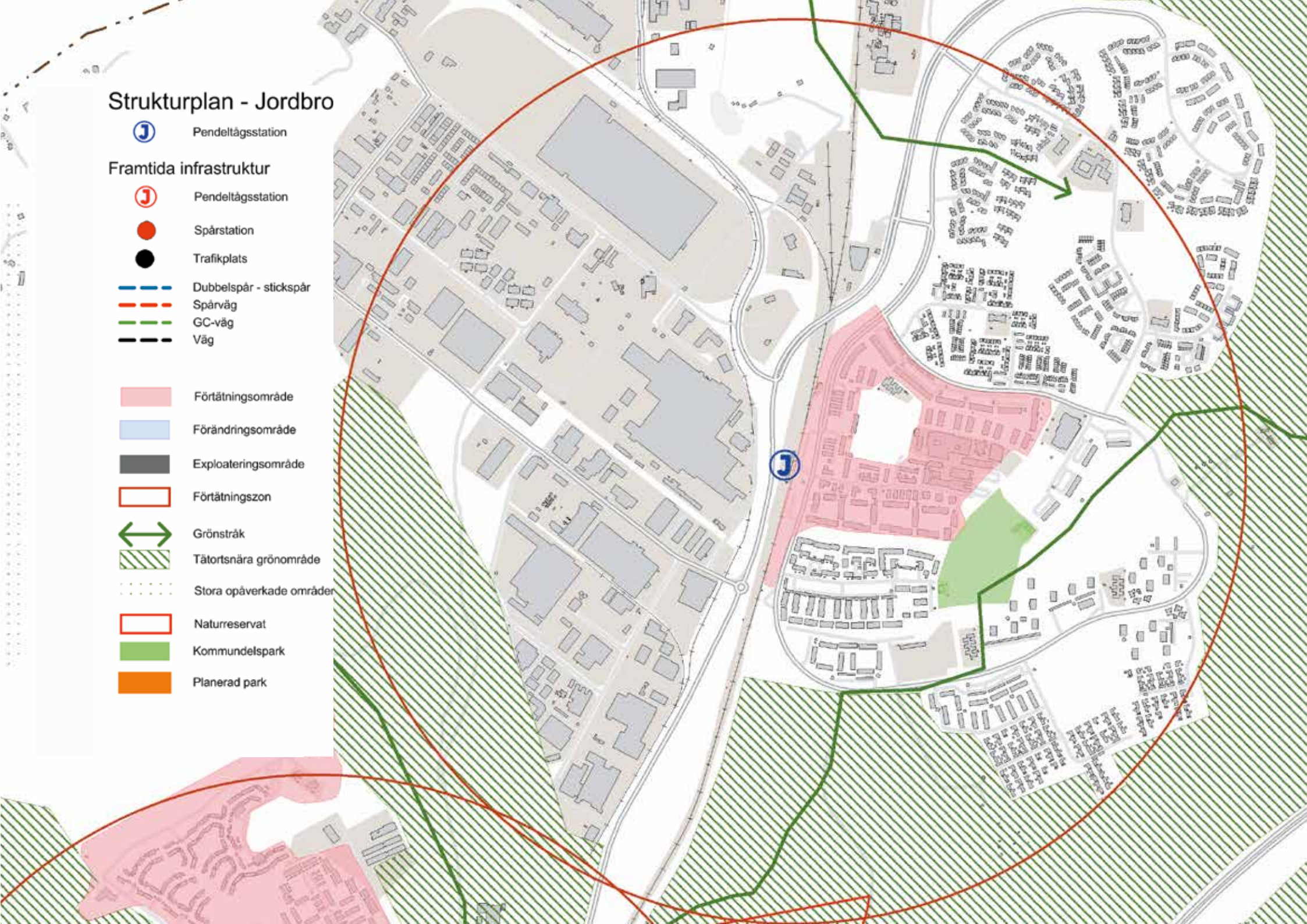

Park i Västerhaninge. Foto: Tomas Södergren

Västerhaninge utvecklingsprogram antogs 2012-12-10 och beskriver kommunens långsiktiga vision för hur Västerhaninge bör utvecklas i framtiden.

Västerhaninge

Västerhaninge ligger en halvtimmes resväg från centrala Stockholm. Den stora utbyggnaden skedde främst under 1960–80-talet. Västerhaninge har identiteten av en småstad, vilken ska stärkas och utvecklas vid framtida utbyggnad av centrum och närliggande bostadsområden.

Fortsatt bebyggelseutveckling av Västerhaninge ska planeras centralt och i kollektivtrafiknära lägen. Det geografiska läget i kommunen och regionen främjar en tät småstadsbebyggelse med en blandning av boende, arbete, handel och service. Eftersom Västerhaninge delas mitt itu av järnvägen är goda förbindelser över järnvägen viktigt vid den fortsatta utbyggnaden.

Förtätning och ett ökat antal boende i de centrala delarna av Västerhaninge skapar underlag för ett större utbud av handel och service. En sådan utveckling stärker stads- och kvällslivet och därmed Västerhaninges identitet som en levande småstad. Ny exploatering i Västerhaninge kommer att kräva en utökad lokalkapacitet i både förskola och skola.

En ökad befolkning i Västerhaninge kommer att öka trycket på kollektivtrafiken och ställa krav på ökad turtäthet för pendeltåg. I samband med utveckling av kollektivtrafiken ska stationsområdet erbjuda goda anslutningsmöjligheter mellan buss och pendeltåg. Behovet av infartsparkeringar förväntas öka i framtiden och vid förändringar runt pendeltågsstationen och Västerhaninge centrum beaktas därför även möjligheten att erbjuda säkra och attraktiva infartsparkeringar för cykel och bil.

Tungelstavägen och järnvägen utgör en barriär mellan Västerhaninges norra delar och centrum. För att överbrygga dessa ska möjligheterna att bygga broar och ljusa och öppna tunnlar prövas. Det är också strategiskt viktigt att stärka gång- och cykelvägarna mot Hanveden, Jordbro, Handen, Tungelsta och Årsta Havsbad.

Grönområdet norr om Jägartorp och väster om Åby är värdefullt och ska skyddas. Den gröna korridoren öster om Åby, gränsande till Hanvedens idrottsplats, utgör ett viktigt grönstråk samt spridningskorridor mellan Hanveden och området runt Gullringskärret och ska därför värnas.

I Västerhaninge finns stor tillgång till natur och strövområden. Att göra dessa mer tillgängliga ska främjas. I utvecklingen av en tätare småstadsstruktur ska särskild omsorg läggas på utvecklingen av bostadsnära grönområden, parker och torg.

Mellan Tungelstavägen (väg 257) och Nynäsbanan i Västerhaninge ligger Håga företagsområde. Dominerande verksamheter är små och medelstora företag inom tillverkningsindustri, lager och distribution. Totalt finns ett 40-tal företag med sammanlagt cirka 475 arbetsplatser. Inom området finns också ett industrispår. Eventuell utveckling kan prövas söder om järnvägen.

Fors trafikplats ligger vid korsningen mellan väg 73 och Gamla Nynäsvägen i Västerhaninge. Här finns drygt sex hektar företagsmark. Området är planlagt för kontor och hantverk med tillhörande handel samt handel med skrymmande varor, motell, restaurang och bensinstation.

Strukturplan - Västerhaninge

Pendeltågsstation

Framtida infrastruktur

Pendeltågsstation

Spårstation

Trafikplats

Dubbelspår - stickspår

Spårväg

GC-väg

Väg

Förtätningsområde

Förändringsområde

Exploateringsområde

Förtätningszon

Grönstråk

Tätortsnära grönområde

Stora opåverkade områden

Naturreservat

Kommundelspark

Planerad park

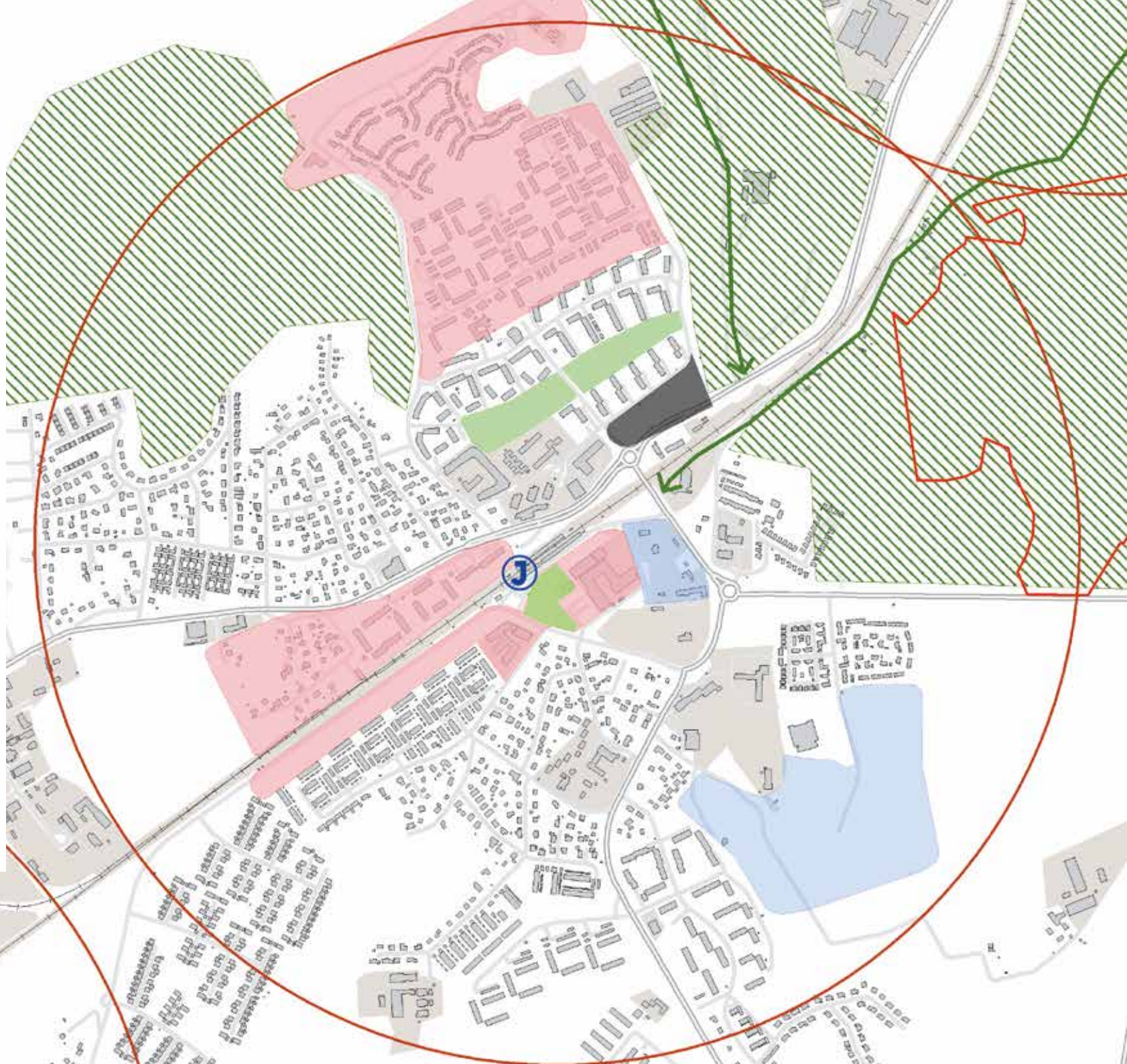

Ritning över Tungelsta pendeltågsstation.

Tungelstae utvecklingsprogram antogs 2012-12-10 och beskriver kommunens långsiktiga vision för hur Tungelsta bör utvecklas i framtiden.

Tungelsta

Tungelsta har karaktären av ett samhälle på landsbygden och trädgårdsstad. Här finns goda förutsättningar att tillgodose en ökad befolkning med ny bebyggelse i småstadskaraktär i kollektivtrafiknära lägen.

Tungelstas identitet som trädgårdsstad ska stärkas genom att dels bevara en låg och gles bebyggelse men samtidigt, i centrala lägen från pendeltågsstationen, utveckla ny bebyggelse som främjar blandade funktioner av boende, service och verksamheter. Närmast pendeltågsstationen ska utbudet av centrumverksamheter, kommersiell och offentlig service, arbetsplatser och kulturlokaler öka. Sydost om järnvägen växer nya bostadsområden fram. Flerbostadshus är lämpligt nära pendeltågsstationen och prioriteras framför småhus.

Bullerstörningar är en utmaning på framförallt Tungelstavägen men även på Södertäljevägen. För att avlasta Tungelstavägen från trafik behövs en ny Stavsväg med anslutning till väg 73. På Tungelstavägen och Södertäljevägen behöver även åtgärder genomföras för att minska buller och vibrationer samt för att öka trafiksäkerheten.

Strukturplan - Tungelsta

Pendeltågsstation

Framtida infrastruktur

Pendeltågsstation

Spårstation

Trafikplats

Dubbelspår - stickspår

Spårväg

GC-väg

Väg

Förtätningsområde

Förändringsområde

Exploateringsområde

Förtätningszon

Grönstråk

Tätortsnära grönområde

Stora opåverkade områden

Naturreservat

Kommundelspark

Planerad park

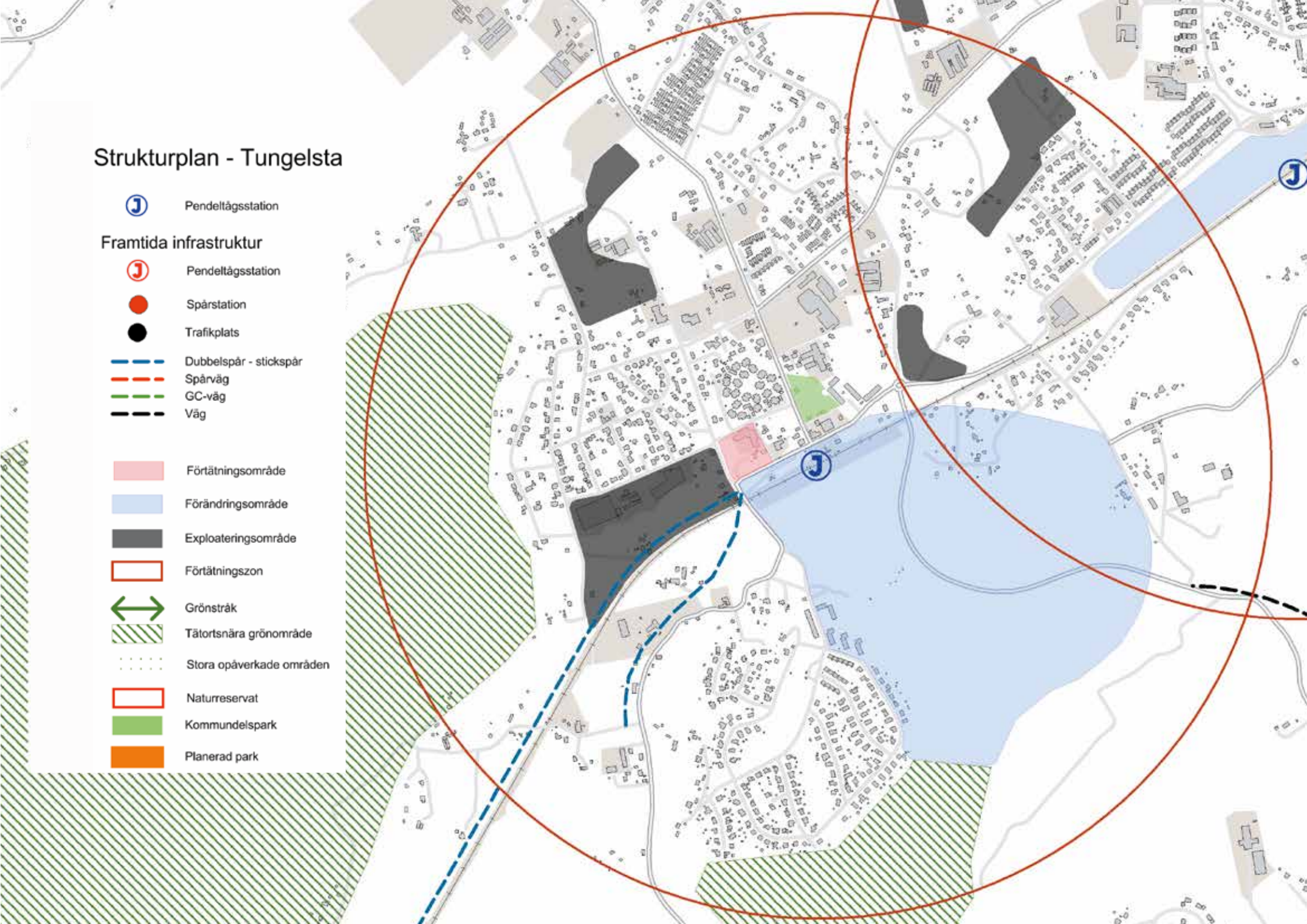

Pendeltågsstationen i Krigslida. Foto: Trafikverket

Krigslida

I Krigsslida finns möjlighet för ny bebyggelse i spårstationsnära läge norr om Nynäsbanan. Flerbostadshus bör prioriteras framför småhus för att öka antalet människor som nyttjar Krigslida station. Vid exploatering i Krigslida ska närhet till bostadsnära park-, natur- och promenadområden beaktas. I Tungelsta behövs fler möjligheter till promenadområden skapas.

De större skogsområdena väster om Tungelsta samt öster och söder om Lillgården ska i huvudsak bevaras samt fortsatt vara möjliga att nå som tätortsnära naturområden. Rocklösaån tillsammans med omkringliggande jordbruksmark ska skyddas mot exploatering som påverkar ekologiska, kulturhistoriska, landskapsmässiga eller geologiska värden. Redan idag finns en välkänd översvämnings-problematik i området kring Rocklösaån.

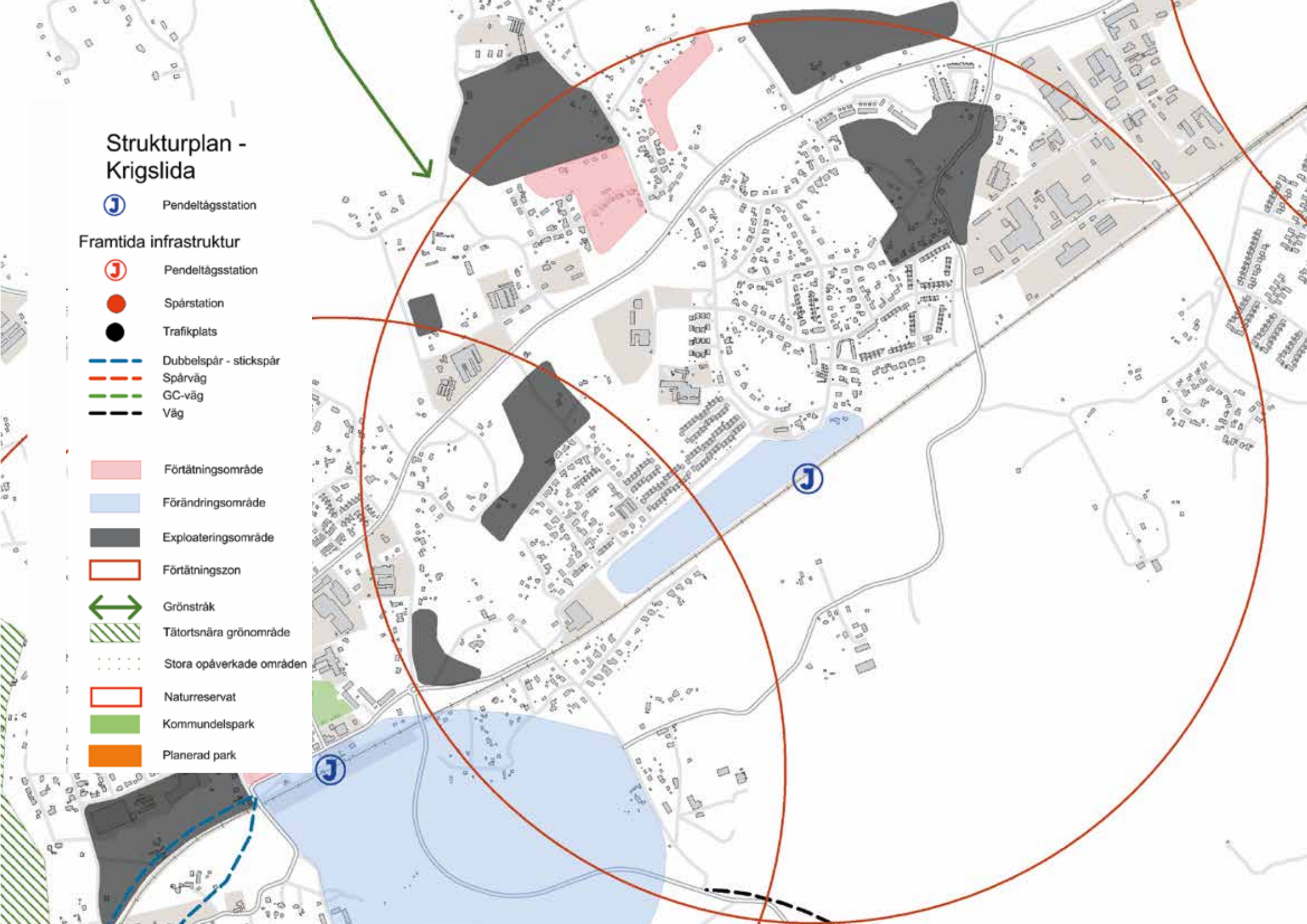
Strukturplan - Krigslida
Pendeltågsstation
Framtida infrastruktur
Pendeltågsstation
Spårstation
Trafikplats
Dubbelspår - stickspår
Spårväg
GC-väg
Väg
Förtätningsområde
Förändringsområde
Exploateringsområde
Förtätningszon
Grönstråk
Tätortsnära grönområde
Stora opåverkade områden
Naturreservat
Kommundelspark
Planerad park

Orörd natur i Hemfosa. Foto: Fredrik Hjerling

Hemfosa

Kommunens utbyggnadsstrategier innebär att framtida bebyggelse inte ska spridas ut i kommunen utan främst planeras i pendeltågsstationsnära lägen. Utvecklingen av Hemfosa bedöms ligga i slutet av planperioden när även dubbelspår finns utbyggt. Med en pendeltågsstation, dubbelspår och stora obebyggda markområden finns det möjligheter för framtida utbyggnad i Hemfosa.

En eventuell utbyggnad i Hemfosa ska ske med hänsyn till Hemfosas befintliga karaktär med småhusbebyggelse och stora orörda områden. Framtida bebyggelse planeras därför i form av förtätning i befintligt småhusområde eller i form av ny exploatering som harmoniserar med Hemfosas karaktär. Ny exploatering i Hemfosa bör planeras inom 600 meters radie från pendeltågsstationen.

Strukturplan - Hemfosa

Pendeltågsstation

Framtida infrastruktur

Pendeltågsstation

Spårstation

Trafikplats

Dubbelspår - stickspår

Spårväg

GC-väg

Väg

Förtätningsområde

Förändringsområde

Exploateringsområde

Förtätningszon

Grönstråk

Tätortsnära grönområde

Stora opåverkade områden

Naturreservat

Kommundelspark

Planerad park

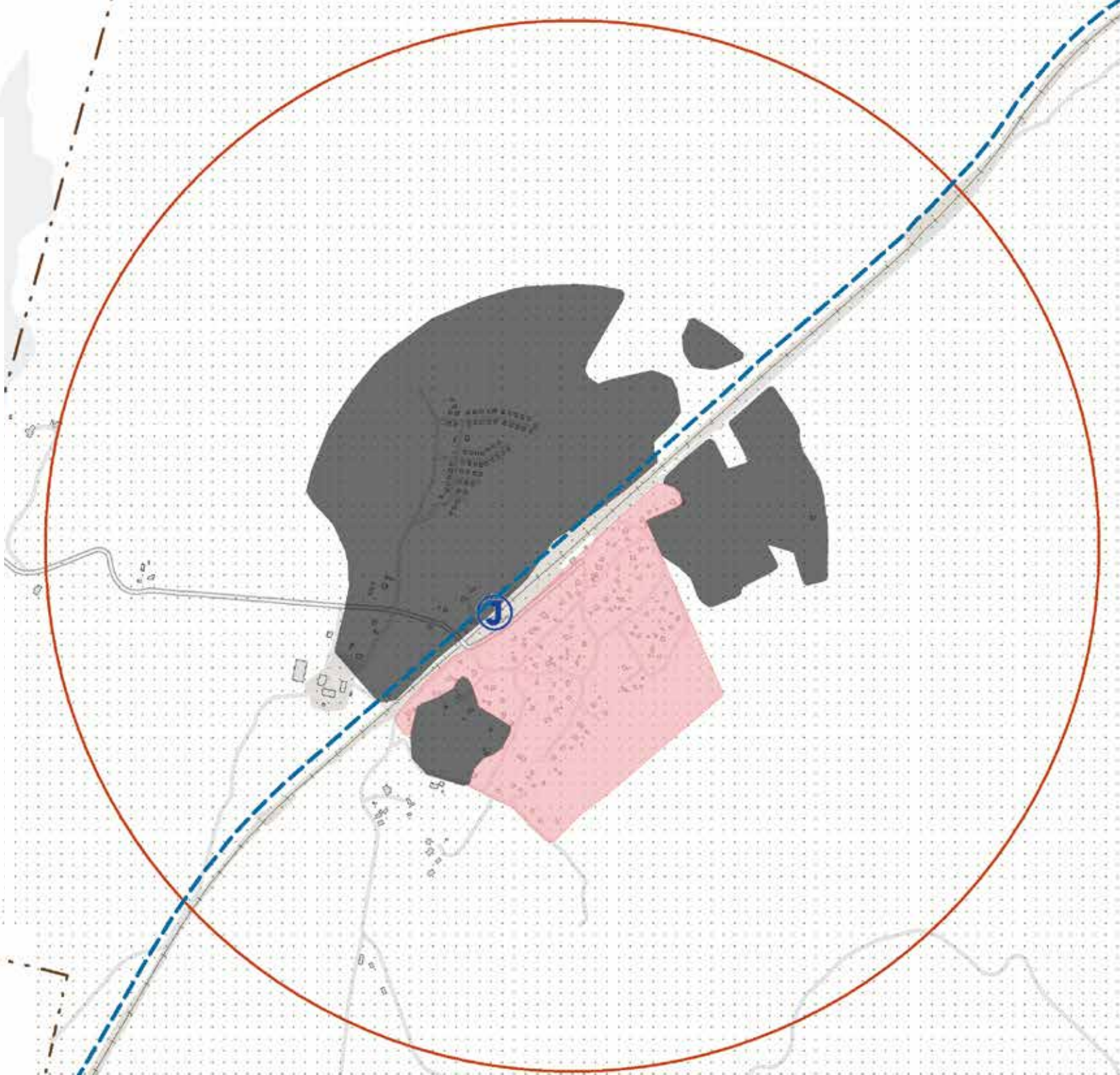

Årsta havsbad.

Kust och skärgård

Årsta havsbad

Årsta havsbad är ett fritidshusområde omfattande drygt 800 fastigheter vid Horsfjärden. Området anlades av HSB på 1930-talet och har en unik historia som Sveriges första anlagda fritidsby. Årsta havsbad har således en viktig plats i svensk bostadshistoria och det är viktigt att bevara en del av de kulturhistoriska värdena i området.

Kommunen har planlagt det äldre ursprungliga fritidshusområdet för att lösa rådande vatten- och avloppsproblem på ett långsiktigt hållbart sätt.

Från Årsta brygga går regelbunden färjetrafik till Utö. Under högsäsong på sommaren kan antalet resande till och från Utö överstiga 2 000 personer per dag. Vid Årsta brygga och Videnäsvägen finns cirka 600 parkeringsplatser som inte räcker till under högsäsongen. Studier visar att det skulle gå att utöka till 800 stycken parkeringsplatser. Cirka en fjärdedel av resenärerna anländer med buss till Årsta brygga vilket medför att störande trafik passerar genom området.

Om båttrafiken från Årsta brygga skulle läggas om till Vitså brygga skulle trafiktopparna och problemen med framkomlighet längs Årsta havsbadsvägen minska. Biltrafiken skulle få närmare till Vitså brygga från väg 73 via Vitsåvägen. Vitså brygga ligger dock på militärt område vilket försvårar en sådan utbyggnad och försvaret har hittills sagt nej till förslaget. Möjligheten att skapa en ny replipunkt vid Vitså brygga bör utredas vidare tillsammans med försvaret.

Utredningsområde nordost om Årsta Havsbad

I området Årsta havsbad är det attraktivt att bo. Markägarna i området norr om Årsta havsbad har tidigare visat intresse för att utveckla sina markägor. Sannolikt skulle det området på samma sätt som Årsta havsbad, bli attraktivt att bosätta sig i om det skulle bebyggas.

I syfte att utöka möjligheterna till attraktivt boende och ökad tillgänglighet för både boende och allmänhet till skärgården så har området nordost om Årsta havsbad utpekats som ett så kallat utredningsområde. Tanken är att pröva om området har förutsättningar för kustnära bebyggelseutveckling. Bebyggelsen ska innehålla en blandning av småhus och flerfamiljshus för människor med olika ekonomiska förutsättningar. Bebyggelseexploateringen ska vara tillräckligt stor för att kostnader för utbyggd infrastruktur, teknisk försörjning och kommunal service inte ska bli orimligt höga. Området bör även tillsammans med det befintliga Årsta havsbadsområdet kunna skapa förutsättningar för en utbyggd service samt förbättrad kollektivtrafikförsörjning.

Gålö

Gålö är en halvö i den norra delen av fjärden Mysingen. Den är i sin helhet ett naturreservat och ett populärt utflyktsmål. Gålös landskap är typiskt för Södertörns kust och skärgård och historiskt har halvön varit en typisk innerskärgårdsö med jordbruk och fiske som huvudsakliga näringar. Ön domineras av godset Stegsholm där också de högsta naturvärden återfinns. Naturvärdena är framförallt knutna till det betade eklandskapet med ekar som är flera hundra år gamla.

Gålö är ett omtyckt fritidsområde med stugbyar, badplats och småbåtshamnar. För att lyckas med att utveckla turismen och det rörliga friluftslivet till Gålö behöver korsningen på Dalarövägen ut till Gålö förbättras. Det behövs även en cykelväg till Gålö från Haninges centralorter.

Dalarö

Planering och andra insatser bör inriktas på att Dalarö skall växa, genom att fler erbjuds möjlighet att såväl bo kvar som att flytta till Dalarö. Här behövs satsningar på bostäder, skola och omsorg för livets alla skeden.

Lägenheter i mer centralt läge efterfrågas för äldre som vill bo kvar. För övriga hushåll kan mer perifert lokaliserade lägenheter tänkas. Ny bebyggelse kan framförallt tillkomma i områdena Schweizerdalen, Kolbotten, Tegelbruket och Kattvik. Viktigt är dock att de genuina kulturmiljöerna bevaras vid tillkomst av nya bostäder.

Bra vatten och avloppslösningar är av central betydelse för ett växande Dalarö. För att förstärka vattenförsörjningen anlades 2011 en vattenledning i saltsjön. Befintligt avloppsreningsverk planeras att uppgraderas. Dessa åtgärder säkerställer vatten och avloppsförsörjningen för cirka 4 000 personer.

Kommunikationerna till Dalarö såväl fysiskt till lands och sjöss samt via bredbandsuppkoppling måste stärkas för att fler skall kunna bo och verka i Dalarö och dess skärgård. Dalarös funktion som replipunkt och den där till knutna frågan om färjelägets placering är en fråga som måste utredas vidare då den är av mycket stor vikt för Dalarös och öarnas utveckling.

Färjeläget

Trafikverket utreder för närvarande (dec 2014) om förbindelsen till Ornö skall övergå från enskild till allmän. Om detta visar sig bli fallet kommer med stor sannolikhet investeringar i infrastrukturen på land och på Ornö bli aktuella. Omfattningen av dessa åtgärder kommer att studeras med början i en Åtgärdsvalsstudie, ÅVS. I en sådan studie kommer kommunen medverka och där lyfta frågan om hur trafikförsörjningen till Ornö och även Utö på lång sikt kan tryggas. Därför finns heller inga ev. nya färjelägen utpekade i detta ÖP-förslag.

Dalarö. Foto: Fredrik Hjerling

Muskö

Muskö nås främst genom Muskötunneln som även i framtiden kommer att fungera som förbindelse ut till ön. De sydvästra delarna av Muskö är av riksintresse för totalförsvaret och medger således inga större utbyggnadsmöjligheter. I kyrkbyn finns blandade upplåtelseformer med villor, radhus och flerbostadshus och här bor även det största antalet fastboende.

Kommunen ställer sig positiva till utbyggnad på Muskö. Delar av Ludvigsberg har kommunalt vatten och avlopp och området runt

Muskö kyrka och Ludvigsberg lämpar sig därför för ny bebyggelse. Arbottna är lämpligt att pröva för utbyggnad av bostäder och verksamheter. I området runt Torpet, Torpa skog och Näsängen finns stora tomter med viss möjlighet till avstyckning och ny bebyggelse.

Ornö

Ornö är kommunens och södra skärgårdens största ö. Den är 14 km lång och cirka 4 km bred och nås med bilfärja som trafikerar mellan Dalarö och Hässelmara. I norr är ön relativt otillgänglig och påminner om vildmark. Särskilt höga naturvärden finns runt Maren vid Sundby, Kymmendö och Lustehagen vid Åvassa. Värdefulla kulturmarker finns bland annat i områdena runt Västergården och Svinåker. Långsiktigt är Ornö också ett av de viktigaste områdena för rovfåglarnas fortlevnad i Stockholms skärgård. Det är viktigt att Ornös ostörda karaktär kvarstår och att spridd bebyggelse undviks.

Vi vill underlätta för helårsboende och att öka antalet fastboende på ön. Ornö har goda förutsättningar för detta och ett ökat antal fastboende ger ett bredare och stabilare underlag för en utveckling av handel och service på ön.

Ny bebyggelse bör i första hand lokaliseras till områden med befintlig bebyggelse och infrastruktur. Lämpliga områden för förtätning är runt Kyrkviken, i Vargvik, i området mellan Hässelmara-Skinnardal och vid Lättinge. Även andra bebyggelsegrupper kan kompletteras om motiv finns, exempelvis på Kymmendö. Motiv kan vara behov av bostad i anslutning till verksamheter. Motiv prövas utifrån allmänna intressen. Ny bebyggelse i ovan nämnda områden bör utformas så att de kan nyttjas som helårsbostäder.

På längre sikt skulle nya vägförbindelser till norra Ornö och till sydvästra Ornö möjliggöra utvecklingen av helårsbostäder i även dessa områden. Vid all ny exploatering på Ornö behöver vatten och avlopp lösas enskilt eller samfällt med vattensnåla tekniker som möjliggör kretsloppslösningar.

De större markägarna på Ornö har gemensamt formulerat ett utvecklingsförslag som innebär ökat bostadsbyggande för en ökande befolkning. Deras förslag omfattar nya bostäder i anslutning till befintliga samt en ny vägförbindelse till den norra delen av ön. Se områdena i plankartan.

- Vid planering av bebyggelseutveckling på Ornö prioriteras nuvarande och framtida fastboendes möjligheter.
- Inom markerade förändringsområden utformas ny bebyggelse så att de kan nyttjas som helårsbostäder. Ytterligare fritidsbebyggelse kan tillkomma.

Utö

Utö ligger söder om Ornö och har liksom Ornö fastboende som arbetspendlar in till fastlandet. Men Utö är i stor utsträckning även populärt bland turister. Här finns vandrarhem, campingplatser, hotell och turistservice som bidrar till att profilera Utö som turistmål och fritidsområde.

Norra delen av Utö är ett naturreservat och Natura 2000-område. I reservatet ingår bland annat de gruvor från 1100-talet som användes för järnmalmsbrytning och som har ett stort industrihistoriskt värde. Här finns också ett antal byggnader bevarade från 1700-talets gruvsamhälle. Reservatet finns för att bevara öns speciella natur- och kulturvärden och för att tillvarata de stora möjligheterna för friluftsliv och rekreation som finns på Utö.

På södra Utö ligger Utö skjutfält som är av riksintresse för totalförsvaret. Det område som påverkas av buller och säkerhet kallas influensområde och sträcker sig upp till norra Utö och medger inga större utbyggnadsmöjligheter. Möjligheten till ny bebyggelse finns därmed främst norr om Gruvbyn på norra Utö. Förtätning eller förändring av miljön på ön bör ske på ett sätt som värnar om natur- och kulturmiljöer och möjligheten för friluftsliv. I regel tillåts endast små stugor eller parstugor. Det öppna landskapet kring Edesnäs och Kyrkviken är det enda som finns kvar av det gamla odlingslandskapet på Utö och är därmed värdefulla för Utös karaktär.

- Utös profil som turistmål och fritidsområde värnas och utvecklas.
- Kompletterande bebyggelse kan tillåtas i befintliga bebyggelseområden.
- Det öppna landskapet kring Edesnäs och Kyrkviken bevaras.

Utö. Foto: Fredrik Hjerling

Haninge cykelplan tar upp behov av cykelvägar på kommunala och statliga vägar fram till 2030. Utbyggnad av våra cykelvägar följer därför de rekommendationer som ges där.

Bebyggelsens funktioner

I det här kapitlet beskrivs hur bebyggelsens funktioner ser ut och hur de kan utvecklas. I såväl tätorterna som på landsbygden och i skärgården behövs hållbara lösningar för vatten och avlopp samt ett trafiksystem med kommunikationer som tillfredsställer lokala och regionala resbehov och som främjar ett hållbart resande. Nedan beskrivs hur dessa bör utvecklas.

Trafik och kommunikationer

En viktig förutsättning för att Haninge ska behålla och utveckla sina kvaliteter som kommun med en regional stadskärna, är en framåtsyftande och strategisk planering för infrastrukturen gällande gångvägar, cykelvägar, kollektivtrafiken och gator. En god planerad infrastruktur bidrar till att göra kommunen attraktiv för såväl företag som invånare.

Vi beaktar de effekter trafikplaneringen får på vår miljö både direkt och indirekt. Nya anläggningar medför alltid en avvägning mellan förbättringar i form av framkomlighet, trafiksäkerhet, förbättrad boendemiljö mot de intrång, barriäreffekter, ökat buller och utsläpp av växthusgaser som de kan innebära.

För att alltid ha hållbart resande med vid planering, utformning och drift av trafiksystemet prioriteras trafikslagen i ordningen gående – cyklister – kollektivtrafik – biltrafik. Prioritetsordningen syftar till att få ett gaturum och trafiknät som är planerat, utformat och underhållet utifrån gåendes och cyklisters behov. Den utgör även en påminnelse att alltid beakta gående, cyklister och kollektivtrafikanter när nya vägar planeras. Trafiksystemet ska uppmuntra till ökat gående, cyklande och kollektivtrafikresande som ökar möjligheterna till rörelse, spontana möten mellan våra invånare samt till minskade utsläpp av växthusgaser, luftföroreningar och buller. På så sätt kan trafikplaneringen bidra till ökad folkhälsa.

- Vid all nyexploatering beaktas inte bara den av exploateringen lokala påverkan utan även de ändrade trafikflödena och dess omgivningspåverkan för ett större omland.

Hållbart resande

Bilen är en utmaning för framtidens stadsplanering. För att med säkerhet kunna se en minskad bilanvändning behöver vi aktivt underlätta människors vardagsresor och göra det enkelt att välja bort bilen.

Majoriteten av vardagsresorna i Haninge är kedjeresor mellan olika delmål. Den naturliga kopplingen mellan olika målpunkter är vanligtvis genom bilvägar och bilen underlättar familjelivet och vardagsplaneringen för boende i kommunen. En studie om hållbara vardagresor i Haninge kommun visar att många fortfarande väljer bilen för korta resor.

En tät bebyggelsestruktur underlättar utvecklingen mot ett hållbart samhälle eftersom det skapar närhet mellan olika funktioner som boende, arbete och service. Det skapar också en högre täthet av boende som behövs för att utveckla god kollektivtrafik som skapar möjlighet att välja bort bilen. Vissa korta vardagsresor skulle också kunna undvikas med fler möjligheter till kollektivtrafik men även genom en utbyggnad av tillgängliga gång- och cykelvägar.

- Goda möjligheterna till hållbart resande skapas för alla.

Gång- och cykelvägar

Det finns två regionala cykelstråk genom Haninge kommun. Det ena är Nynässtråket mellan Stockholm och Nynäshamn via Handen, Jordbro och Västerhaninge. Det andra är Vendelsöstråket mellan Tyresö och Handen. I studier av Tvärförbindelse Södertörn har kommunen framfört önskemål om ett ytterligare regionalt cykelstråk på sträckan mellan Handen och Huddinge centrum.

Lokalt i Haninge finns ett bra utbyggt cykelnät som förbinder kommunens tätorter med varandra, bäst utbyggt är det i Jordbro. Det saknas dock cykelvägar utmed några viktiga kommunala huvudgator och i områden som omvandlats från fritidsboende till permanentboende. På sikt behövs det cykelväg till Dalarö och Årsta Havsbad.

Att cykla bidrar till bättre hälsa och är även billigt och miljövänligt. Med attraktiva, säkra och trygga gång- och cykelvägar till olika målpunkter i kommunen ökar möjligheterna för människor att vara fysiskt aktiva. Det kan även minska antalet korta bilresor som görs i kommunen.

För att cykel i kombination med kollektivtrafik ska ses som ett alternativ till bilen är utveckling av trygga och attraktiva cykelparkeringar prioriterade vid pendeltågsstationerna samt vid busshållplatser.

Haninge cykelplan tar upp behov av cykelvägar på kommunala och statliga vägar fram till 2030. Utbyggnad av våra cykelvägar följer därför de rekommendationer som ges där.

- Vid planering i både befintlig stadsmiljö och i helt nya områden prioriteras trafikslagen i följande ordning: gång-, cykel-, kollektiv- och biltrafik.
- Inom tätorterna skapas goda förutsättningar för alla att förflytta sig på ett säkert och tryggt sätt.
- Planering, anläggande och drift och underhåll av gång- och cykelbanor till, samt cykelparkering vid viktiga målpunkter är prioriterade.
- Utveckla lokala och regionala cykelstråk mellan viktiga målpunkter och kommundelscentrum där cykelstråken prioriteras och dimensioneras utifrån en ökande cykeltrafik.

Kollektivtrafik

Haninge har karaktären av en bandstad med tätorter som har växt fram i ett band längs med Gudöbroleden och utmed Nynäsbanan och dess pendeltågsstationer. Det finns därför redan idag ett gott kundunderlag för pendeltågs- och busstrafik. Detta underlag kommer fortsätta att öka kraftigt i framtiden genom våra planerade förtätningar i tätorterna.

Möjligheten att resa kollektivt kommer förbättras genom utvecklandet av den nya bussterminalen och resecentret i Handen. Vega får även en ny pendeltågsstation som ökar möjligheter att resa kollektivt i kommunen. Utöver dessa förbättringar i kollektivtrafiken är även satsningar på Nynäsbanan och dess pendeltågsstationer, för ökad kapacitet samt minskade störningar nödvändiga.

Vid planering av ny bebyggelse i närheten av järnvägen är det viktigt att beakta de effekter som en framtida utbyggd järnväg med nya tåg kommer innebära (i form av buller och vibrationer) samt att transporterna av farligt gods bedöms öka i framtiden.

- Pendeltågstationerna utvecklas som en del i en attraktiv stadsmiljö.
- Tillkommande bostäder och lokaler, för kommersiell och offentlig service samt arbetsplatser, lokaliseras i lägen som ökar underlaget för god kollektivtrafik. I mycket goda kollektivtrafiklägen eftersträvas förtätning med hög exploateringsgrad och funktionsblandning.
- Kommunen verkar för att det vid varje pendeltågsstation samt större busshållplatser finns tillräckligt med parkeringsplatser av god kvalitet för både bilar och cyklar.

Handens pendeltågsstation. Foto: Eva Simonsson

Illustration av Vega pendelstågsstation.

Vega får cirka 3 300 nya bostäder samt service och arbetsplatser. Området trafikeras av buss längs Nynäsvägen och längs Nordenskiölds väg i norra delen av området. I samband med att Vega växer fram utvecklas även infrastrukturen med en ny pendeltågsstation. Detta ökar tillgängligheten, säkerheten och flexibiliteten i transportsystemen och främjar framtida trafikförsörjningsbehov.

Kommunen verkar för bättre kommunikationer till de regionala stadskärnorna Flemingsberg och Kungens Kurva - Skärholmen samt till centrala Stockholm. Tvärförbindelserna mellan Stockholmsregionens kommunikationsstråk är otillräckliga på Södertörn. För att utveckla en långsiktigt hållbar flerkärning region behöver kollektivtrafikmöjligheterna utökas. I Haninge är det främst två projekt som är av högsta prioritet för att möjliggöra ett ökat kollektivtrafikresande mellan de regionala stadskärnorna; busstrafik utmed Tvärförbindelse Södertörn och förverkligandet av en förlängning av Spårväg Syd till Haninge.

Spårväg Syd är en tvärförbindelse som i första etappen ska knyta ihop Flemingsberg, Masmo, Kungens kurva, Skärholmen, Fruängen och Älvsjö. Det finns emellertid möjlighet att förlänga spåret från båda ändstationerna och Huddinge kommun har i sin översiktsplan uttryckt att de är öppna för förlängningar till både Botkyrka och Haninge.

En förlängning till Haninge skulle knyta samman de regionala stadskärnorna och på så sätt avsevärt öka möjligheterna till kollektivt resande i den södra Stockholmsregionen. Åtgärdsvalsstudien av Tvärförbindelse Södertörn[6] visar att en förlängning av spårvägen till Haninge leder till en större samhällsekonomisk nytta än om enbart den första etappen byggs.

Haninge verkar för att Spårväg Syd ska förlängas till Handen. Vi har därför förberett möjliga alternativ till var spårvägen kan dras genom Handen och ut till Gudöbroleden. På sikt bör det även utredas hur spårvägen kan fortsätta utmed Gudöbroleden till Tyresö och Nacka.

- Kommunen verkar för en utbyggnad av Spårväg Syd till Haninge.

Infartsparkeringar vid pendeltåg och buss

I Haninge är direktbussarna in mot Stockholm uppskattade och närhet till dessa busshållplatser är därför attraktivt. De utgör ett bra komplement till pendeltåget. Att göra det enkelt för boende att välja bort bilen och istället nyttja kollektiva färdmedel för såväl korta som längre resor är viktigt. Vi vill därför erbjuda säkra infartsparkeringar för såväl bil- som cykelresenärer vid knutpunkter för pendeltåg och buss. Trygga och attraktiva promenadstråk samt tydlig skyltning bidrar också till att gående och cyklister enklare hittar mellan viktiga målpunkter.

Vägar och gator

Haninges vägar omfattas av vägnät som är statliga, kommunala och enskilda. Kommunen ansvarar för det kommunala vägnätet och

[6] *Trafikverket (2014) Åtgärdsvalsstudie – Tvärförbindelse Södertörn Stockholms län*

vi bidrar till den nationella nollvisionen genom att sträva efter att antalet döda och svårt skadade till följd av trafikolyckor ska minska. År 2020 ska ingen dödas på det kommunala vägnätet. Detta arbete görs utifrån kommunens Trafiksäkerhetsprogram som visar trafiksäkerhetsläget i kommunen samt ett åtgärdsprogram för att öka trafiksäkerheten.

En viktig förutsättning för att vi ska kunna behålla och utveckla bebyggelsens kvaliteter och innehåll är en framåtsyftande och strategisk planering för trafiken och för våra vägar och gator. Det är samtidigt viktigt att beaktar de effekter den får på vår miljö. För att uppnå en långsiktigt hållbar infrastruktur följer alla val av åtgärder för trafiken i kommunen den så kallade fyrstegsprincipen. Det är ett förhållningssätt som främjar en förutsättningslös och allsidig planering utifrån följande fyra steg:

1. Beteendepåverkande åtgärder som kan påverka transportbehovet och val av transportsätt.
2. Åtgärder som optimerar användandet av befintligt system.
3. Mindre begränsade ombyggnadsåtgärder av system.
4. Nyinvesteringar och större ombyggnadsåtgärder.

Vägnätet i kommunen ska erbjuda god framkomlighet men även en trafiksäker miljö för alla trafikanter, inte minst gående och cyklister. Vi eftersträvar en minimal miljöpåverkan och ska bidra till det nationella målet om en fossilbränslefri fordonsflotta år 2030. Det innebär att infrastrukturen för förnyelsebara drivmedel i Haninge ska förbättras, bland annat genom fler serviceställen och tankstationer. Vi fortsätter även utbyggnaden av laddningsstationer för elfordon.

- Val av åtgärder i trafiksystemen följer den så kallade fyrstegsprincipen.
- Vägnätet i kommunen utformas med god framkomlighet, säkerhetsstandard och god miljöstandard.
- Vägar och järnvägar planeras så att människor, djur och växter kan passera dessa.
- Kommunen verkar för en successiv utbyggnad av tankstationer och serviceställen för förnyelsebar energi samt laddningsstationer för elfordon.

Det planeras en utbyggnad av tvärförbindelse Södertörn i öst-västlig riktning.

Tvärförbindelse Södertörn

För att Södertörnskommunerna ska kunna växa i enlighet med den beslutade regionala utvecklingsplanen för Stockholmsregionen, RUFS 2010, måste också infrastrukturen följa med. Trafikverket, Trafikförvaltningen på Stockholms läns landsting, Länsstyrelsen i Stockholms län samt kommunerna Botkyrka, Haninge, Huddinge och Nynäshamn planerar en ny förbindelse i öst-västlig riktning. Tvärförbindelse Södertörn kommer vara tillgänglig och framkomlig för såväl gående, cyklister, kollektivtrafikanter som för bilister och godstransporter.

- Kommunen verkar för en utbyggnad av Tvärförbindelse Södertörn.

Tungelstavägen och Stavsvägen

Delar av väg 257, Tungelstavägen, har höga trafikbullervärden, vibrationer vid bostäder och många oskyddade trafikanter. Vi verkar för trafiksäkerhet och en god miljö utmed Tungelstavägens befintliga sträckning. Åtgärderna innebär planskilda korsningspunkter, förbättrade busshållplatser, minskat antal utfarter samt hastigetsanpassade åtgärder och bullerskydd.

För att ny bebyggelse ska vara möjlig i delar av Tungelsta och Västerhaninge behöver trafiken ledas på andra vägar för att inte ytterligare belasta Tungelstavägen. Väg 556, Stavsvägen, utgör en förbindelse mellan Tungelsta tätort och väg 73 via trafikplats Fors och trafikplats Gryt. Vägen har låg standard men potential att åtgärdas för att utgöra ett alternativ till Tungelstavägen. Vägen ska därför förbättras och kompletteras med en ny gång- och cykelväg

Kommunen verkar för utveckling av kollektivtrafik på vatten.

Vega och Handens trafikplatser

I samband med att en ny stadsdel utvecklas i Vega byggs också en ny trafikplats i Vega för att avlasta den höga trafikbelastningen i detta område och öka kapaciteten i anslutningarna till väg 73 från bostads- och handelsområdena. Gång- och cykelväg bibehålls längs Nynäsvägen och kan med fördel förlängas till Länna handelsområde. Den nya trafikplatsen i Vega förutsätter även en ombyggnad av Handens trafikplats.

Trafik och kommunikationer i skärgården

En av de viktigaste faktorerna för livet i skärgården är goda kommunikationer. Möjligheten att resa, transportera varor, postgång, mobiltelefontäckning samt tillgång till bredband är grundförutsättningar för en levande skärgård. Båt- och färjelinjer ska vara så effektiva som möjligt i tid och antal angöringspunkter. De ska passa ihop med busslinjer och pendeltåg på fastlandet för att pendlare ska kunna nå sina arbetsplatser och skolor på ett smidigt sätt. Effektiva båtförbindelser är av stor betydelse för de lokala butikerna. Kollektivtrafiken till sjöss behöver knytas ihop genom en nord-sydlig förbindelse.

- Kommunen verkar för utveckling av kollektivtrafiken på vatten, där båt- och färjetrafiken till kommunens större öar ges en långsiktigt hållbar lösning vilket möjliggör pendling året runt.
- Vid planering i vattennära lägen så beaktas framtida behov av hamn- och kajlägen. Markområden likväl som anslutande vattenområden reserveras för detta ändamål.

Vatten och avlopp

Cirka 90 procent av kommunens invånare är anslutna till kommunalt vatten och avlopp. Regional dricksvattenförsörjning och avloppshantering är en viktig förutsättning för kommunens vatten och avloppsförsörjning.

Kapaciteten i huvudledningsnätet är generellt god, men behöver säkerställas för att tillgodose det ökade behovet som uppstår genom förtätning och utbyggnad i nya bebyggelseområden. I takt med att kommunen växer byggs kommunalt vatten och avlopp ut. Aktuella utbyggnadsplaner för vatten och avlopp redovisas i kommunens VA-plan.

- Inom tätorten råder detaljplanekrav, likaså i tätortens utkant. Enstaka kompletteringar inom tätorten kan tillåtas utan detaljplan om fastigheten kan anslutas till kommunalt vatten- och avlopp samt om exploateringen inte försvårar framtida planläggning.
- Om behovet av fysisk planering enbart avser VA- försörjning kan VA-utbyggnad utan detaljplan övervägas.

Skydd av vatten genom vattenskyddsområden

Vattenskyddsområden upprättas med syfte att ge skydd åt yt- eller grundvatten, som är viktiga för dricksvattenförsörjningen, så att kommunens vattentillgångar säkerställs i ett långsiktigt perspektiv. Vattenskyddsområden inrättas med särskilda bestämmelser som reglerar sådana verksamheter och åtgärder som skulle kunna förorena dricksvattnet. I planeringen tas alltid hänsyn till dessa.

I Haninge finns sex vattenskyddsområden. Hanveden, Pålamalm, Dalarö (Schweizerdalen) och Muskö (Hvilakällan) är kommunala skyddsområden för grundvattentäkter. De övriga två är Häringe grundvattentäkt som sköts av Skärgårdsstiftelsen samt Valinge träsk på Muskö som är skyddsområde för försvarets ytvattentäkt.

- Viktiga vattenresurser ges ett långsiktigt skydd genom upprättande av vattenskyddsområden med föreskrifter som beaktas i planeringen.

Dricksvatten

Av den allmänna vattenförbrukningen i kommunen tillgodoses 90 procent genom inköp av dricksvatten från Stockholm. Resterande dricksvatten kommer från kommunens tre egna vattenverk Pålamalm, Dalarö och Muskö. Kommunen har även reservvattentäkten Hanveden. Kapaciteten i huvudledningsnätet för dricksvatten är generellt god, men behöver säkerställas för att tillgodose det ökade behovet som uppstår genom förtätning och utbyggnad i nya områden. Det finns även ett behov av förstärkning på delar av huvudledningsnätet för att säkerställa leveransen vid större driftavbrott inom kommunen.

Möjligheten att försörja kommuninvånarna med dricksvatten om leveransen från Stockholm skulle utebli är begränsad. Kommunens egna vattenresurser och anläggningar utgör därför ett komplement till den regionala vattenförsörjningen och leverenssäkerheten utöver den funktion de fyller under normala förhållanden.

Avloppsvatten

Avloppsvatten kan delas in i spillvatten och dagvatten. Med spillvatten avses förorenat vatten från hushåll, industrier och verksamheter. Till dagvatten räknas ytligt avrinnande regnvatten eller smältvatten i den bebyggda miljön, men även dräneringar. Spill- och dagvatten avleds generellt i olika ledningar, men fram till 1960-talet var det vanligt med kombinerade ledningar där dag- och spillvatten avleddes i samma ledning. I Haninge finns en mindre andel kombinerade avloppsledningar.

- Som en del i klimatanpassningsarbetet ska dagvatten separeras från spillvattenledningar och komplettering med dagvattenavledande system göras i områden med kombinerade ledningar där lokal dagvattenhantering inte är möjlig.

Spillvatten

Den största mängden av det spillvatten som uppstår inom kommunens verksamhetsområde skickas till Henriksdals avloppsreningsverk i Stockholm för rening innan det släpps ut i Saltsjön. Resterande avloppsvatten, motsvarande cirka 30 procent, renas i Haninges tre kommunala avloppsreningsverk Fors, Dalarö och Muskö.

Från de södra kommundelarna Tungelsta och Västerhaninge avleds spillvattnet till Fors som är kommunens största egna verk. Skärpta nationella reningskrav och Haninges snabba utveckling innebär att verket måste uppgraderas. I Dalarö avloppsreningsverk renas spillvatten från Dalarö. Kapaciteten i verket är god och planer finns på att uppgradera verket till dubbel kapacitet för att möta ett ökat behov i framtiden.

- För att förebygga luktstörningar planeras ny bostadsbebyggelse inte inom 500 meter från Fors avloppsreningsverk.

VA-plan för Haninge kommun (2015)

- I kommunens avloppshantering övervägs möjligheten att lokalt återföra renat slam från avloppet till produktiv mark.
- Vid ny exploatering undersöks möjligheterna att lokalt återanvända såväl dagvattnen som spillvatten, exempelvis genom kretsloppsanpassade system.
- Utsläpp av näringsämnen och föroreningar från bland annat dagvatten, enskilda avlopp och jordbruksmark renas för att uppnå god status i kommunens vattenförekomster.

Dagvatten

Hållbar dagvattenhantering innebär att hanteringen av dagvattnet ska likna naturens förlopp med framför allt fördröjning och infiltration. Dagvatten bör renas för att föroreningsbelastningen på recipienten ska minska och miljökvalitetsnormer uppfylls.

Vid planering för dagvatten tas hänsyn till både kvantitet och kvalitet hos dagvattnet, men även till hur vattnet kan förväntas rinna vid extremväder som skyfall eller långvariga regn. Principer för avledning och rening av dagvatten har beskrivits i Haninge kommuns Dagvattenstrategi. Hur bebyggelse planeras för att undvika risker för översvämningar vid kraftiga eller långvariga regn beskrivs under kapitlet om Miljö- och riskfaktorer.För att möjliggöra lokalt omhändertagande av dagatten beaktas möjligheten att öka andelen gröna tak och dagvattendammar samt minska andelen hårdgjorda ytor när nya områden exploateras.

- Dagvatten omhändertas i första hand lokalt, i andra hand utjämnas och fördröjs det innan avledning till recipient.
- Dikningar och andra verksamheter som påverkar områdenas hydrologi eller naturvärden undviks.
- Vid exploatering anpassas dagvattensystemen för att klara framtida klimatförändringar och flödesvariationer.
- Vid planering i närhet av vattendrag så studeras behovet av mångfunktionella ytor vilka kan tillåtas svämma över vid behov och användas för annat under torrare perioder, exempelvis för lek och sport.

Områden utan kommunalt vatten och avlopp

Många Haningebor får sitt dricksvatten från egna borrade brunnar. I strandzonen kan det finnas risk för saltvatteninträngning. Brunnar kan därför inte borras lika djupa här som längre in på land. I dessa områden är system som bygger på vattensnåla tekniker att föredra då risken för saltvatteninträngning minskar. Inför borrning av brunn behövs god kännedom om den lokala topografin och de förhållanden som råder på platsen. Sveriges geologiska undersökning (SGU) har ett brunnsarkiv där man kan studera hur förhållandena är i närliggande brunnar.

I områden som inte är aktuella för utbyggnad av kommunalt vatten och avlopp är befintliga enskilda VA-anläggningar inventerade av SMOHF och fastighetsägarna har fått föreläggande om åtgärdande av de enskilda avloppsanläggningar som bedömts som undermåliga. Åtgärdade avloppsanläggningar kommer att ha god standard under kommande 15-20 åren, vilket medför att behovet av en samlad vatten och avloppslösning inte kommer att vara stor under dessa år.

- Vattensnåla tekniker ska eftersträvas där det är lämpligt.
- I strandzon borras bergbrunnar för dricksvatten max 40 meter djupa och i övriga områden max 70 meter.

Avfall

Haninge kommun har en gemensam avfallsplan tillsammans med kommunerna Huddinge, Nynäshamn, Salem och Botkyrka som beaktas vid planläggning. Avfallshanteringen sköts av SRV Återvinning AB som sköter insamling och förädling av återvinningsmaterial, rötning och avfall. I verksamheten ingår även deponering men detta är inte aktuellt i Haninge efter avvecklingen av Jordbrotippen som varit kommunens enda deponi.

Hushållsavfall

Hushållsavfallet från Haninge går till en kommungemensam återvinningsanläggning vid Sofielund i Huddinge kommun. Brännbart material går vidare till Högdalens förbränningsanläggning.

Matavfall har sedan länge samlats in från kommunala verksamheter. Nyligen infördes insamling av matavfall från radhus- och villahushåll och nu påbörjas även insamling från flerfamiljshus och

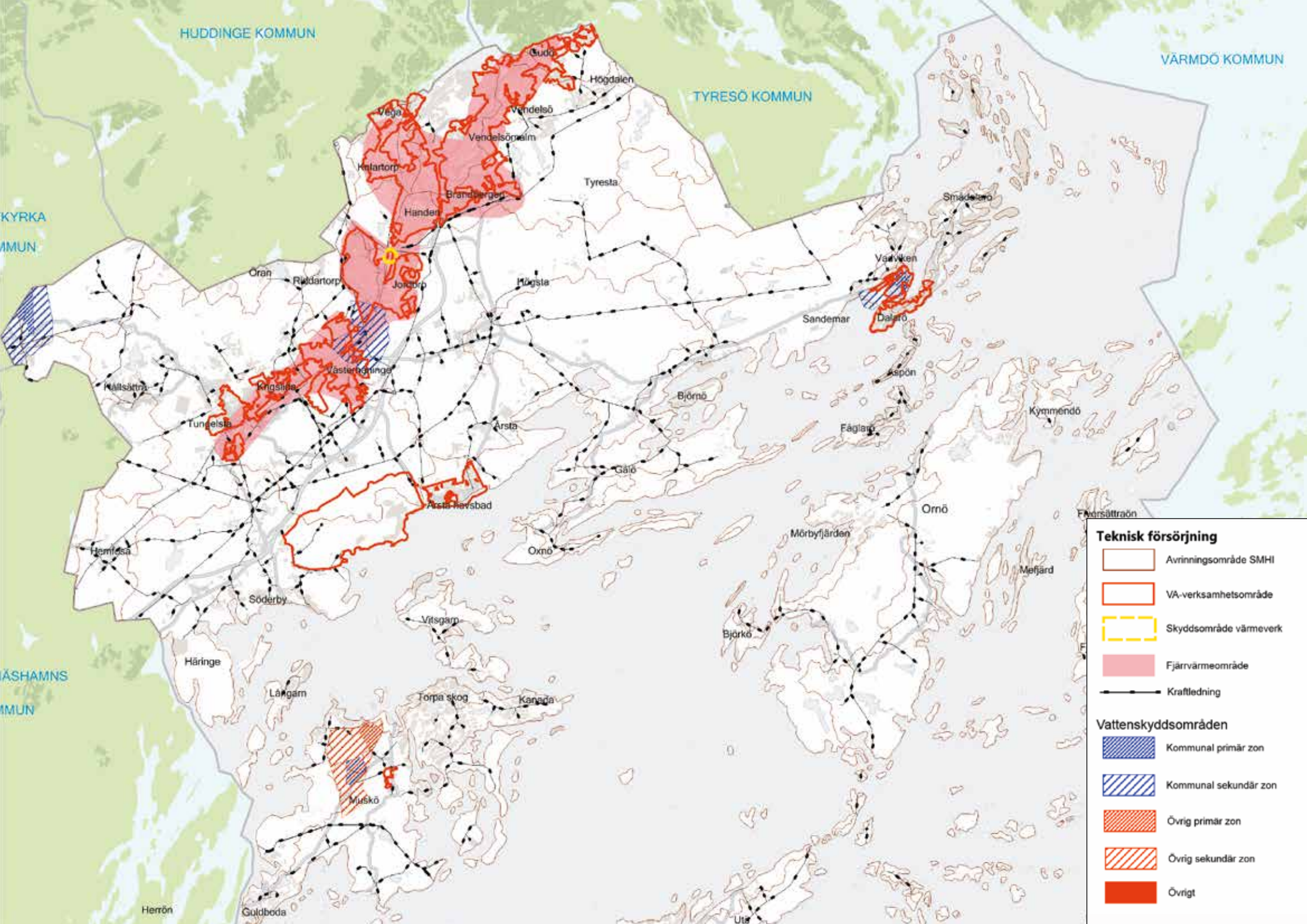
HUDDINGE KOMMUN
TYRESÖ KOMMUN
VÄRMDÖ KOMMUN
KYRKA
MMUN
ÅSHAMNS
MMUN
Gudö
Högdalen
Vega
Vendelsö
Vendelsömalm
Kalartorp
Brandbergen
Handen
Tyresta
Oran
Ruddartorp
Jordbro
Högsta
Smådalaro
Vaxholm
Sandemar
Dalarö
Kallsätra
Kungsängen
Västerhaninge
Tungelsta
Björnö
Årsta
Fåglarö
Aspön
Kymmendö
Gälö
Årsta havsbad
Ornö
Fiskersättraön
Hemfosa
Oxnö
Mörbyfjärden
Mefjärd
Söderby
Vitsgarn
Björkö
Häringe
Långarn
Torpa skog
Kanada
Muskö
Herrön
Guldboda
Utö
Teknisk försörjning
Avrinningsområde SMHI
VA-verksamhetsområde
Skyddsområde värmeverk
Fjärrvärmeområde
Kraftledning
Vattenskyddsområden
Kommunal primär zon
Kommunal sekundär zon
Övrig primär zon
Övrig sekundär zon
Övrigt

fritidshus. Matavfallet omvandlas genom rötning till biogas som kan användas som bränsle till bilar, bussar och andra fordon.

Återvinning

Haninge har en återvinningscentral för grovavfall, trädgårdsavfall, elavfall och farligt avfall som ligger i Jordbro företagspark. Ambitionen är att den utvecklas till återbrukscentral eftersom framtida avfallshantering fokuserar på avfallsminimering och återanvändning istället för återvinning.

Med den väntande befolkningsökningen kommer det troligtvis behövas ytterligare återbrukscentraler. Det bör vara lätt för invånarna att använda återbrukscentraler och därför är närhet och tillgänglighet viktigt att beakta vid val av ny plats för en återbrukscentral. Samtidigt är det inte lämpligt att planera dessa centraler i direkt närhet till bostadsbebyggelse eftersom verksamheten kan vara störande.

Förpackningar som plast och tidningar lämnas vid återvinningsstationer som ägs av förpacknings- och tidningsinsamlingen (FTI) som även bestämmer var de ska placeras. Kommunen eftersträvar en resurseffektiv avfallshantering och därmed att det ska finnas tillgängliga återvinningsstationer i såväl tätorter som på landsbygden, glesbygden och i skärgården.

Schaktmassor, entreprenadberg, asfalt, betong, jord och lera är exempel på material som kan återanvändas direkt eller efter viss bearbetning. För att möjliggöra en hög återvinningsgrad bör det inom kommunen finnas en eller flera välbelägna återvinningsanläggningar för dessa material.

Materialförsörjning

Med en ökad befolkning stiger behovet av tillgång till förädlat material för anläggning av exempelvis vägar, järnvägar och byggnader. Behovet av materialförsörjning ska tillgodoses med återvunnet material från exempelvis schaktmassor samt med krossat berg från bergtäkter.

Haninge ligger i ett bristområde när det gäller naturgrus. Uttaget av naturgrus ska minska eftersom grusåsarna har stor betydelse för grundvattenförsörjningen som förser samhället med dricksvatten. Åsarna har ofta också betydelse för rekreation och friluftsliv.

För en hållbar materialförsörjning bör transporter på väg minska och transporter med båt och på järnväg öka. Det är också en fördel om materialet så långt som möjligt kan produceras lokalt för att minimera behovet av långa transporter. Bergtäkter innebär dock stora ingrepp i naturmiljön, förändringar av landskapsbilden, buller, vibrationer och tunga transporter. Att hitta lämpliga platser för nya täkter utreds från fall till fall. På grund av störningar från verksamheten bör de dock inte ligga närmare än 1 000 meter från bostadsbebyggelse.

Energi

Fjärrvärme är ur ett klimatperspektiv ett bra alternativ för byggnader som kräver ett uppvärmningssystem. Förtätning och nybyggnation ska därför prioriteras i befintliga fjärrvärmeområden och därmed bidra till att öka anslutningsgraden till fjärrvärmenätet. Vi främjar bebyggelse som präglas av energieffektivt byggande samt minskar det långsiktiga behovet av energi för uppvärmning och drift.

- Vid förätning och nybyggnad prövas möjligheten att ansluta till befintligt fjärrvärmenät. I områden där utbyggnad och anslutning inte är möjlig undersöks lösningar med värmepump, biobränsle eller solkraft.

Förnybar energi

Produktionen av förnybar energi i Haninge ska öka kontinuerligt. Biobränslen och värmepumpar kan användas i områden som inte nås av fjärrvärmenätet. Annan produktion av förnybar energi såsom sol, vind och biomassa finns i kommunen, men är begränsad i sin omfattning. Ökad självförsörjningsgrad från småskalig förnybar energiproduktion är önskvärd i kommunens glesare delar. Solfångare och solceller finnas idag i begränsad omfattning i Haninge. Det finns dock goda förutsättningar för detta.

I den regionala utvecklingsplanen för Stockholms län framgår att de befintliga vindkraftanläggningarna i länet har mycket liten effekt och att länet har sämre förutsättningar för vindkraft på land jämfört med andra lägen i Sverige. Till havs finns dock ett antal vindrika områden som kan utnyttjas. Haninge har tidigare utrett förutsättningarna att bygga ut vindkraften i kommunen. Endast ett fåtal platser var teoretiskt möjliga för vindkraftsparker[7]. Föreslagna

[7] *Norconsult (2009) Vindkraft i Haninge kommun*

platser mötte ett stort motstånd hos boende i kommunen. Bedömningen är därför att en mer storskalig utbyggnad, i syfte att bidra till energiproduktionen, inte är möjlig på fastlandet eller innerskärgården utan möjligen kan söka lokalisering längre ut till havs i den yttre skärgården.

Med storskalig utbyggnad av vindkraftsanläggningar avser vi, liksom Boverket, en utbyggnad i stor skala, vilket förutom stora anläggningar även kan omfatta många enskilda verk och små grupper inom ett område som byggs ut successivt under en längre period. Påverkan på landskapet och konsekvenserna för andra intressen och verksamheter kan bli väl så stora av många små anläggningar som av en stor.

- Vid planläggning och utbyggnad av nya områden på landsbygden studeras lösningar med förnyelsebar energi.
- Eventuell framtida lokaliseringsprövning av storskalig vindkraft görs längre ut till havs, i den yttre skärgården.

Elförsörjning

Planer finns på att förstärka 130 kV-nätet i Haninge med en ny ledning från Västerhaninge till Dalarö i syfte att möjliggöra för fler anslutningar samt göra det mer tåligt för eventuella störningar. Här är det viktigt att ledningsdragningen inte sker på ett sätt som påverkar natur - kulturlandskapet och markanvändningen negativt varför markförlagda ledningar är det föreslagna alternativet för den nya sträckningen.

För att framtidens kraftnät ska bli mer robust och mindre miljöstörande ska kommunen verka för att systemet och ledningarna grävs ner i marken. Vidare ska kommunen verka för att det byggs energisystem med minimal risk för elavbrott och ersättningssystem som snabbt ska kunna sättas in vid eventuella avbrott.

IT-infrastruktur

Tillgång till en bra internetuppkoppling ses idag som en självklarhet på de flesta platser. Digital kommunikation är nära nog nödvändig i arbetslivet och där möjliggörs nu även för nya digitala arbetsverktyg, webbaserade möten och distansarbete. Vi kan även förvänta oss att privatpersoner i allt högre grad kommer att efterfråga bredband med hög kvalitet.

Effektiv digital kommunikation är därmed en grundförutsättning för tillväxten i Haninge. Alla företag och hushåll behöver ha möjlighet att kommunicera digitalt utan begränsningar. En väl utbyggd IT-infrastruktur är viktig för en levande landsbygd och skärgård. Kommunen bygger inte själva ut bredband men upplåter mark för att kommersiell utbyggnad ska kunna ske. Nätet ska byggas så att även fritidsboende, speciellt på öar i skärgården, får möjlighet till en fiberanslutning. Nätet ska också kunna utnyttjas av de mobila systemen och möjliggöra en förtätning av dessa eftersom vi blir allt mer beroende av en ständig uppkoppling även utanför hemmen och arbetsplatserna. En utbyggnad av fiber sker lämpligen i samarbete med grannkommunerna.

- Kommunal mark kan upplåtas för utbyggnad av noder och kabelförlängning i syfte att erbjuda fiber under förutsättning att alla operatörer ges tillgång.

Miljö- och riskfaktorer

Översvämningar

Översvämning kan drabba oss genom att havet succesivt stiger, genom skyfall och ökad nederbörd, stigande grundvattennivåer och ökade flöden i sjöar och vattendrag.

Översvämningar till följd av stigande havsnivåer

Den globala uppvärmningen och smältande glaciärer och landisar medför att havet succesivt stiger. Det faktum att havet långsamt stiger ställer höga krav på hur vi planerar för bebyggelse. Länsstyrelsen i Stockholms län har tagit fram rekommendationer för lägsta grundläggningsnivå längs med Östersjökusten som gäller för uppförande av alla typer av bebyggelse. Endast uppförande av uthus och garage kan tillåtas på lägre nivåer. Avsteg från angiven nivå kan godkännas efter en särskild analys. Lägsta nivå gäller även för järnvägar, riksvägar, vägar utan reella förbifartsmöjligheter och andra centrala infrastukturobjekt som bland annat pumpstationer och elcentraler.

Översvämning till följd av ökad nederbörd

Skyfall är kraftig nederbörd som faller på kort tid inom begränsade områden. Dessa kan ge upphov till översvämningar om ledningsnät blir fyllda och vattnet inte hinner rinna undan. Skyfallen förväntas

öka med 25 procent till slutet på seklet och kan ge upphov till samhälleliga problem. Exempel på problem kan vara att samhällsviktiga funktioner upphör att fungera - elförsörjning slås ut, tillgänglighet till sjukhus störs etc. Vidare kan översvämningar orsaka stora ekonomiska skador på byggnader och konstruktioner.

Bebyggelse ska hållas borta från översvämningsområden och instängda områden där hanteringen av dagvatten kan bli svårhanterlig. Ett område bör planeras och höjdsättas så att ingen känslig infrastruktur eller byggnader skadas. Grundprincipen är att byggnader ska placeras på höjdpartier och grönytor anläggs i lågstråk.

- Ny bebyggelse planeras utan risk för översvämningar till följd av höjda havsnivåer. Länsstyrelsens riktlinjer för exploatering i riskområden för översvämning följs. Avsteg från riktlinjerna kan godkännas efter en särskild analys.
- Ny bebyggelse lokaliseras i regel på höjdpartier så att den inte riskerar att utsättas för översvämning, ras eller skred på grund av nederbörd.
- Lågstråk, instängda områden och övergripande avrinningsstråk reserveras till grönytor där dagvatten kan fördröjas.

Ras, skred och erosion

Erosion av olika slag kan uppstå exempelvis från vågor, strömmande vatten, vind och is. Inre erosion kan också förekomma, vilket uppstår i finkornig friktionsjord då grundvattenströmmar för med sig partiklar. För att erosion ska uppstå är en förutsättning att det finns erosionskänsligt jordartsmaterial, såsom silt eller finsand, samt ett flöde eller vind som är tillräckligt stort för att lösgöra och transportera materialet. Förutsättningar för erosion finns både längs sjöar och vattendrag i Tyresåns sjösystem och Östersjökusten.

I områden med skredförutsättningar bör därmed aktsamhet iakttas vid planering och byggande och enligt länsstyrelserna bör kommunerna besluta om i vilka områden fördjupade geotekniska utredningar måste göras för att få kunskap om förutsättningar för ny bebyggelse samt eventuella behov av åtgärder för befintlig bebyggelse.

- Ingen ny bebyggelse ska tillkomma i ras- och skredriskområden utan att geoteknisk utredning genomförts och eventuella åtgärder vidtagits.

Luftföroreningar

Det finns anledning att skapa beredskap för framtida transporter med tanke på kommande skärpningar av miljökvalitetsnormer och kommuns framtida utbyggnad. Det görs genom att söka lösningar som förbättrar eller minimerar negativ påverkan på luftmiljön. Vid planering av bebyggelsestruktur strävar därför kommunen efter att minimera transportbehoven, prioritera gång- och cykeltrafikanter samt att skapa underlag för en god kollektivtrafikförsörjning.

- För att minska luftföroreningarna arbetar kommunen med att underlätta för gång-, cykel- och kollektivtrafikanter samt minska bilanvändningen.

Förorenade områden

Länsstyrelsen i Stockholms län har identifierat närmare 500 förorenade platser i Haninge kommun. Dessa områden är förorenade på ett sådant sätt att de kan medföra skada eller risk för människors hälsa eller miljö och påverkar därför möjligheten att bo på och använda marken. Områdena har förorenats på olika sätt på grund av tidigare verksamheter på platsen och delas in i fyra klasser där riskklass1 hör till de områden som anses utgöra störst risk för miljö och hälsa. Generellt är riskklass 1 och 2 mest prioriterade att utreda och undersöka vidare.

I Tungelsta och Västerhaninge finns ett stort antal före detta handelsträdgårdar som identifierats som potentiellt förorenade områden. I de områden där det har bedrivits militär verksamhet (Berga och Gålö på fastlandet) har flera objekt identifierats. Kända förorenade områden, som finns registrerade hos kommunen, bör vid ändring av markanvändningen eller utveckling utredas gällande föroreningarnas innehåll och omfattning och vid behov saneras.

- Vid bebyggelse i områden där risk finns för föroreningar i marken föregås bygget alltid av miljötekniska markundersökningar samt hydrologiska (grundvatten) undersökningar. Eventuella efterbehandlingsåtgärder genomförs alltid före byggstart.

Radon

Radon är en osynlig och luktfri radioaktiv gas som finns i mark, luft och vatten. Radonstrålning är i de flesta fall ingen stor riskkälla

men om man under lång tid bor i ett hus med höga radonhalter ökar risken för lungcancer. Marken är den vanligaste radonkällan och det går inte att vara säker på att marken är radonfri förrän mätningar har gjorts. Inför all nybyggnation bör därför radonmätningar göras. Om mätningarna visar på höga radonvärden ska byggnaderna byggas radonsäkert.

Rikt- och gränsvärde för högsta radonhalt i nya byggnader och befintliga bostäder och lokaler som används för allmänna ändamål är 200 Bq/m3.

- Om byggnader uppförs i ett område med hög radonhalt ställs krav på att dessa byggs med radonsäker grundläggning.

Strålning

Magnetfält kan ge upphov till omedelbar hälsopåverkan, som till exempel nerv- och muskelretningar. Styrkan på dessa magnetfält överskrider dock rejält de nivåer som normalt finns i vår omgivning. Däremot finns osäkerhet kring påverkan på lång sikt, som för sambandet mellan barnleukemi och exponering för magnetfält från kraftledningar[8].

Strålsäkerhetsmyndigheten tillsammans med Socialstyrelsen, Arbetsmiljöverket, Elsäkerhetsverket och Boverket ger följande rekommendationer vid samhällsplanering och byggande:

- Sträva efter att utforma eller placera nya kraftledningar och elektriska anläggningar så att exponering för magnetfält begränsas.
- Undvik att placera nya bostäder, skolor och förskolor nära elanläggningar som ger förhöjda magnetfält.
- Sträva efter att begränsa fält som starkt avviker från vad som kan anses normalt i hem, skolor, förskolor respektive aktuella arbetsmiljöer.

För att minska påverkan från elektromagnetiska fält är det på sikt rekommenderat att gräva ner kraftledningarna i kommunen eftersom det ofta ger försumbara magnetfält i marknivå.

[8] *Strålsäkerhetsmyndighetens hemsida, 2014-11-07: http://www.stralsakerhetsmyndigheten.se/start/Magnetfalt--tradlos-teknik/*

Miljöfarlig verksamhet

Miljöfarlig verksamhet är all användning av mark, byggnader eller anläggningar som kan ge upphov till utsläpp till mark och vatten eller medföra andra störningar för människor eller miljön.

I Haninge finns ett antal större industriområden som Jordbro, Håga och Handens industriområde där industrier och andra miljöfarliga verksamheter är belägna. Dessa verksamheter kan ofta vara störande genom exempelvis luftföroreningar och buller. De kräver normalt stora skyddsavstånd till närmaste bostadsbebyggelse. I de mindre industriområdena som Brandbergen, Skäggsmo och Kvarntorps industriområde utgörs verksamheterna ofta av småindustri, handel och mindre störande verksamheter.

Rekommenderade skyddsavstånd mellan industrier och bostadsbebyggelse ges av Boverket. Om det finns intresse att avvika från rekommenderade skyddsavstånd bör en riskanalys göras i tidigt planskede.

Verksamheter och industrier med begränsad eller utan omgivningspåverkan kan med fördel integreras i bebyggd miljö. Vid samlokalisering bör frågor som störningar från exempelvis trafik, lastning, lossning, avfallshantering och buller från fläktar utredas.

Buller

Buller definieras som allt oönskat ljud och är ett utbrett miljö- och folkhälsoproblem. Trenden pekar mot att fler kommer att besväras av trafikbuller i framtiden med ökad trafik och fler boende i tätorter[9]. För nå miljökvalitetsmålet ”En god bebyggd miljö” är det en utmaning att minska påverkan från trafikbuller[10].

Miljökvalitetsnormen för buller infördes år 2004. För att följa miljökvalitetsnormen ska kommuner med en befolkning på över 100 000 invånare vart femte år göra bullerkartläggningar och därefter ta fram och fastställa åtgärdsprogram för att minska bullerstörningar.

Haninge kommun bör arbeta aktivt med ljudmiljön i syfte att minimera mängden bullriga miljöer, men också för att främja platser med en god ljudmiljö inom tätbebyggt område och säkra

[9] *Naturvårdsverkets hemsida, 2014-10-16: http://www.naturvardsverket.se/Sa-mar-miljon/Manniska/Buller/*

[10] *Miljömålsportalen, 2014-10-29: http://www.miljomal.se/Miljomalen/15-God-bebyggd-miljo/*

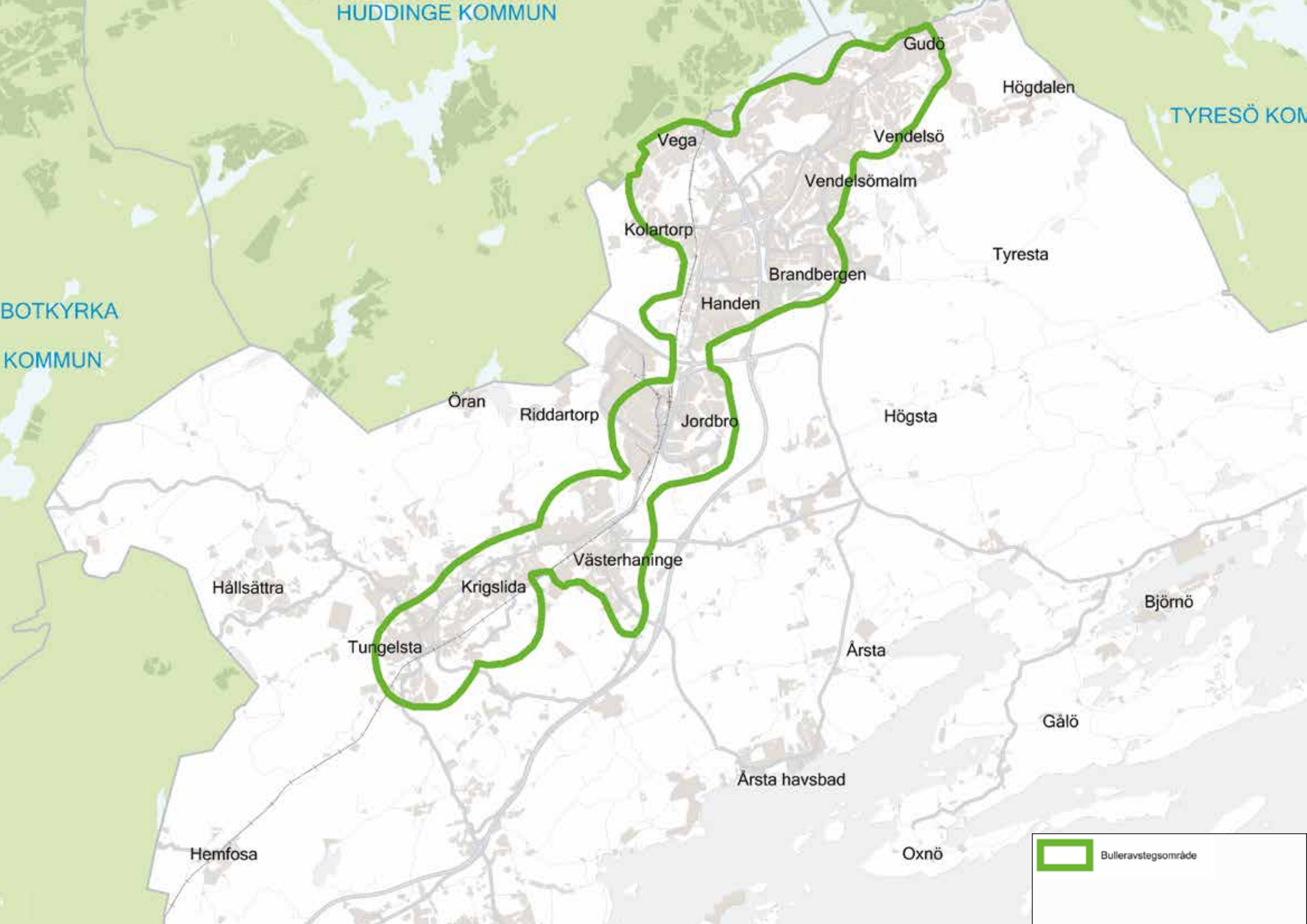
HUDDINGE KOMMUN
TYRESÖ KOM
BOTKYRKA
KOMMUN
Gudö
Högdalen
Vega
Vendelsö
Vendelsömalm
Kolartorp
Tyresta
Brandbergen
Handen
Öran
Riddartorp
Jordbro
Högsta
Västerhaninge
Hållsättra
Krigslida
Björnö
Tungelsta
Årsta
Gålö
Årsta havsbad
Hemfosa
Oxnö
Bulleravstegsområde

tysta områden för rekreation och återhämtning. En god ljudmiljö och tysta områden är attraktiva tillgångar i en storstadsregion som bör tillvaratas och utvecklas.

Arbetet för god ljudmiljö ska ske aktivt och medvetet. Buller kan fångas och kanaliseras genom samhällsplaneringen i tätbebyggda områden. När bebyggelse placeras närmare gatan möjliggörs tystare gårdar och bättre ljudmiljöer för såväl privat som offentligt bruk.

Undervisningslokaler för skola och förskola lokaliseras med fördel till lägen där ekvivalent ljudnivå klaras utan avsteg. Bullernivån vid fasad är dock av mindre betydelse för undervisningslokaler än för bostäder. Däremot är det viktigt att tillräckligt tysta miljöer säkras på skolgårdar och lekytor. Riktvärdet 55 dB(A) ekvivalent nivå bör hållas för skol- och lekgårdar i sin helhet, i enlighet med WHO:s rekommendationer.

- På skol- och lekgårdar eftersträvas högst 55 dB(A) ekvivalent nivå.

Avstegsfall

Avsteg från nationella riktvärden för buller bör accepteras för bostäder i centrala lägen med bebyggelse av stadskaraktär, t.ex. ordnad kvartersstruktur och god tillgång till kollektivtrafik, i enlighet med den praxis som utvecklats i Stockholms län.

- Exploateringsområden där avsteg bedöms vara tillämpliga framgår av Haninges bulleravstegskarta.

Skyddsavstånd

I Haninge transporteras farligt gods på de rekommenderade primära transportlederna Nynäsbanan (järnvägen), väg 73 (Nynäsvägen) och väg 259 (Tvärförbindelse Södertörn) som används för genomfartstrafik. De sekundära transportlederna är främst avsedda för lokala transporter från det primära nätet, för leverantör eller mottagare av farligt gods.

Det sekundära vägnätet består för närvarande av väg 227 (Dalarövägen), väg 257 (Tungelstavägen, mellan Västerhaninge trafikplats och Tungelsta), väg 260 (Gudöbroleden), väg 560 (Vitsåvägen, mellan Fors trafikplats och Årsta brygga) samt väg 561 (Österhaningevägen).

För att garantera en trygg och säker miljö genomförs en särskild riskanalys vid detaljplanering inom 150 meters avstånd från leder för farligt gods. Om det finns ett högt bebyggelsetryck och i övrigt få begränsningar för ny bebyggelse görs en fördjupad riskanalys. Den undersöker möjliga skyddsåtgärder som skulle kunna möjliggöra ny bebyggelse inom rekommenderat skyddsavstånd. Rekommenderade skyddsavstånd återfinns i Länsstyrelsens publikationer.

- Vid utveckling nära verksamheter och infrastruktur med skyddsavstånd görs en avvägning mellan de olika intressena. I lägen med starka bebyggelsemotiv görs en fördjupad riskanalys.
- Verksamheter med skyddsavstånd flyttas om möjligt ut från kollektivtrafiknära lägen till lägen där de inte står i konflikt med stadsutvecklingen.

Hästar

I Haninge finns cirka 2 000 hästar och intresset för hästar är utbrett. Kommunen främjar hästnäringen eftersom den skapar arbetstillfällen för många människor. Hästen har även betydelse för exempelvis det öppna landskapet, friluftslivet, besöksnäringen och för rehabilitering. Den är därför en viktig resurs som behöver få finnas på landsbygden och det finns utvecklingspotential.

Hästnäringen kan innebära olägenheter för människors hälsa genom exempelvis allergier och lukt. Spridningen av allergener beror dock på olika omständigheter på plats och avtar i takt med att avståndet från stall eller hästhagar ökar.

Haninges hästpolicy är vägledande vid planering för och invid hästanläggningar. Fastställda generella skyddsavstånd finns inte utan dessa fastställs från fall till fall. Möjligheten till utveckling av hästnäringen och ridsporten har stor betydelse i bedömningen eftersom hästen har positiva effekter för människor, samhällsekonomin och den levande landsbygden. God samexistens mellan djurhållning och bebyggd miljö går att åstadkomma.

- Planering av bebyggelse invid hästanläggningar görs utifrån den enskilda platsens förutsättningar och vägs mot möjligheten att utveckla hästnäringen och ridsporten.

Obebyggd miljö

Grönstruktur

Grönstrukturen är det gröna nätverk av bland annat naturområden, parker, trädgårdar och bostadsgårdar som finns i och runt tätorterna. Grönstrukturen renar luft och vatten och ger förutsättningar för ett gott lokalklimat, biologisk mångfald och fungerande ekosystem. Grönstrukturen skapar även förutsättningar för möten mellan människor och är en plats friluftsliv, lek, promenader och fysisk träning.

Nedre Rudansjön.

Blåstrukturen består av sjöar, vattendrag, hav och grundvatten. Vissa delar, som grundvattenmagasin, är inte synliga men har en viktig roll i det hydrologiska kretsloppet, för vattenkvaliten och för samhällets möjlighet att tillgodogöra sig resursen. I det här kapitlet redovisas de delar av grön- och blåstrukturen som ligger utanför tätorterna i kommunens obebyggda miljö.

Naturen runt hörnet

Haninge kommun kännetecknas av att det alltid är nära till natur, skärgård och hav. Hit kommer besökare från hela regionen för att ta del av friluftsliv och naturupplevelser. Naturen i Haninge erbjuder stora barrskogsområden, odlingslandskap, lövskogar och skärgård. Här finns större skogsområden med mycket äldre skog och därmed en rik biologisk mångfald. Hällmarkstallskog är en skogstyp som är ovanlig i ett internationellt perspektiv men karaktäristisk för stora delar av Haninges skogsbygd. På vissa sträckor, exempelvis vid Häringe och på Gålö, växer ädellövskogar med framförallt ek.

Även skärgårdsöarna är skogsklädda, oftast med barrskog, men på öar med mer näringsrik jordmån växer frodiga lövskogar. På Utö och Ornö finns exempelvis större områden med ädellövskog. Längre ut i kustbandet avtar vegetationen och längst ut i ytterskärgården består öarna mestadels av klippor och skär.

Vi vill att alla människor på ett enkelt sätt ska kunna ta sig ut och vistas i naturen. Människor söker olika upplevelser i naturen och det är därför viktigt att det finns markerade vandringsleder, rastplatser och motionsspår samtidigt som det finns naturområden som ger möjlighet att uppleva skogskänsla, tystnad och orördhet. Det är även angeläget att mark för camping finns i nära anslutning till naturen och att dessa helst också kan nås med kollektivtrafik.

Tyresta

Tyresta nationalpark är tillsammans med Tyresta naturreservat ett av de största orörda skogsområdena i Sverige nedanför fjälltrakterna. Tyresta blev nationalpark 1993 och bjuder på en unik urskog, klara skogssjöar och ett stort antal ovanliga växter och djur.

Naturreservatet runt nationalparken fungerar som en buffertzon mot ny bebyggelse. Totalt är området nästan tre mil i omkrets. För att möjliggöra för besökare att snabbt och effektivt nå den tysta och orörda naturen i nationalparken kan en ny alternativ entré till Tyresta utredas vidare.

- Alla anläggningar för besökare i kommunens naturreservat och värdefulla naturområden, så som vägvisning, ledmarkeringar, rastplatser, parkeringsplatser med mera ska ha god standard.

Biologisk mångfald och skydd av värdefull natur

Haninge har en varierad och förhållandevis sammanhängande natur med en rik biologisk mångfald, speciellt knuten till skogslandskapet, skärgården och odlingslandskapet. För att denna mångfald ska bevaras för kommande generationer behöver vi särskilt värna områden med höga naturvärden. Utöver att skydda de mest värdefulla naturområdena behöver vi se till att dessa har förbindelse med varandra via gröna stråk för att deras värden ska bestå. Exempel på skyddsvärda områden som bör utredas för olika typer av skydd är Högstaskogen och skogarna runt Hemfosa-Träsksjön.

Kommunens arbete med att skydda värdefull natur ska i första hand utgå ifrån Naturkatalogens sammanhängande områden med höga naturvärden samt områden utpekade som svaga samband i rapporten Ekologiska landskapssamband.

- Kulturlandskapets och skogsmarkens värden bevaras och utvecklas med avseende på natur, kulturmiljö och friluftsliv.
- Områden med höga naturvärden enligt kommunens Naturkatalog skyddas så att åtgärder som skadar deras värden undviks. Om påverkan ändå sker ska relevanta åtgärder för ekologisk kompensation vidtas.

Ekologiskt särskilt känsliga områden (ESKO)

Enligt miljöbalken ska varje kommun definiera de områden som är ekologiskt särskilt känsliga, så kallade ESKO-områden. Att ett område är ekologiskt särskilt känsligt definieras av att dess ekosystem lätt förändras negativt vid störning. Sällsynta djur eller växter inom ett område fungerar ofta som indikator på att området är särskilt ekologiskt känsligt.

- De ekologiskt särskilt känsliga områdena (ESKO-områden) beaktas så att åtgärder som skadar områdets specifika känslighet undviks.

Ekologisk kompensation

Ekologiska kompensationsåtgärder ska vidtas i de fall värdefulla naturområden tas i anspråk för exploatering. Syftet är att säkerställa tillgång till värdefulla natur- och rekreationsområden samtidigt som kommunens tätorter förtätas. Exploatering av orörda grönområden ska i första hand undvikas genom att exploatering sker i centrala delar, på redan exploaterad mark och genom en hög exploateringsgrad. Riktlinjer för ekologisk kompensation tas fram.

- Ekologisk kompensation används när värdefulla naturområden tas i anspråk för bostadsbebyggelse eller verksamhetsutveckling.

Gröna kilar

Haninges gröna kilar och stora opåverkade områden är en viktig tillgång för invånare och besökare och har stor betydelse för möjligheten till friluftsliv och rekreation. Den goda tillgången till grönområden gör kommunens bostadsorter attraktiva. De gröna kilarna har också stor ekologisk betydelse som hemvist och spridningskorridorer för både växter och djur. Det finns sammanlagt tio gröna kilar i Stockholms län varav två stycken, Hanvedenkilen och Tyrestakilen, delvis ligger i Haninge kommun. De gröna kilarna sträcker sig över kommungränserna och förvaltas och utvecklas därför med fördel i samverkan mellan kommunerna. Regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen, RUFS 2010, anger att de gröna kilarna ska bevaras, utvecklas och göras tillgängliga för invånarna.

Större mark- och vattenområden som inte alls, eller endast obetydligt är påverkade av exploateringsföretag eller andra ingrepp i miljön ska så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt påverka områdets karaktär. Ett stort opåverkat område är ett område större än 200 hektar.

Större opåverkade områden i Haninge är Hanveden, skogarna kring Hemfosa-Träsksjön samt Tyresta-Åva. Dessa områden är av stor betydelse för både naturvärden och det rörliga friluftslivet. Både Hanveden och Tyresta-Åva är också av riksintresse för friluftslivet och Tyresta-Åva-området är även av riksintresse för naturvärden.

Rapporten "Ekologiska landskapssamband" är framtagen av Calluna AB 2014 och identifierar svaga, speciellt viktiga samt fungerande ekologiska landskapssamband på lokal nivå i Haninge kommun.

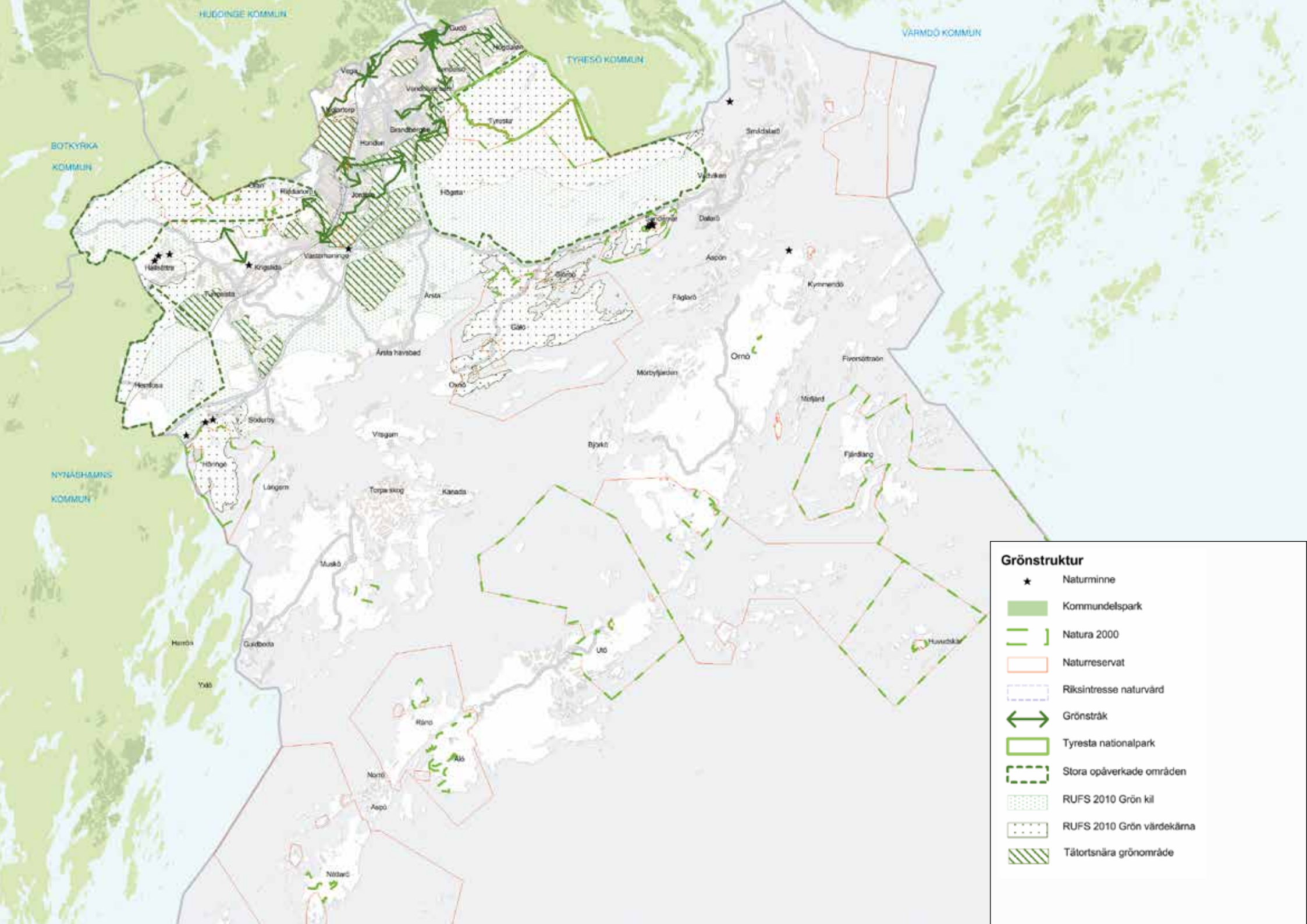

Grönstruktur

- Naturminne
- Kommundelspark
- Natura 2000
- Naturreservat
- Riksintresse naturvård
- Grönstråk
- Tyresta nationalpark
- Stora opåverkade områden
- RUFS 2010 Grön kil
- RUFS 2010 Grön värdekärna
- Tätortsnära grönområde

Skogsområdena runt Hemfosa-Träsksjön räknas också som stora orörda områden även om både järnvägen och väg 73 skär rakt genom.

Stora delar av Haninges skärgård kan också betraktas som orörda och opåverkade.

- De gröna kilarna och andra stora opåverkade områden värnas, vilket även innebär att åtgärder som splittrar och skapar barriärer inom dem ska undvikas.

Tysta områden

I Haninge finns det skogar där du kan vandra länge utan att höra några ljud från varken trafik eller verksamheter. Det är ovanligt i en storstadsregion som Stockholm och därför har Stockholms läns landsting identifierat sådana tysta områden som har särskilt höga värden för friluftslivet på grund av få eller inga onaturliga ljud. Alla områden med mindre än 45 dBA ljudpåverkan har angivits som tysta områden.

I Stockholms skärgård finns sedan 2008 två så kallade hänsynsområden/tysta områden varav det ena gäller skärgårdsområdet kring Huvudskär i Haninge kommun. I ett hänsynsområde ombeds alla att visa extra hänsyn genom att exempelvis inte köra snabbare än 5 knop, använda motor så lite som möjligt, inte åka vattenskoter samt att dämpa musik och prat. En framtida bullerkartering av kommunen kommer att visa var dessa tysta områden finns.

- Tysta områden värnas och främjas.

Blåstruktur

Vattenförekomster

EU:s Ramdirektiv för vatten, ofta kallat vattendirektivet, har antagits som svensk lag. Direktivet ger ett gemensamt regelverk och en helhetssyn på hur EU:s vattentillgångar skall uppnå god kvalitet. För ett antal sjöar, vattendrag, kustområden och grundvatten, formellt benämnda vattenförekomster, har man fastställt miljökvalitetsnormer. Direktivet anger att för ytvatten skall god kemisk och ekologisk status skall ha uppnåtts senast 2021. För grundvattenförekomster anges att god kemisk och kvantitativ status skall uppnås. I vattenförekomster där detta inte är möjligt kan tidgränsen förlängas till 2027.

Sjöar och vattendrag.

I Haninge finns endast en sjö (Drevviken) samt tre vattendrag (Vitsån, Rocklösaån och Husbyån) angivna som vattenförekomster. Övriga vattenförekomster är olika skärgårdsområden. Generellt sett har Haninges vatten en god kemisk status, kvicksilver undantaget. Den ekologiska statusen är en sammanslagen bedömning av en rad olika parametrar. Ingen av Haninges ytvattenförekomster uppnår god ekologisk status och den sammantagna bedömningen blir därför att ingen vattenförekomst uppnår god status.

Drevviken, som vi delar med tre andra kommuner, tar emot stora volymer dagvatten från vägar och bebyggda områden inom hela sitt avrinningsområde. Från Haninge tar Drevviken emot dagvatten både från Brandbergen/Norrby gärde samt från Vegaområdet. Haninge belastar även sjön med näringsämnen från enskilda avlopp.

För att uppnå god status behöver halterna av näringsämnen halveras och mängden partiklar minskas kraftigt. Balansen mellan växt- och djurplankton samt balansen mellan olika fiskarter behöver förbättras. Vid fritidsfiske tas oftast endast rovfiskar som gös, abborre och gädda vilket resulterar i att andelen bytesfiskar ökar. Detta i sin tur påverkar sammansättningen av djurplankton och växtplankton på ett negativt sätt. Utsättande av rovfisk, både i Drevviken och i kustvatten och vattendrag, gynnar därför den naturliga balansen.

Vid fortsatt exploatering av dessa områden är det därför av stor vikt att planeringen av dagvattenåtgärder, både flödesdämpande och näringsreducerande, i tidigt skede kommer in i planprocessen och att mycket stor hänsyn tas till behovet att rena dagvattnet. Tyresåns sjösystem, där Drevviken är den sjö som samlar ihop flödena från hela avrinningsområdet, har ett åtgärdsprogram gemensamt för alla kommunerna i systemet. Där föreslås ett stort antal åtgärder som syftar till att uppnå vattendirektivets mål.

Vitsån och Rocklösaån belastas både av näringsämnen från jordbruksmark, enskilda avlopp samt från Fors reningsverk. Husbyån belastas av föroreningar både från vägar och från olika verksamhetsområden. Båda åarna mynnar i Hårsfjärden. Båda åarna är även viktiga reproduktionsplatser för havsöring. Vid exploatering i avrinningsområdena för dessa åar måste minskning av halterna av näringsämnen och partiklar få hög prioritet. Likaså måste dagvattenåtgärder vidtas för att dämpa höga vattenflöden.

Haninge har ett antal sjöar och vattendrag, benämnda övrigt vatten, som har god kvalitet och höga naturvärden. Dessa ligger ofta i början av de tillflöden som når de olika vattenförekomsterna. Det är av mycket stor vikt att dessa sjöar och vattendrag inte försämras och exploatering av dessa områden bör undvikas. Så länge som källflödena i ett vattensystem är friska så förmår även kraftigt förorenade vatten nerströms att självläka om föroreningskällorna elimineras.

Grundvatten

Haninge kommun har ett 15-tal grundvattenförekomster med god kemisk och kvantitativ status. Dessa är lokaliserade främst längt den åsbildning som löper genom kommunen i nord-sydlig riktning. Endast Sandemar och Dalarö uppvisar tecken på påverkan men inte i oroväckande omfattning. Haninge har relativt goda grundvattentillgångar som är en mycket viktig reserv om ordinarie vattenleveranser skulle förhindras. Flera av de grundvattenförekomster som används som reservvattentäkter har fått skyddsföreskrifter men ett antal andra, som i nuläget inte ligger i exploateringsområden, behöver få utökat skydd för att långsiktigt säkra vårt dricksvatten. Mycket grundvatten rinner ut i sjöar och vattendrag och grundvatten av god kvalitet underlättar för förorenade vatten att återhämta sig då föroreningskällorna eliminerats.

Stränder och strandskydd

Strandskyddet finns för att säkerställa allmänhetens tillträde till stränder och kustområden och även för att skydda känsliga djur- och växtarter och områden med höga naturvärden. I Stockholmsområdet är exploateringstrycket mycket högt och Länsstyrelsen har därför beslutat att stora delar av Haninges kustområden skall ha utökat strandskydd från det generella strandskyddet på 100 m utökat till 300 meter från strandlinjen. Även vissa grunda vattenområden, som Sandemar, kan omfattas av det utökade strandskyddet. Många stränder är viktiga för rekreation och fiske men även som lek- och uppväxtområden för många fiskarter. För användes betande djur på strandängarna vilket gynnade en mångfald av växter och insekter. Betningen av vass i strandkanten skapade också gynnsamma förhållanden för gäddornas lek. Att återställa igenvuxna stränder, med betande djur eller på annat sätt, tjänar därför flera syften.

Vattenbruk

I Haninge finns endast ett fåtal vattenbruk, främst odling av regnbågsforell och kräfta. På grund av den generellt höga näringsbelastningen i Östersjön kommer troligen inga nya öppna kassodlingar i skärgården att få tillstånd. Den enda möjligheten för kommunen att få en ökad lokal fiskproduktion blir att underlätta för recirkulerande eller slutna landbaserade odlingar att etablera sig. Eftersom dessa bör förläggas nära god tillgång på vatten, avlopp, energi och vägar bör lämpliga platser planeras in i kommunens planer för näringslivets expansion.

Havet

Haninges kustvatten och havsområden utgör ca 80 procent av kommunens totala yta. Östersjön har generellt en mycket hög belastning av näringsämnen och föroreningar. Ett alltför oreglerat fiske har även lett till att den ekologiska balansen är rubbad. Haninge bidrar med ytterligare belastning genom olika dagvattenflöden, reningsverk samt ett stort antal enskilda avlopp. Detta medför att ingen vattenförekomst i våra kustvatten når god status. Det finns dock ett antal åtgärder som kan förbättra situationen. Haninges pågående arbete med att inspektera enskilda avlopp visar på en stor förbättringspotential . Ändrade jordbruksrutiner och djurhållning samt en satsning på att åtgärda föroreningar i dagvattenflöden i samband med exploatering kan ge en stor effekt. Eftersom de mest kustnära vattenförekomsterna främst påverkas av flöden från land finns stora möjligheter att skapa lokala förbättringar. Återskapande av naturliga våtmarker, både uppströms och i kustbandet, binder mycket näringsämnen och bidrar samtidigt till att skapa goda miljöer för fisk och fågel. Utsättning av fisk samt skapande av lekplatser för olika fiskarter gynnar den ekologiska balansen och ökar samtidigt förutsättningarna för ett bra fritidsfiske.

Intresset för att utveckla och nyttja havet som en resurs för fler arbetstillfällen, ökad välfärd och livskvalitet ökar. Därmed ökar även anspråken på Sveriges havsområden. Sverige har en lång kuststräcka och förutsättningarna skiljer sig åt i olika delar. Östersjön har samtidigt stora miljöutmaningar om god miljöstatus ska uppnås till år 2020. Regionens utvecklingsplan anger att den marina miljön generellt behöver förbättras.

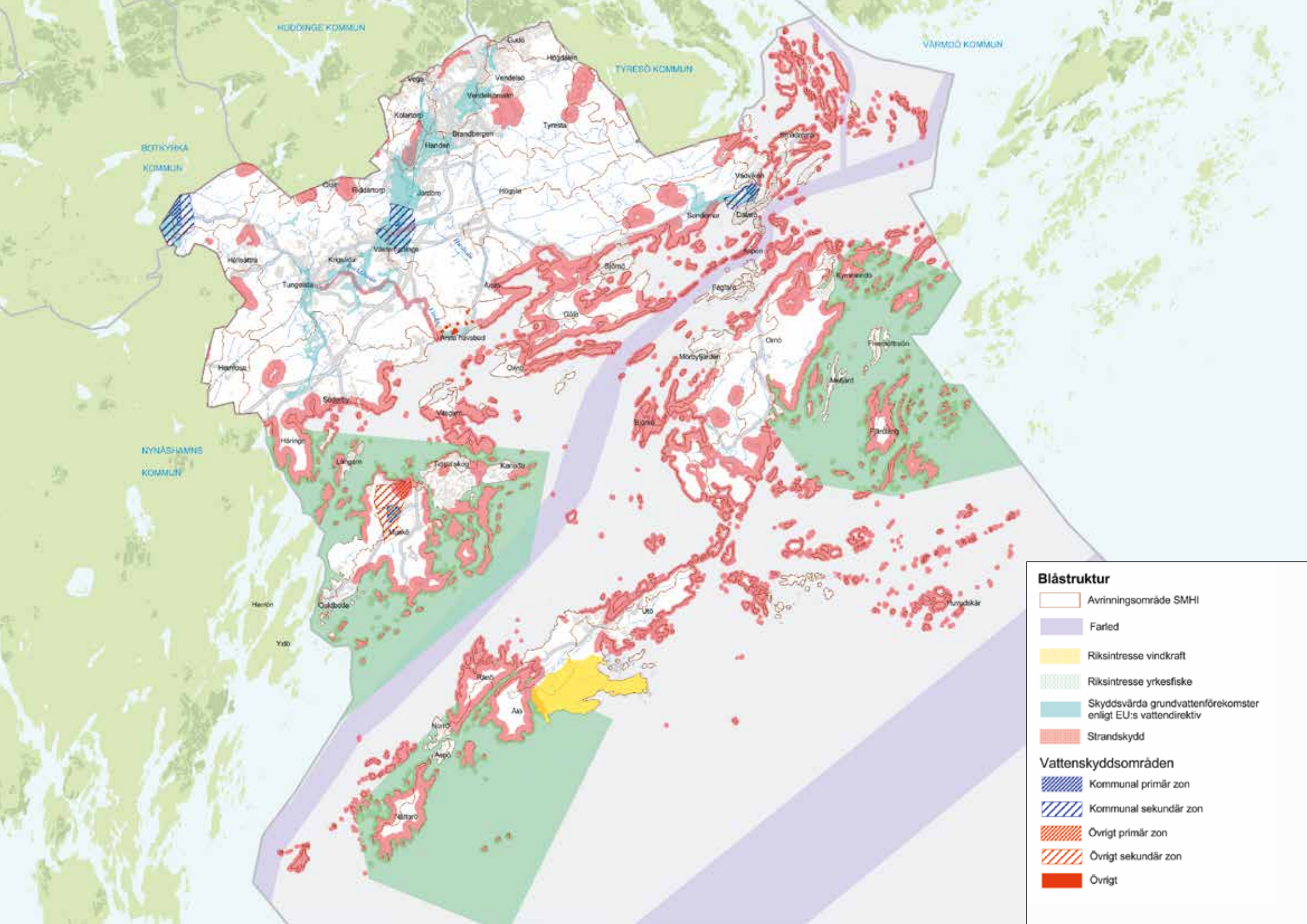
HUDDINGE KOMMUN
TYRESÖ KOMMUN
VÄRMDÖ KOMMUN
BOTKYRKA KOMMUN
NYNÄSHAMNS KOMMUN
Blåstruktur
Avrinningsområde SMHI
Farled
Riksintresse vindkraft
Riksintresse yrkesfiske
Skyddsvärda grundvattenförekomster enligt EU:s vattendirektiv
Strandskydd
Vattenskyddsområden
Kommunal primär zon
Kommunal sekundär zon
Övrigt primär zon
Övrigt sekundär zon
Övrigt

Haninge kommuns yta sträcker sig ut till territorialgränsen, 12 sjömil från den så kallade baslinjen, det vill säga lågvattenlinjen utmed kusten enligt sjökort. Det innebär att kommunen till 80 procent består av vatten och hav där en stor del utgörs av öppet hav som är en del av Östersjön.

I det öppna havsområdet utanför baslinjen finns flera intressen som kulturarv, friluftsliv och turism, både fritidsfiske och yrkesfiske, sjöfartsleder, försvaret och naturvård. Även energiutvinning som vindkraft och vågkraft skulle i framtiden kunna vara aktuella.

- Kommunen deltar i regionala åtgärder som syftar till ett hållbart nyttjande av havsområdet och som bidra till att förbättra Östersjöns vattenkvalitet.
- Utveckla skydd av särskilt värdefull marin natur- och kulturmiljö.

Mellankommunala intressen

Samhällsutvecklingen innebar att fler och fler frågor behöver uppmärksammas som mellankommunala och regionala. Många behov av samplanering är redan behandlade i den regionala utvecklingsplanen – RUFS 2010.

Andra har inte regional karaktär, utan behöver hanteras i kommunernas översiktsplaner. Det kan röra frågor om påverkan på vattenområden som delas av flera kommuner, utbyggnader av vägsystemet, nya bostadsområden, nya naturreservat med mera. Aven om vi som enskild kommun inte ensamma kan skapa en hållbar miljöutveckling sa är vi ansvariga för att se till att våra utvecklingsplaner minimerar eventuell negativ miljöpåverkan.

Geografiska områden som är av nationell betydelse för en rad olika samhällsintressen kan staten peka ut som områden av riksintresse. Områdena kan vara viktiga av olika skäl. Det kan exempelvis vara bevarandevärda områden som innehåller naturvärden eller kulturvärden som är angelägna för hela landet. Men det kan också vara förändringsområden som är viktiga för att de ska användas till någon exploatering, till exempel för vägar, järnvägar eller någon energianläggning. Områdena kan också vara betydelsefulla for någon näring, exempelvis fisket. Slutligen finns även områden som är viktiga för totalförsvaret.

Samarbeten

Haninge kommun ingår i flera mellankommunala samarbeten vars visioner och mål ska samspela med översiktsplanens inriktning, bland annat Borgmästaravtalet och föreningen Sveriges ekokommuner (SEKOM). Nedan beskrivs några av kommunens samarbeten som är relevanta för den översiktliga planeringen.

Det delregionala Södertörnssamarbetet består av kommunerna Haninge, Botkyrka, Nynäshamn, Salem, Södertälje, Huddinge, Tyresö och Nykvarn. I samarbetet ingår således alla de fyra regionala stadskärnor som ligger söder om Stockholms citykärna. Tillsammans finns en vision om att Södertörn år 2025 är en attraktiv del av Stockholm – Mälarregionen, med över en halv miljon invånare, som med tillväxt, mångfald och handlingskraft skapar livskvalitet och en långsiktig hållbar utveckling.

Haninge kommun är även medlem i de ideella föreningarna Kustvattenvårdsförbundet och Luftvårdsförbundet som mäter och beskriver miljötillståndet längs hela Svealandskusten respektive samordnar regionens miljöövervakning av luft.

Nordiska skärgårdssamarbetet är ett gränsregionalt myndighetssamarbete där Stockholms län och således även Haninges skärgård ingår. Samarbetet fokuserar på skärgårdsfrågor där kunskapsutbytet mellan regionerna ger ett mervärde.

Stråket Globen - Norvik

Stråket från Globen till Nynäshamn har en väl utvecklad transportinfrastruktur i form av motorväg och samtidigt pågår utbyggnad av järnvägen till dubbelspår. Denna infrastruktur är en styrka som ger förutsättningar för utveckling på östra Södertörn. Stråket har därför, inte minst med tanke på den planerade hamnen i Norvik, identifierats som Stockholmsregionens kanske viktigaste utvecklingsstråk. En stark utveckling av detta stråk är en viktig del i arbetet med att göra Haninge till en motor för tillväxt i regionen.

Haninge kommun ingår i ett regionalt planeringsprojekt tillsammans med Nynäshamn, Huddinge och Stockholm angående utvecklingen kring väg 73 mellan Globen och Nynäshamn. Projektet syftar till att gemensamt se över möjligheterna för näringslivsutveckling och bostadsförsörjning utmed stråket.

När företagsområden i Stockholms stad utvecklas till bostadsområden kommer företagare från dessa områden se sig om efter nya platser att etablera sig på. Haninge ligger mitt i stråket Globen – Norvik och här finns fortfarande tillgång till utvecklingsbar mark både för fler boende och för mer verksamheter. Den nya godshamnen Norvik kommer generera fler transporter utmed stråket vilket också skapar nya förutsättningar för utveckling även i Haninge.

Riksintressen

Bestämmelser om riksintressen finns i 3 och 4 kapitlet i Miljöbalken. De kan gälla för såväl områden som är skyddsvärda på grund av sina speciella natur- och kulturvärden som för områden som är av betydelse för ett speciellt nyttjande. Områdena kan även vara riksintressanta för totalförsvaret. Ett riksintresses värde eller betydelse för inte påtagligt skadas och det väger alltid tyngre än ett motstående lokalt allmänintresse. Områden av riksintresse ska prioriteras i den fysiska planeringen.

Riksintressen 3 kap. Miljöbalken

Yrkesfiske havsområdet, MB 3 kap. 5 §

Delar av Östersjön i närheten av Muskö, öster om Ornö, söder om Utö och omkring Nåttarö berörs av riksintressen för yrkesfisket. Kommunens planering tar hänsyn till dessa fiskevatten så att de inte påverkas på ett betydande sätt.

Naturvård, MB 3 kap. 6 §

I Haninge finns fem områden av riksintresse för naturvården; Tyresta – Åva, Stegsholm – Sandemar, Gullringekärret. Kymmendö och Arbottna. Dessa är kommunens mest värdefulla naturområden i ett nationellt perspektiv och visar landskapstyper, naturtyper och andra naturvärden som är karaktäristiska för landets olika naturgeografiska regioner. Kommunens planering tar hänsyn till dessa värden så att miljöerna inte påverkas på ett betydande sätt.

Friluftsliv, MB 3 kap. 6 §

I Haninge finns fyra områden av riksintresse för friluftslivet varav det största är den del av Stockholms skärgårds yttre del med intressen som exempelvis båtsport, bad, fritidsfiske och cykling. Övriga områden är Björkfjärden – Prästfjärdens övärld, Tyresta – Åva och Ågesta – Lida. Kommunens planering tar hänsyn till dessa friluftsområden så att miljöerna inte påverkas på ett betydande sätt.

Kulturmiljövård, MB 3 kap. 6 §

Haninge har åtta områden av riksintresse för kulturmiljövården; Österhaningebygden, Sandemar, Utö, Huvudskär, Sundby – Varnö, Dalarö – Jutholmen – Dalarö skans, Kymmendö och Älvsnabben. Dessa miljöer visar hur människan har nyttjat tillgängliga naturresurser och hur samhälle, näringsliv, sociala villkor, byggnadsskick och estetiska ideal har utvecklats. Kommunens planering tar hänsyn till dessa värden så att miljöerna inte påverkas på ett betydande sätt.

Järnväg, MB 3 kap. 8 §

Järnvägen mellan Älvsjö och Nynäshamn kallas Nynäsbanan och är dubbelspårig mellan Älvsjö och Tungelsta. Banan är av interregional betydelse och trafikeras främst av pendeltåg, men även av godståg ner till Jordbro. Haninges tätortsband ligger längs Nynäsbanan och här planeras den största bebyggelseutvecklingen. Riksintresset beaktas i planeringen.

Väg, MB 3 kap. 8 §

Väg 73 mellan Stockholm och Nynäshamn löper utmed hela kommunens tätortsband och utgör en förbindelse mellan regionala centra, vilket innebär att vägen är av särskild regional betydelse. Utmed motorvägen förespråkar kommunen placering av transportintensiva och ytkrävande företag i närhet till trafikplatserna. Mellan Handen och Brandbergen vill kommunen minska den barriäreffekt som väg 73 innebär och planerar därför för en ny övergång här.

Väg 259 utgör förbindelse mellan regionala centra, vilket innebär att vägen är av särskild regional betydelse. Kommunen tar hänsyn till riksintressena i sin planering.

Sjöfart, MB 3 kap. § 8

Den allmänna farleden Dalaröleden på sträckan Örngrund – Kanholmsfjärden med farledsklass 1 är av riksintresse för sjöfarten. Kusttrafiken på sträckan Kalmarsund - Svenska Björn med farledsklass 2 är också av riksintresse för sjöfarten. Kommunen tar hänsyn till riksintressena i sin planering.

Vindkraft, MB 3 kap. 8 §

På sydöstra Utö finns ett riksintresse för vindkraft. Kommunen tar hänsyn till riksintresset i sin planering.

Energidistribution, MB 3 kap. 8 §

Kraftledningsnätet i Stockholmsregionen består av stamnät, regionnät och lokalnät. Stamnätet är uppbyggt av ledningar och stationer för 400 kV och 220 kV och det förvaltas av Svenska Kraftnät. Länsstyrelsen har gjort bedömningen att stamnätet för elförsörjning med 400 kV och 220 kV ledningar/kablar inklusive transformatorstationer är av riksintresse. Kommunen tar hänsyn till riksintresset i sin planering.

Totalförsvaret, MB 3 kap. 9 §

Försvaret har anläggningar och verksamhet i Haninge som är av riksintresse. Mest känt är skjutfältet och hamnen vid Berga och på Muskö. Försvaret har dock även stora områden runt Utö med möjlighet till bland annat skjutövningar. Mellsten skjutfält vid Nåttarö och Stabbo skjutfält mellan Ornö och Utö är även två mindre områden utsedda till riksintresse för totalförsvaret. Utöver dessa finns även två riksintressen för sjöövningar utanför Muskö och Utö. Kommunen kontaktar försvarsmakten i ett tidigt skede om ovan nämnda riksintressen kan komma att beröras av en plan.

Riksintressen 4 kap. Miljöbalken

Riksintressen enligt Miljöbalkens 4 kapitel är områden som i sin helhet är av riksintresse och är utpekade med geografiska namn direkt i lagtexten. Nedan framgår hur de som berör Haninge (Kustområdet och skärgården samt Natura 2000-områden) ska tillgodoses i den översiktliga planeringen.

Kustområdet och skärgården, MB 4 kap. 4 §

Stockholms läns kustområde och skärgård sträcker sig från Arkösund och Oxelösund i söder till Singö, Öregrund och Forsmark i norr. Det utgör i sin helhet ett riksintresse som ett av Sveriges mest värdefulla landskap med stora natur- och kulturvärden och med betydelse för friluftsliv och turism. Haninge kust och skärgård sträcker sig från Ängsön, Gränö och Kalvholmen i norr till Nåttarö och Mällsten i söder.

Exploatering och andra ingrepp i miljön gör endast om det kan ske på ett sätt som inte påtagligt skadar områdenas befintliga värden. Fritidsbebyggelse tillförs endast i form av komplettering till befintlig bebyggelse. Bestämmelserna utgör inte hinder för utvecklingen av befintliga tätorter eller av det lokala näringslivet.

Natura 2000, MB 4 kap. 8 §

Natura 2000-områden omfattas av bestämmelser om områdesskydd enligt Miljöbalken. Det är länsstyrelserna som föreslår områdena och EU som fattar beslut. EU-länderna har kommit överens om vilka områden som är av gemensamt intresse. Syftet är att värna naturtyper, arter och deras livsmiljöer. I Haninge finns 15 stycken Natura 2000-områden, sex stycken på fastlandet och nio stycken i skärgården. Kommunens planering tar hänsyn till dessa värden så att miljöerna inte påverkas på ett betydande sätt. På fastlandet Tyresta – Åva, Sandemar, Stegsholm (Gålö), Riddartorpsmossen, Hanveden och Häringe – Hammersta. I skärgården Ytteräng (Muskö), Södra Nåttarö, Ålö, Rånö - Ängsholmen, Utö, Varnöfladen (Ornö), Öster Ladängen (Ornö), Fjärdlång och Huvudskär.

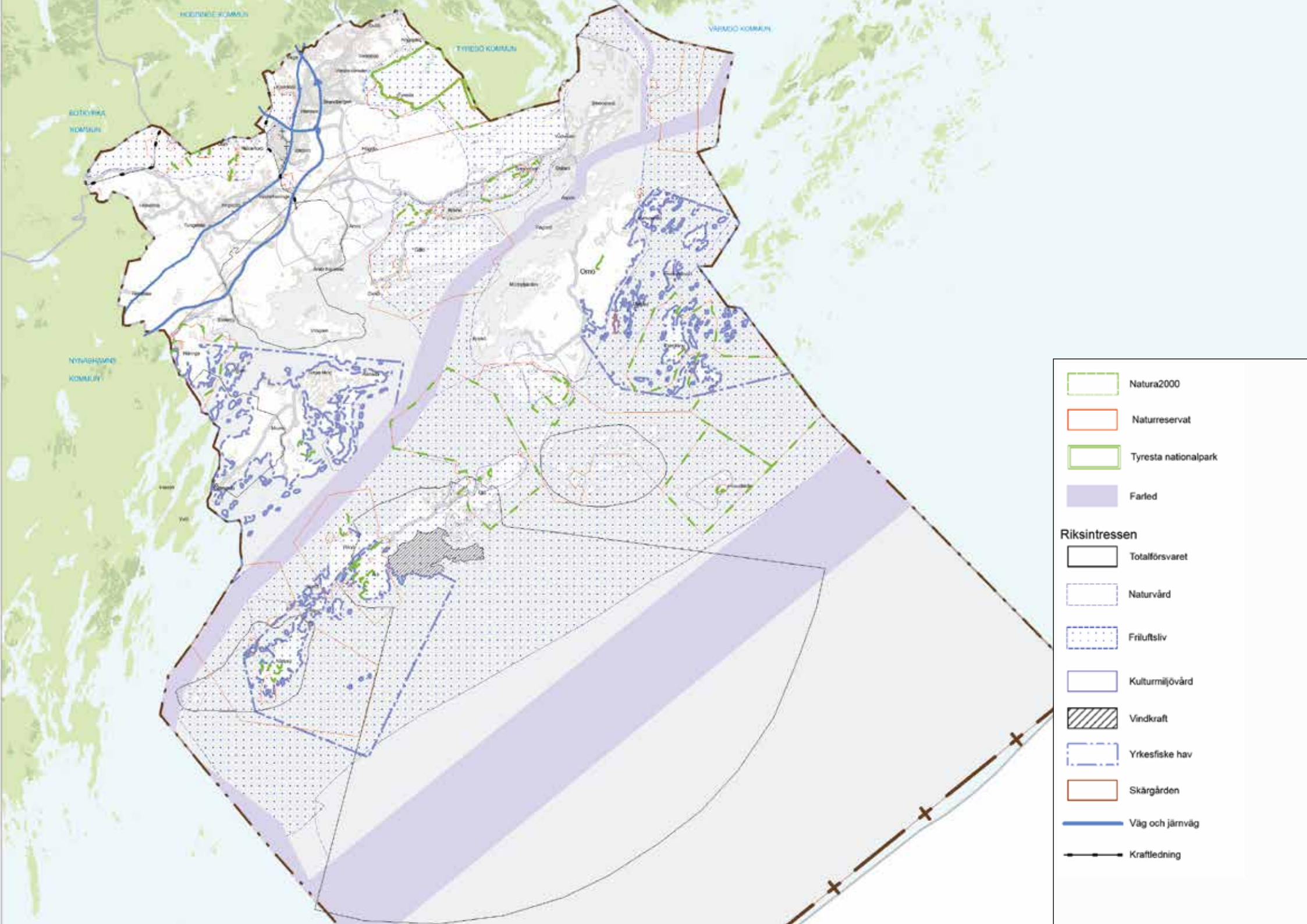
HOBITTNEC KOMMUN
TYRESÖ KOMMUN
VÄRMDÖ KOMMUN
BOTKYRKA KOMMUN
NYNÄSHAMN KOMMUN
Ormö
Natura2000
Naturreservat
Tyresta nationalpark
Farled
Riksintressen
Totalförsvaret
Naturvård
Friluftsliv
Kulturmiljövård
Vindkraft
Yrkesfiske hav
Skärgården
Väg och järnväg
Kraftledning

Hållbarhetsbedömning

Bakgrund

Haninge kommun har tagit fram ett förslag till en ny översiktsplan – Översiktsplan 2030. En översiktsplan är, enligt miljöbalkens definition, en plan som i princip alltid kan antas innebära betydande miljöpåverkan. En miljöbedömning ska därför genomföras för översiktsplanen och en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) ska upprättas. Syftet med miljöbedömningen är enligt miljöbalken att integrera miljöaspekter i planen så att en hållbar utveckling främjas.

Haninge kommun har valt att utvidga miljöbedömningen till en hållbarhetsbedömning där ekologiska/miljömässiga, sociala och ekonomiska aspekter konsekvensbedöms. Hållbarhetsbedömningen uppfyller dock miljöbalkens krav på miljökonsekvensbeskrivningar, har genomförts stegvis och skett integrerat och parallellt med översiktsplanearbetet.

Avgränsning och alternativ

Hållbarhetsbedömningens avgränsning har arbetats fram tillsammans med Haninge kommuns tjänstemän och behandlar tre olika dimensioner av hållbarhet; ekologisk/miljömässig, social och ekonomisk dimension. Konsekvenserna beskrivs på en övergripande nivå med fokus på Haninge kommun men även Stockholmsregionen i ett mer regionalt perspektiv. Konsekvenserna beskrivs i huvudsak för år 2030.

Hållbarhetsbedömningen omfattar dels planförslaget, det vill säga ÖP 2030, dels ett nollalternativ (vad händer om planförslaget inte antas och realiseras) och ett scenario Låg. Nollalternativet innebär att befintlig översiktsplan från 2004 även i fortsättningen är gällande, vilket i många delar liknar ÖP 2030. Scenario Låg innebär att kommunens nya översiktsplan antas men att olika omvärlds- och marknadsfaktorer gjort så att kommunens tillväxt avtar med en lägre befolkningsutveckling och ett avtagande bostadsbyggande.

Bidrar översiktsplanen till hållbar utveckling?

Översiktsplanens (inklusive scenario Låg och nollalternativet) möjligheter att i ett lokalt perspektiv bidra till en hållbar utveckling har utvärderats med hjälp av ett värderosdiagram (se nästa sida). I värderosen beskrivs hur hållbara de olika alternativen/scenariona är. Värderosen ska betraktas som en bedömning av förutsättningarna att nå en hållbar utveckling och inte som ett absolut värde på hållbarhet.

Hållbarhetsbedömningen och värderosen visar att ÖP 2030, nollalternativet och scenario Låg har olika stora möjligheter att bidra till en hållbar utveckling. Samtliga alternativ/scenarion har frågor som kommunen behöver arbeta vidare med i fortsatt planering för att en hållbar utveckling ska kunna uppnås.

ÖP 2030 och nollalternativet innebär liknande förutsättningar för att gå i en hållbar riktning men är mer eller mindre fördelaktiga ur olika hållbarhetsdimensioner. Scenario Låg bedöms vara minst hållbar men däremot mer fördelaktig än både ÖP 2030 och nollalternativet om man enbart studerar den ekologiska dimensionen. Detta beror huvudsakligen på att scenariot innebär lägst exploatering och därmed lägst befolkningsökning, vilket i sin tur medför att både större grönområden och mindre lokala naturområden/grönytor kan bevaras i högre grad.

Scenario Låg bedöms också medföra en lägre andel hårdgjorda ytor vilket medför att mindre mängd förorenat dagvatten behöver omhändertas och att en mindre mängd föroreningar riskerar att påverka kommunens vattenmiljöer negativt. Utöver detta bedöms lägre antal människor utsättas för buller och höga luftföroreningshalter i och med att det inte byggs lika mycket och lika tätt som i ÖP 2030 och nollalternativet. ÖP 2030 och scenario Låg bedöms som likvärdiga när det gäller klimatpåverkan, fast kopplade till olika aspekter. I ÖP 2030 ökar möjligheterna att använda sig av kollektivtrafik samt gå och cykla vilket kan minska bilbehovet och därigenom minska utsläpp av växthusgaser. I scenario Låg bedöms

befolkningstillväxten bli betydligt lägre vilket kan innebära en mindre ökning av det totala bilåkandet i kommunen. I nollalternativet bedöms bilberoendet vara allra störst.

Sett till den sociala dimensionen av hållbarhet bedöms ÖP 2030 vara mest fördelaktig. ÖP 2030 skapar förutsättningar för korta avstånd mellan arbete, bostad och service som främjar gång och cykel, funktionsblandade och trygga utemiljöer samt förutsättningar för en tillgänglig och levande landsbygd samt kust och skärgård. Utöver detta skapas goda förutsättningar till valfrihet över sin boendesituation och sammantaget bedöms ÖP 2030 skapa förutsättningar till att motverka segregation. Även närheten och tillgängligheten till rekreation- och grönområden, kulturmiljöer, mötesplatser m.m. ökar och det blir därigenom enklare att uppleva natur- och kultur och att skapa sociala relationer. Nollalternativet liknar ÖP 2030 men genom en något mer spridd bebyggelsestruktur skapas något sämre förutsättningar för gång och cykel samt för trygga och säkra utemiljöer och mötesplatser utanför områdena i anslutning till pendeltågsstationerna. Nollalternativet bedöms också innebära ett något mindre varierat bostadsutbud, särskilt på landsbygd och kustnära. Scenario Låg bedöms vara minst fördelaktigt ur den sociala dimensionen på grund av sämre förutsättningar för att gå och cykla samt mindre förutsättningar för ett varierat bostadsutbud.

Sett till den ekonomiska dimensionen av hållbarhet bedöms ÖP 2030 vara mest fördelaktigt. Förutsättningar skapas för en positiv befolkningsutveckling med en relativt balanserad befolkningssammansättning. Attraktiva bostadsområden skapas nära kollektivtrafik, service och natur-/rekreationsområden. Med ÖP 2030 utvecklas kollektivtrafiken och nya arbetsplatsområden pekas ut, vilket skapar förutsättningar för en mer varierad

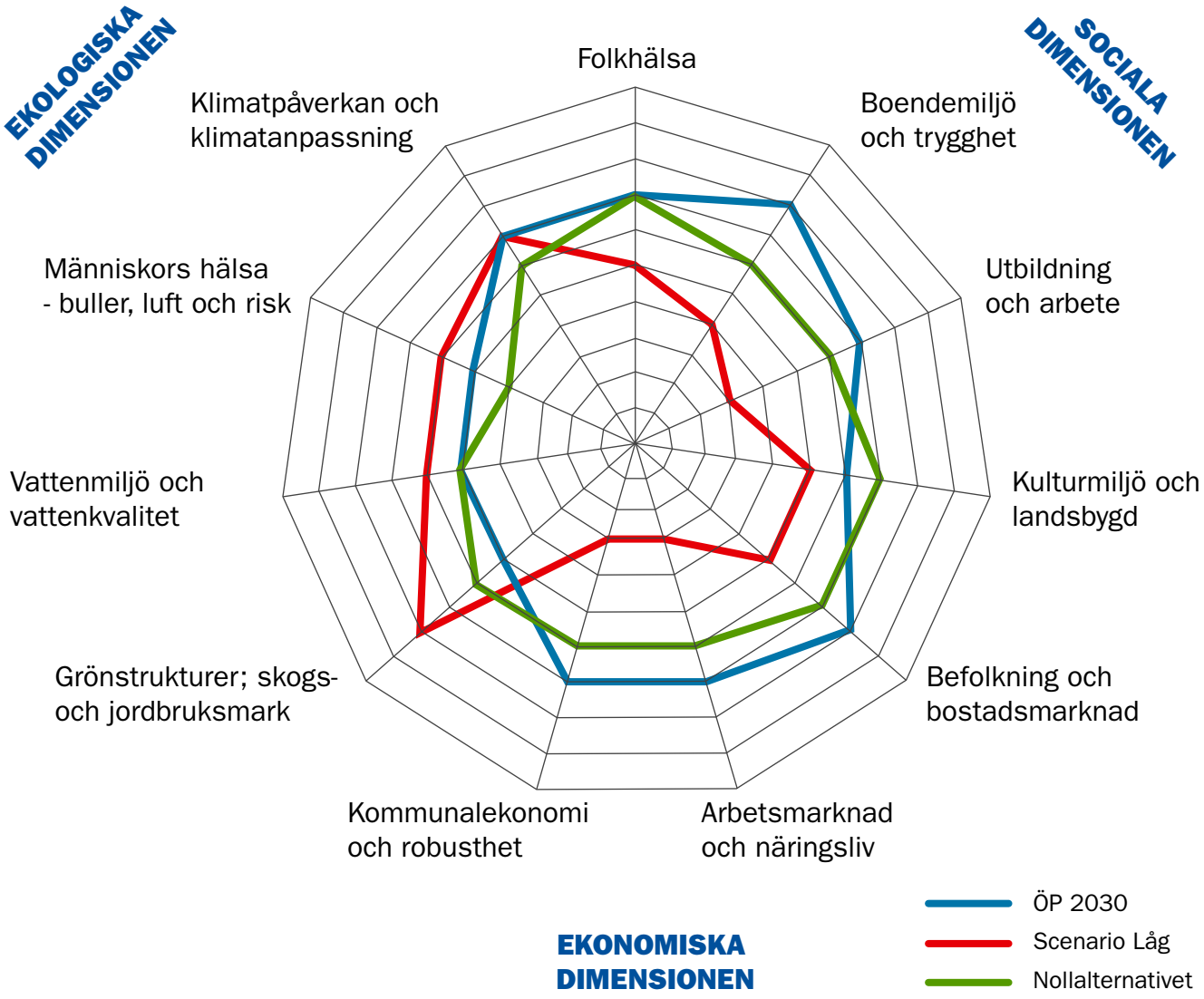

Fortsatt planering

Utvecklingsprogram

I den översiktliga planeringen arbetar kommunen löpande med fördjupningar av geografiskt avgränsade områden. Fördjupningarna kallas utvecklingsprogram, sträcker sig vanligtvis 10-15 år fram i tiden, och har som syfte att ge en översiktlig men mer detaljerad bild än översiktsplanen av vilken vision och målbild kommunen har med respektive område. De områden som har utvecklingsprogram står inför en möjlig utveckling i större skala och kommunen har därför upplevt att det finns behov av ett helhetsgrepp som är mer detaljerat än vad översiktsplanen kan ge.

Utvecklingsprogrammen följer gällande översiktsplan och används främst vid detaljplaneringen som en del av det inledande programarbetet. Det innebär att detaljplanearbetet kan effektiviseras och bättre harmonisera med kringliggande områden i samma geografiska område.

Utvecklingsprogrammen fastställs av kommunfullmäktige och ger en mer detaljerad bild än översiktsplanen av ett aktuellt område. De liknar en fördjupad översiktplan men följer inte samma samrådsprocess och har inte statusen att kunna ändra översiktsplanen. Kommunens löpande översiktliga planering följer i många fall de konkreta förslag på utveckling som föreslås i utvecklingsprogrammen. Utvecklingsprogrammen följs årligen upp genom kommunstyrelsen.

Planerings- och utredningsinsatser

I arbetet med att ta fram översiktsplanen har behovet av ytterligare utredningar och planeringsinsatser identifierats. Det har inte funnits möjlighet att ta fram dessa under översiktsplanearbetet.

- Kulturmiljöinventering
- Bullerkartering
- Trafikplan

Förklaring av Plankartan och Strukturplaner

Plankartan

Visar en önskad målbild för Haninge 2030 (2050).

Avgränsningar och sträckningar på kartan är grovt dragna. I efterföljande planering görs mer detaljerade ställningstaganden.

Stadsbygd – landsbygd

Stadsbygd är ett begrepp som bäst förstås i relation till sin motsats, landsbygd. Inom stadsbygden finns bostäder, verksamheter, vägar, grönområden, rekreationsområden och andra funktioner som tillhör en stad eller en tätort. På plankartan markeras stadsbygden som röd, orange och gul. Utanför stadsbygden finns landsbygden. På vissa ställen är gränsen mellan stad och land skarp, men på många håll är den mer diffus.

Tät, medeltät och gles stadsbygd

Tät stadsbygd

Medeltät stadsbygd

Gles stadsbygd

De olika färgerna för stadsbygd anger önskad täthet. Den önskade tätheten ska jämföras både med nuläge och med omgivande områden. Färgerna anger därmed dels var kommunen vill se mer förtätning och dels i vilken grad. Vårt ställningstagande utgår i första hand från närhet till kollektivtrafik, men också från en värdering av olika platsers förutsättningar och behov. Täthet är ett begrepp som inom planering kan definieras på flera sätt och avse olika aspekter – befolkning, bebyggelsekaraktär, exploateringstal, höjd på hus, hur mycket mark som tas i anspråk och så vidare. Här använder vi medvetet begreppet utan att göra någon specifik definition. Tät och medeltät stadsbygd kommer att se olika ut i olika stadsdelar. Exakt hur avgörs i nästa steg i planeringen när fler behov och intressen ska vägas mot varandra. Gles stadsbygd innebär att den ska förbli glesare än den medeltäta eller den täta. Men det är fortfarande stadsbygd och inte landsbygd.

Nya bostäder på landsbygden och skärgård

Inom den rödskrafferade markeringen på Ornö vill kommunen ge utrymme för mindre komplettering med nya bostäder. Det kan röra sig om enstaka bygglovsförfrågningar eller projekt med flera bostäder åt gången som kräver detaljplan. Alla lägen inom markering är inte lämpliga för nya bostäder. Kommunen kommer från fall till fall pröva lämpligheten i relation till de restriktioner som finns. Den nya bebyggelsens läge och placering behöver harmoniera med kulturmiljön och landskapet. Inom vissa fritidshusområden vill vi underlätta omvandling till åretruntboende genom att bygga ut kommunalt vatten och avlopp och genom nya detaljplaner.

Utredningsområde

Markägarna i området norr om Årsta havsbad har tidigare visat intresse för att utveckla sina markägor. Sannolikt skulle det området på samma sätt som Årsta havsbad, bli attraktivt att bosätta sig i om det skulle bebyggas. Kommunen har i plankartan markerat området (lila cirkel) som ett så kallat utredningsområde i syfte att visa på att ytterligare studier är nödvändiga för att kunna bedöma områdets lämplighet, avgränsning med mera.

Tätortsnära grönområden

Grönområdena nära stadsbygden vill vi utveckla till att bli bättre och mer tillgängliga ”aktivitetsrum” med plats för längre promenader, skidåkning, motion och andra uteaktiviteter.

Även sjöarna och stränderna ska göras mer tillgängliga.

Utvecklingen ska inte försämra det befintliga jordbrukets villkor och den ska ta hänsyn till natur- och kulturmiljöerna. Kommunen är mycket restriktiv till ny bebyggelse inom dessa områden.

Spårväg Syd

Spårväg Syd ska bli en regional tvärförbindelse som knyter ihop Flemingsberg, Masmo, Kungens Kurva, Skärholmen, Fruängen och Älvsjö. Huddinge kommun är öppen för en förlängning av spårvägen från Flemingsberg vidare till Haninge. I både plankartan och strukturplanerna finns några alternativa tänkbara sträckningar redovisade.

Grönstråk

I områden med förändringstryck, i eller nära stadsbygden, vid vägar och järnvägar, markerar vi att det finns viktiga gröna samband. Det är smala stråk mellan grönområden, vilka behöver upprätthållas för att skapa en sammanhängande grönstruktur. De gröna sambanden får inte byggas bort. I vissa fall är de gröna sambanden svaga eller rent av nästan obefintliga. Här behöver vi arbeta mer aktivt med att knyta ihop olika grönområden och överbrygga barriärer.

Strukturplaner

Visar på föreslagen markanvändning både vad gäller bevarande och de förändringar som sedan kommer leda till målbilden som visas i Plankartan.

Kartorna fokuserar på kommunens sju (7) pendeltågsnära (1 200 m) områden.

Här finns förslag på ny infrastruktur som stationer, järnväg, spårväg, vägar, trafikplats och GCM-vägar.

Nya bebyggelseområden är markerade som exploaterings-, förtätnings-, och förändringsområden.

Exploateringsområden är områden där helt ny bebyggelse föreslås.

Förtätningsområden är områden med befintlig bebyggelse som föreslås förtätas med liknande bebyggelse.

Förändringsområden är områden där nuvarande markanvändning föreslås förändras till exempel industrimark till bostäder.

Underlag i urval

Exploateringsstudie för Haninge, Spacescape, 2014

Parkstråksanalys, Tyréns, 2013

Handelsutredning, WSP, 2014

Trafikstudie regionala stadskärnan, ÅF, 2014

Naturvårdsplan, MN, 2013

Vattenplan, 2012

VA-policy, 2013

Ekologiska landskapssamband, Calluna AB, 2014

Klimat- och sårbarhetsanalys, IVL Svenska Miljöinstitutet, 2013

Fördjupning av Klimat och sårbarhetsanlys, Structor med DHI som underkonsult, 2014

Omvärldsanalys, 2014

Utvecklingsprogram

Klimat- och energistrategi, 2014

Näringslivsstrategin, 2012

Cykelplan, 2010

VA-plan, 2015

Haninge kommun

136 81 HANINGE 08-606 70 00 haninge.se